

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

Daiva TAMOŠIŪNIENĖ

**MOTERIŠKŲ DRABUŽIŲ KOKYBINĖS CHARAKTERISTIKOS
MADOS IR TECHNOLOGIŠKUMO ASPEKTAIS**

Magistro darbas

Šiauliai, 2007

**ŠIAULIŲ UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ MOKSLŲ FAKULTETAS
VADYBOS KATEDRA**

**MOTERIŠKŲ DRABUŽIŲ KOKYBINĖS CHARAKTERISTIKOS
MADOS IR TECHNOLOGIŠKUMO ASPEKTAIS**

**Magistro darbas
Socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03S)**

Magistro darbo autorius. Daiva Tamošiūnienė

Vadovas. doc. dr. Stasys Stoškus

Recenzentas. doc. dr. L. Žalys

SANTRAUKA

Daiva Tamošiūnienė

Moterišku drabužių kokybinės charakteristikos mados ir technologiškumo aspektais.

Magistro darbas.

Magistro darbe yra suformuluotos moteriškų drabužių kokybinių charakteristikų problemos, išanalizuoti ir susisteminti įvairių Lietuvos ir užsienio autorių teoriniai ir praktiniai gaminių konstrukcinių ir technologinių rodiklių kokybės, bendrosios kokybės ir tekstilės pramonės konkurencingumo metodai. Šio tyrimo tikslas nustatyti rūbų (moterišku drabužių) kokybinių charakteristikų pokyčius modelio kūrimo, konstravimo ir siuvimo etapuose. Darbe išsamiai nagrinėjami kokybės apibrėžimai, pateikiami skirtingi požiūriai į juos. Išnagrinėta mados vystymosi istorinė raida, aprangos siuvimo techniniai – technologiniai pokyčiai XXI amžiaus pradžioje. Analizuojamos gaminių kokybės problemos ir priežastys, kurios įtakoja gaminių kokybę. Atliktas siuvinių dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų kiekybinės anketinės apklausos tyrimas, aptarti rezultatai.

SUMMARY

Daiva Tamošiūnienė

Women's wear qualitative characteristics in the aspects of fashion and workability

Master's work

In this master's work problems of women's wear qualitative characteristics are formulated, and methods of competitive abilities of various Lithuanian and foreign authors' theoretical and practical fabric constructional and technological indicators quality, general quality, and textile industry are analyzed and systematized. The aim of this research is to determine changes of wear (women's wear) qualitative characteristics in the stages of model creation, design and sewing. In the work quality definitions are analyzed comprehensively and different viewpoints on them are presented. Historical evolution of fashion development and technical – technological changes of clothing sewing in the beginning of the 21st century is explored. Problems of fabric quality and causes influencing fabric quality are analyzed. Qualitative questionnaire poll research of sewing designers, constructors and sewers is carried out, and results are discussed.

TURINYS

SANTRAUKA	3
TURINYS	4
LENTELIŲ SĄRAŠAS	5
ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS	5
ĮVADAS	7
1. MADOS IR RŪBŲ SIUVIMO TECHNOLOGIJOS VYSTIMOSI ISTORINĖ RAIDA	11
2. APRANGOS SIUVIMO TECHNINIAI – TECHNOLOGINIAI POKYČIAI XXI AMŽIAUS PRADŽIOJE	13
2.1. Drabužių gamybos ypatybės ir integruoti sprendimai projektavime ir gamyboje	13
2.2. Naujausios technologijos aprangos gamyboje	15
2.3. Siuvimo pramonės konkurencingumo struktūros analizė	17
2.4. Rūbų gamybos etapai mados ir technologiškumo aspektais	20
3. KOKYBĖ – KONKURENCINGUMO PALAIKYMŲ ĮRANKIS	21
3.1. Kokybės sąvokos ir kokybinės charakteristikos	21
3.2. Kokybės matavimo aspektai	25
3.3. Drabužių kokybės vertinimo specifika	28
4. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ	32
4.1. Tyrimo metodologija	32
4.2. Tyrimo duomenų analizė	33
IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS	66
LITERATŪROS SĄRAŠAS	68
PRIEDAI	72
1 priedas. Pagrindinės VKV sąvokos	73
2 priedas. Anketa dizaineriui	75
3 priedas. Anketa konstruktoriui	79
4 priedas. Anketa siuvėjui	83
5 priedas. Modelio – etalono specifikacija (dokumento pavyzdys)	87

LENTELIŲ SĄRAŠAS

- 1 lentelė.** Autorių požiūris į kokybę.
- 2 lentelė.** Kokybės sąvokos.
- 3 lentelė.** Respondentų veiklos pobūdis.
- 4 lentelė.** Dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų dažniausiai kuriami stiliai.
- 5 lentelė.** Metodikos pagal kurias konstruojami modeliai.
- 6 lentelė.** Respondentų požiūris gaminant modelį – etaloną į naudojamus įrenginius, medžiagas.
- 7 lentelė.** Respondentų požiūris į kolegų kvalifikacijos lygį.
- 8 lentelė.** Gaminių kokybė.

ILIUSTRACIJŲ SĄRAŠAS

- 1 pav.** Automatizuoto paruošimo ir gamybos sistemų naudojimo sritys.
- 2 pav.** Integruoti sprendimai.
- 3 pav.** Penkios konkurencinės jėgos, kurios apibūdina konkurenciją.
- 4 pav.** Parduotos pramonės produkcijos struktūra procentais.
- 5 pav.** Santykiniai gamintojo nuostoliai dėl prastos gaminio kokybės.
- 6 pav.** Veiksniai, darantys įtaką kokybei.
- 7 pav.** Respondentų darbo pobūdis.
- 8 pav.** Respondentų veiklos kryptis.
- 9 pav.** Kvalifikacinės kompetencijos gilinimo būdai.
- 10 pav.** Dizainerių kūrybinės minties šaltinis.
- 11 pav.** Segmentas į kurį orientuojasi dizaineriai ir siuvėjai.
- 12 pav.** Žaliavų parinkimo prioritetai dizainerio ir konstruktoriaus vertinimu.
- 13 pav.** Darbo kokybės vertinimo būdai modelių kūrimo, konstravimo ir siuvimo etapuose.
- 14 pav.** Rūbų ūgio ir dydžio pasiskirstymas dizainerių ir konstruktorių darbe.
- 15 pav.** Modelių konstravimas, pagal individualias ir tipines figūras.
- 16 pav.** Gaminių detalių ruošimo technologija.
- 17 pav.** Dizainerių požiūris į estetinių, socialinių, funkcinių, eksploatacinių ir ergonominių savybių svarbą.
- 18 pav.** Konstruktorių požiūris į estetinių, socialinių, funkcinių, eksploatacinių ir ergonominių savybių svarbą.
- 19 pav.** Siuvėjų požiūris į estetinių, socialinių, funkcinių, eksploatacinių ir ergonominių savybių svarbą.

- 20 pav.** Dizainerių bendradarbiavimo intensyvumas su konstruktoriais, technologais ir siuvėjais.
- 21 pav.** Konstruktorių bendradarbiavimo intensyvumas su konstruktoriais, technologais ir siuvėjais.
- 22 pav.** Siuvėjų bendradarbiavimo intensyvumas su konstruktoriais, technologais ir siuvėjais.
- 23 pav.** Respondentų dalyvavimas modelio – etalono gamybos proceso etape.
- 24 pav.** Respondentų imtis siuvant modelį – etaloną.
- 25 pav.** Dizainerių požiūris į drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumą.
- 26 pav.** Konstruktorių požiūris į drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumą.
- 27 pav.** Siuvėjų požiūris į drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumą.
- 28 pav.** Respondentų požiūris į simetriškų detalių kokybę.
- 29 pav.** Respondentų požiūris į gaminio klosčių kokybę.
- 30 pav.** Dizainerių požiūris į gaminio pasiuvimo kokybę.
- 31 pav.** Konstruktorių požiūris į gaminio pasiuvimo kokybę.
- 32 pav.** Siuvėjų požiūris į gaminio pasiuvimo kokybę.
- 33 pav.** Respondentų požiūris į DŠA operacijų atlikimo kokybę.
- 34 pav.** Respondentų požiūris į defektus atliekant DŠA.
- 35 pav.** Dizainerių požiūris į priežastis, kurios trukdo pasiekti kuo geresnę gaminių kokybę.
- 36 pav.** Konstruktorių požiūris į priežastis, kurios trukdo pasiekti kuo geresnę gaminių kokybę.
- 37 pav.** Siuvėjų požiūris į priežastis, kurios trukdo pasiekti kuo geresnę gaminių kokybę.
- 38 pav.** Respondentų duomenų lyginimas. Priežastys, kurios trukdo pasiekti gerą gaminių kokybę.
- 39 pav.** Dizainerių požiūris į kuriamą asortimentą ir vartotojų poreikių atitikimą.
- 40 pav.** Respondentų – dizainerių požiūris į madingų medžiagų sudėtį.
- 41 pav.** Respondentų požiūris į madingo rūbo siluetą.
- 42 pav.** Respondentų požiūris į spalvų paletės madą.
- 43 pav.** Respondentų – dizainerių požiūris į mados tendencijas.
- 44 pav.** Mada Lietuvoje.
- 45 pav.** Žaliavų parinkimo įtaka gaminio kokybei.
- 46 pav.** Respondentų požiūris į audinių ir furnitūros parinkimą.
- 47 pav.** Dizainerių požiūris į natūralių audinių gamybą.
- 48 pav.** Dydžių ir ūgių neatitikimas šių dienų vartotojų.
- 49 pav.** Konstruktorių požiūris į gaminio kokybę.
- 50 pav.** Siuvėjų darbo vietos kokybė ir darbo pobūdis.
- 51 pav.** Siuvėjų požiūris į siuvenus modelius.
- 52 pav.** Siuvėjų požiūris į mažosios mechanizacijos prietaisus.
- 53 pav.** Respondentų supratimas apie vartotojų poreikius.

ĮVADAS

Gyventojų aprūpinimas plataus asortimento aukštos kokybės drabužiais – tai vienas iš svarbiausių savaiminių siuvimo pramonės rinkos konkurencijos uždavinių. Vartotojui reikalinga apranga, išsiskirianti aukšta kokybe, dizainu ir gebėjimu atitikti šiuolaikinę madą.

Ilgametės tradicijas turinti šalies aprangos ir tekstilės pramonė nepriklausomoje Lietuvoje įrodė savo pranašumą ir užėmė dominuojančią vietą šalies ūkio struktūroje. Tačiau Lietuvai tapus sudėtine Europos Sąjungos (ES) dalimi atsivėrė naujos galimybės, tuo pačiu ir poreikis apsaugoti pramonę nuo konkurentų. Augant konkurencijai ir keičiantis vartotojų poreikiams aprangos rinkoje, viena iš pagrindinių lietuviškų gaminių išlikimo sąlygų yra reagavimo į rinkos pokyčius trukmės sutrumpinimas.

Europos ekonomika iš esmės persitvarko, kad galėtų plėtotis. Sparčiai įgyvendinamos naujos technologijos. Dauguma rinkų pradeda prisitvarkyti įvairiais produktais ir dėl to didėja konkurencija. Pirmenybė teikiama produktų kiekybei, o ne kokybei. Tai verčia įmones peržiūrėti savo veiklos politiką ir ją tobulinti. Lietuvai integravusis į ES ir siekiant panaikinti prekybos technines kliūtis, leisti produktams laisvai judėti kuriamoje vieningoje ES rinkoje, vidaus rinkos priežiūros sistema derinama prie ES rinkos priežiūros sistemos.

M. Vilkas (2005) teigia, jog įmonės kokybės sistema yra įmonės vadybinės sistemos dalis, kuri didžiausią dėmesį skiria rezultatams susijusiems su kokybės tikslais, suinteresuotųjų šalių poreikių, lūkesčių ir reikalavimų tenkinimu, pasiekti.

Norint priartinti šalies gyvenimo lygį prie ES standartų ir laimėti konkurencinėje kovoje bendrosios rinkos sąlygomis, verta pasinaudoti pereinamuoju laikotarpiu, t.y. gebėjimais perimti pažangią informaciją ir ją remiantis sukurti bei realizuoti naujas idėjas (V. Mačiulaitis, 2005).

Mokslininkų nuomone, „poreikis atsinaujinti nuolat stiprėja, nes naujovių kūrimas vis labiau tampa vienintele priemone išgyventi ir klestėti didelės konkurencijos sąlygomis“ (D. Foray, 2002). Rinkos ekonomikos sąlygomis žymiai išaugo reikalavimai drabužiams. Drabužių kokybės problema yra sudėtinga ir daugialypė. Todėl siuvimo pramonei iškilo būtinumas ypač didelį dėmesį skirti gaminių kokybei jau projektavimo stadijoje. (N. Lukoševičienė, 2002). Kaip teigia J. Vijeikis, (2003) šiandien absoliuti valdžia priklauso gerai informuotam vartotojui. Jis sprendžia, kas turi būti gaminama, kada, kur ir kokia kaina.

Tyrimo problema ir aktualumas. Drabužiai yra tiesiogiai susiję su žmonių gyvenimu, todėl jie turi netrukdyti, bet padėti dirbti, bei ilsėtis. Rūbas atskleidžia „koduotą informaciją“, kurią tiesiogiai perskaičius galima daug sužinoti apie asmenį, jo socialinę padėtį, būdo bruožus, netgi pomėgius ar profesiją. Apranga žmogus atspindi savo paties požiūrį. (R. Kučinskienė, 2005). Mada domisi, ir visai neseniai (2006 metais) išleido po knyga garsieji Lietuvos dizaineriai M. Janušauskas

ir J. Statkevičius. Mados istorija nagrinėja, tokie knygų autoriai, kaip A. Ogijienė, A. Šakienė, R. Guzevičiūtė, I. Balynaitė ir kt. Kiekvienas žmogus nori rengtis patogiai ir madingai, pagal savo skonį, poreikius, todėl viena iš įmonės sėkmės sąlygų yra pateikti klientams kokybiškus produktus, kurie atitiktų jų reikalavimus. Šiandieninėje visuomenėje sparčiai tobulėja mokslas ir technika. Jų pažanga lemia verslo technologinę pažangą, darbo organizavimo ir valdymo kokybę. Kuriamos naujos informacinės technologijos, kompiuterizuojami valdymo procesai ir kt. Todėl norėdamos efektyviai dirbti šių dienų verslo aplinkos sąlygomis, įmonės turi didelį dėmesį skirti kokybei, trumpinti gaminio pasiuvimo laiką. Žmonija nuo senų laikų siekė kokybės. (V. Dikavičius, S. Stoškus, 2003). Kokybė sudėtinga sąvoka tapusi viena iš visuotinai patraukliausių visoje vadybos teorijoje. Šiandien kiekvienas verslas nori turėti kokybiškus produktus, tai yra suprantama, kaip geresnius už vidutinius produktus atitinkančius reikalavimų lygį ir kurios vartotojas pajėgia įsigyti. Kad gamintojai galėtų parduoti savo pagamintą produkciją vartotojams, privalo gaminiui suteikti tokias savybes, kurios atitiktų vartotojų poreikius. Viena iš tokių savybių, kurios intuityviai siekia vartotojai yra kokybė.

Visuotinės kokybės vadyba yra viena naujausių ir efektyviausių vadybos koncepcijų. Tai yra į kokybę orientuotas įmonės vadovavimo būdas, grindžiamas nuolatiniu organizacijos tobulėjimu, siekiant ilgalaikės naudos. Kokybė kaip vadybos mokslo tyrimo objektas pradėtas tyrinėti palyginus neseniai tik antroje XX amžiaus pusėje. Kokybės vadybos mokslo taikymo praktikoje efektyvumą įrodė garsus profesorius Edvard's Deming, kurio statistinės proceso kontrolės metodus pirmieji praktikoje pritaikė Japonijos inžinieriai. Šio kokybės vadybos modelio taikymas gali užtikrinti Lietuvos ūkio konkurencingumą pasaulinėje rinkoje. Kiti garsūs kokybės tyrėjai, užsienio mokslininkai, kurie sukūrė kokybės valdymo ideologiją, tai J.M. Juran ir A. Faigenbaumn. Isikava – Tokijo universiteto profesorius, pasiūlęs metodą „priežastis – rezultatas“. Kiti kokybės tyrėjai: P.B. Crosby, H.L. Gilmore, J. Beckford, B. Rothery, D.A. Garvin. Lietuvos kokybės tyrėjai – A. Čereška, V. Pauža, H. Medekša, A. Burkauskas, B. Martinkus, P. Vanagas, J. Merkevičius, S. Stoškus, V. Dikavičius ir kt.

Su gausėjančiais gamybos užsakymais ir stiprėjančia partneryste auga reikalavimai mūsų įmonėms. Užsienio kompanijos nori bendradarbiauti su tomis kompanijomis, kurios tenkina tarptautinius reikalavimus, todėl šiandieninėje situacijoje, įmonė norinti tapti konkurencinga privalo įdiegti kokybės vadybos sistemą, pažangias automatizuotas technologijas kreipti didelį dėmesį į gaminio konstrukcinių, technologinių charakteristikų kokybę, nuo jo sukūrimo pradžios (projekto) iki pabaigos, bei mados aspektus. Taip pat nustatyti priežastys, kurios įtakoja gaminio kokybei.

B. Martinkus, S. Žičkienė (2006) teigia, kad šiandien gamyboje svarbiausia problema – kaip gerinti gaminių kokybę ir tenkinti vartotojų poreikius.

Tyrimo objektas: Moteriškų drabužių kokybinės charakteristikos mados ir technologiškumo aspektais.

Tyrimo tikslas: Nustatyti rūbų (moteriškų drabužių) kokybinių charakteristikų pokyčius modelio kūrimo, konstravimo ir siuvimo etapuose.

Užsibrėžtam tikslui pasiekti, iškelti šie **uždaviniai**:

1. Atlikus mokslinės ir periodinės literatūros, nagrinėjančios kokybę, madą, siuvimo technologiją ir konstravimą apžvalgą, išskirti pagrindinius teorinius aspektus.
 - 1.1. Išanalizuoti mados ir rūbų siuvimo technologijos vystymosi istorinę raidą;
 - 1.2. Išanalizuoti siuvimo techninius – technologinius pokyčius XXI amžiaus pradžioje;
 - 1.3. Išanalizuoti siuvimo pramonės konkurencingumo struktūros analizę;
 - 1.4. Išanalizuoti kokybę kaip konkurencingumo palaikymo įrankį.
2. Suformuluoti tyrimo instrumentariją ir atlikti tyrimą,
3. Remiantis apklausos duomenimis: identifikuoti priežastis, kurios trukdo gerinti rūbų kokybę siuvimo įmonėse, nustatyti veiksnius, kurie leistų efektyviau pasiekti ES keliamus kokybės reikalavimus.
4. Pateikti tyrimo išvadas ir pasiūlymus.

Mokslinė hipotezė: Moteriškų drabužių kokybę įtakoja estetinės, konstrukcinės, technologinės charakteristikos. Pažangios technologijos pagerintų gaminių kokybę.

Tyrimų bazė: Darbe naudojasi moksline ir mokomąja literatūra lietuvių, rusų ir anglų kalbomis, straipsniais ir publikacijomis mokslinėje bei periodinėje spaudoje, žodynais, internetiniais šaltiniais. Naudoti šie metodai: mokslinės literatūros analizė, apklausa raštu siuvimo įmonių dizainerių, konstruktorių, siuvėjų. Apklausos duomenų analizė, taip pat palyginamoji analizė. Duomenų apdorojimui naudota kompiuterine MS Excel ir SPSS – 11,0 programinė įranga. Iškeltiems uždaviniams išanalizuoti buvo atliktas empirinis tyrimas, naudojant anketinės apklausos metodus. Anketinėje apklausoje dalyvavo 250 respondentų – siuvimo įmonių dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų. 19 anketų negrįžo, 10 anketų buvo atmesta dėl nebaigto pildymo. Galutinę tyrimo imtį sudarė 221 respondentas. Tyrime dalyvavo Šiaulių miesto didžiųjų siuvimo įmonių UAB „Elva“, „Zonada“, „Ausnė“, „Verpstas“, mažesniųjų siuvimo įmonių UAB „Kamelė“, „Asta ir Liūtas“, „Raštų žaismas“, „Daivos stilius“, „Savitas stilius“, „Keturi vėjai“, Vilniaus miesto siuvimo įmonių UAB „Sparta“ ir IĮ „Aptaisas“ ir daugelis kitų mažųjų siuvimo įmonių dizaineriai, konstruktoriai ir siuvėjai. Tyrime atsisakė dalyvauti Vilniaus miesto siuvimo įmonė UAB „Lelija“. Šiaulių miesto siuvimo įmonė „Aderlita“ tyrime dalyvauti sutiko, bet anketų negrąžino motyvuodami, jog neturi laiko užpildyti jų.

Praktinėje darbo dalyje atlikti iškelti uždaviniai, apibendrinti tyrimo rezultatai, suformuluotos išvados.

Tyrimo rezultatai ir jų taikymo sritys. Remiantis tyrimų rezultatais, nustatytos respondentų veiklos kryptys, kvalifikacinės kompetencijos gilinimo būdai. Suformuoti segmentai į kurių kurdami gaminius orientuojasi dizaineriai ir siuvėjai. Darbe nustatytas respondentų požiūris į pagrindinių drabužio savybių svarbą, darbuotojų bendradarbiavimą tarpusavyje. Taip pat tyrimo metu išsiaiškintas respondentų požiūris į konstrukcinius ir technologinius kokybės rodiklius, pasiūtų gaminių nukrypimo priežastys nuo modelio – etalono. Išsiaiškintas respondentų – dizainerių požiūris į šiuolaikinės mados tendencijas, audinių įtaka gaminių kokybei, bei respondentų domėjimąsi vartotojų poreikiais ir lūkesčiais.

1. MADOS IR RŪBŲ SIUVIMO TECHNOLOGIJOS VYSTYMOSI ISTORINĖ RAIDA

Sudėtinga ir įdomi aprangos raida. Archeologiniai kasinėjimai rodo, kad apranga atsirado jau pačiais ankstyviausiais žmogaus evoliucijos laikotarpiais. Manoma, kad viena pagrindinių priežasčių, vertusių žmogų ku nors prisidengti, buvo nepalankus klimatas. (A. Ogijienė, A. Šakienė, 1995). Bėgant amžiams, keitėsi žmogaus gyvenimo sąlygos, o su jomis ir drabužiai. Jie įgaudavo vis naujas formas, būdavo siuvami iš įvairesnių medžiagų – lininių, medvilninių, vilnionių audinių ir įvairiai puošiami. Tą sąlygojo visuomeninio gyvenimo kaita, ekonominės sąlygos, socialinė žmonių diferenciacija, bendras kultūros lygis, nacionalinės tradicijos. Mados istorija domisi, šie autoriai: R. Guzevičiūtė, E. Takep, A. Ogijienė, A. Šakienė, J. Statkevičius, M. Janušauskas ir kt.

Didelę reikšmę įvairių rūšių drabužių, avalynės, aksesuarų vystymuisi ir formavimuisi turi mada. Žodis „mada“ kilęs iš prancūziško žodžio „mode“, kuris reiškia saikas, būdas, priemonė. Pagal V. Dali, mada – tai laikinas, besikeičiantis kaprizas buityje, visuomenėje, drabužiuose ir jų kirpime. Mada – tai konkrečiu laiku labiausiai paplinta, labiausiai populiari ir dauguma pažįsta (Современная энциклопедия, 2002).

Kultūros istorikai teigia, kad mada atsirado tik XII – XIII amžiuje, kada kostiume pasirodė elementai, kurių atsiradimo negalima paaiškinti būtinybe ar estetinio skonio vystymuisi. V. M. Zaicev teigia, kad vienas svarbiausių mados bruožų tai – jos pasikeitimas. Atsiradus naujai madai, drabužiai kaip ir kostiumo dalys, būdingos madai, dalinai ar visiškai netenka savo estetinės, o kartu ir piniginės vertės (E. Takep, 2003).

Lietuvos dizaineris M. Janušauskas (2006) teigia, kad mada – tai tam tikro skonio vyravimas tam tikrą laiką. Mada yra jaunas reiškinys, maždaug šimtas metų, viskas iki tol priskiriama kostiumo istorijai. Svarbiausia – kokybiškas audinys, kokybiškas pasiuvimas ir kad drabužis žmogui tiktų ir patiktų. Viskas, tai yra mada.

Garsus Lietuvos dizaineris J. Statkevičius (2006) teigia, kad mada – gražaus gyvenimo variklis, daugiabriaunis mechanizmas. Ji glaudžiai susijusi su viskuo, kas vyksta socialiniame, ekonominiame, kultūriniame ir net politiniame gyvenime. Nė nepastebime, kaip ji yra išsiskverbusi į visas gyvenimo sritis.

Pasak R. Guzevičiūtės (2001) kostiumas – tai ryškiausia materialinio apvalkalo išraiška, po kuria glūdi žmogaus esmė. Istorinis kostiumas – epochos išpažintis, perteikianti jos estetinį suvokimą, idealo ir skonio, estetiškumo ir meniškumo problemas. Kostiumo istorija – tai idealų ir idėjų istorija, glaudžiai susijusi su bendraisiais kultūros, meno raidos dėsniumais.

Renesanso laikotarpiu buvo sukurta pirmoji literatūra apie drabužį. Taip pat buvo išspausinti pirmieji patarimai, kaip dera rengtis ir laikytis, siekiant atitikti to laiko idealą. (A. Šakienė, A.

Ogijienė, 1995). Didelį indėlį į kostiumo meno vystymąsi, klasikinių elementų išitvirtinimą moteriškuose kostiumuose, įnešė prancūzų klasikinės mokyklos atstovė – modeliuotoja ir firmos vadovė G. Šanel. Su juos vardu siejama beveik visa XX amžiaus mada.

Europos mada prasiskynė kelią į Lietuvą tik XVI amžiuje, Barbaros Radvilaitės laikais, kai ji, tikra puošėja, išpopuliarino Vilniuje Renesanso stiliaus šlėktų drabužius. Jos polinkis į prabangą matyti iš to meto portretų ir jos rūmų kontūrų.

XVI – XVIII amžiuje formuojantis lietuvių aristokratijos aprangos stiliui vis dėlto dominavo lenkiškas ar vengriškas skonis, labai atsilikęs nuo Vakarų Europos ir stipriai veikiamas turkų įtakos. Mados kultūra Lietuvoje buvo kaimo, o ne miesto reiškiny. Tuo metu drabužiai nebuvo ypatingi, žiemą Vilniaus gyventojai mėgo kailinius, odą ir brokatą, rinkosi ryškesnes spalvas. Vėliau prasidėjo Lietuvos rusinimas, kuris ir vėl savaip pakoregavo gyventojų skonį. Lietuva dėl geografinės padėties ėjo iš rankų į rankas ir, deja, ilgalaikės drabužių raidos tradicijos buvo vis nutraukiamos. Kita stipri bendruomenė, turėjusi įtakos lietuvių skoniui, buvo žydai, kurių rankose buvo beveik visa drabužių prekyba ir gamyba daugelyje Lietuvos miestų XIX – XX amžiuje.

Didžiulių nuostolių mados istorijai Lietuvoje padarė Antrasis pasaulinis karas. XIX amžiuje, pasibaigus Napoleono karams, reti madų žurnalai Lietuvą pasiekdavo daugiausiai iš Peterburgo. Čia, vyravo prancūziškas ir angliškas elegantiškų moterų drabužių skonis ir stilius. Po karo buvo įsteigti Vilniaus modelių namai, kuriuose dirbo grupelė talentingų dizainerių. Namai turėjo manekenių etatus ir net leido madų žurnalą „Banga“. (J. Statkevičius, 2006).

Šių laikų dizaineriai vis dažniau atsigręžia į praėjusius dešimtmečius ir vis iš naujo įkvėpti bando perkelti jų dvasią į šiandienos madą, interpretuodami tai per naują tūkstantmečio prizmę. Futuristinės idėjos buvo aktualios visais laikais, tik kai kada tai pasiekdavo kraštutinę ribą. (L. Dailidėnienė, 2005).

Sunku rasti kitą šalį, kurios istorija taip dinamiškai keitėsi. Mūsų šalis patyrė daug išbandymų, ji buvo dalijama, valdoma, priklausoma. Šių dienų gyvenimas diktuoja visai kitokias sąlygas ir taisykles. Dauguma net nejaučia mados ir gyvenimo sintezės padarinių. Mada gali patikti arba ne. Pasak, I. Woff (2000) išorinis "apvalkalas", ar būdas, kaip pristatome save, daug pasako žmonėms apie tai, kaip vertiname save, kaip gerbiame kitus, atskleidžia požiūrį kokybės kategorijai, kūrybingumą ir profesionalumą.

2. APRANGOS SIUVIMO TECHINIAI – TECHNOLOGINIAI POKYČIAI XXI AMŽIAUS PRADŽIOJE

2.1. Drabužių gamybos ypatybės ir integruoti sprendimai projektavime ir gamyboje

Svarbiausia gamybos kryptis per paskutinius metus – tai vis didėjantis skaitmeninių kompiuterių naudojimas, produktų kūrimo ir gamyboje. Galimas dalykas, kad ateityje tradiciniai konstruktorių, dizainerių brėžiniai jau nebebus vartojami, viskas bus kuriama kompiuterio pagalba, o tai kas sukurta, bus sujungta su kompiuterio kontroliuojamais mechanizmų įrenginiais. (J. Merkevičius, 2006).

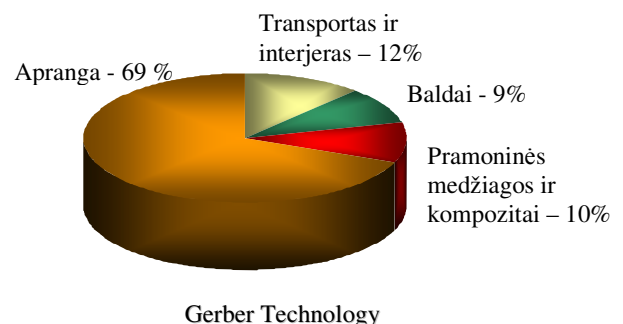
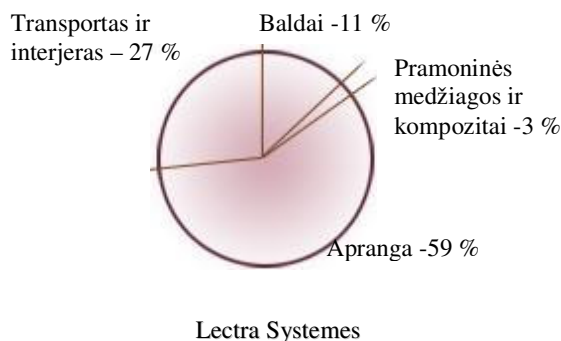
Sparčiai kuriant ir naudojant naujas technologijas, rinka užpildoma įvairiais produktais, o to pasekoje didėja konkurencija. Tuomet pirmenybė teikiama ne produktų kiekiui, o jų kokybei. Tai verčia įmones peržiūrėti savo veiklos politiką ir ją tobulinti.

Šių dienų aprangos gamybos ypatybės:

- gaminamų modelių skaičius didėja, tuo tarpu užsakymų apimtys mažėja;
- gaminių kūrimo, paruošimo ir atidavimo į prekybą ciklo trukmė mažėja;
- reikalavimai gaminių kokybei pastoviai auga;
- augantis įmonių konkurencingumas turi didelę įtaką gaminių kainoms;
- gamyba tampa internacionaline.

Pasak, E. Strazdienės (2006) efektyvumas, taupumas, informacija, integracija ir modernios ryšių priemonės, tai faktoriai, galintys išspręsti šias problemas. Todėl norint, kad produktai būtų konkurencingi Europos Sąjungoje siekiama siuvimo įmonėse įdiegti ir naudoti modernias automatizuoto paruošimo ir gamybos sistemas (CAD/CAM). CAD – kompiuterizuotas projektavimas (computer aided design), CAM – kompiuterizuota gamyba (computer aided manufacture). Šios sistemos palengvina ir sumažina projektavimo ir pasiuvimo laiką, kokybę.

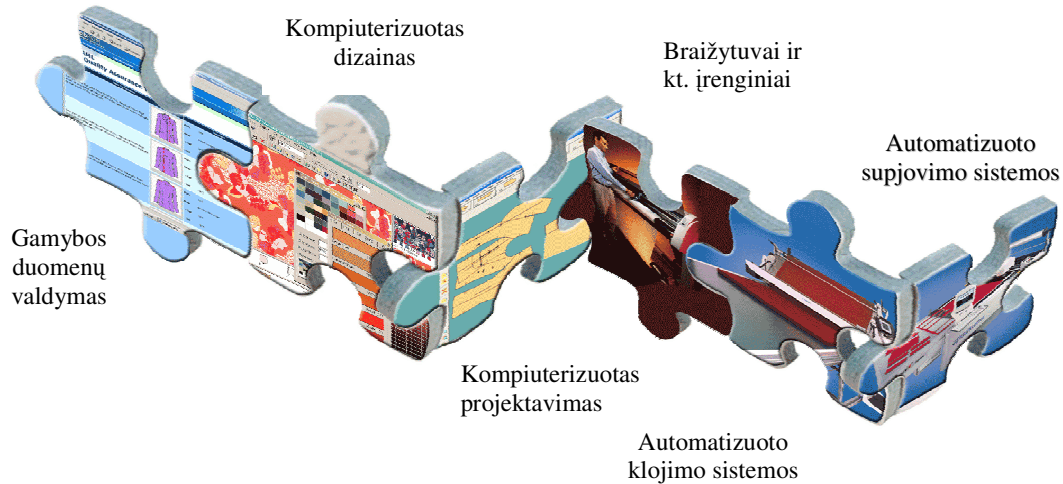
Šių sistemų (CAD/CAM) naudojimo sritys:

1 pav. Automatizuoto paruošimo ir gamybos sistemų naudojimo sritys

Šaltinis: E. Strazdienė, 2006

Integruoti sprendimai, darbužių projektavime ir gamyboje, tai - problemų sprendimai. Visos automatizuoto paruošimo sistemos (APS) kuriančios ir gaminančios kompanijos siūlo integruotus verslo problemų sprendimo būdus:

2 pav. Integruoti sprendimai. Šaltinis: E. Strazdienė, 2006

Gamybos duomenų valdymas. WebPDM programinė įranga padeda sutrumpinti bendravimo laiką ir atstumus tarp kompanijų, darbuotojų, tiekėjų, nežiūrint, kurioje pasaulio šalyje jie būtų. PDM programinė įranga padeda kompanijoms reaguoti į pastoviai augančius rinkos reikalavimus per efektyvesnę gaminio kūrimo ir paruošimo gamybai duomenų valdymą, t.y. sumažėja gaminio parengimo kaina ir išauga efektyvumas.

PDM.ASSYST Collection Planning programine įranga duomenys valdomi struktūriniu būdu. Pradžioje nurodomi apibendrintas kolekcijos pristatymo planas, t.y. sezono tikslinės datos ir pagrindinės kolekcijos charakteristikos: laiko intervalai, kolekcijos dydis, planuojamos kainos, vartotojų grupės, spalvų paletės. PDM.ASSYST Workflow Planning programinė įranga naudojama automatizuotam verslo proceso koordinavimui, kontrolei ir priežiūrai.

Kompiuterizuotas dizainas. Visos APS kuriančios ir gaminančios kompanijos siūlo integruotus verslo problemų sprendimo būdus, tai yra modelių kūrimas APS programine įranga pradedamas eskizais ir baigiamas erdvinėmis imitacijomis. (E. Strazdienė, 2006). Šios APS programinės įrangos privalumas yra greitas idėjų įgyvendinimas virtualioje realybėje. Kūrybinės idėjos greitai ir lengvai įgyvendinamos aprangos, avalynės, baldų ir kitose pramonės šakose.

Kompiuterizuotas projektavimas (CAD). J. Merkevičius, (2006) teigia, kad CAD sudaro galimybes kompiuterinio vaizdavimo pagalba sukurti produktus taip pat patikrinti jų savybes be fizinio išbandymo.

PDS programinė įranga yra paskutinė APS dalis vadinama CAD. Ši programa skirta konstruoti bazinius lekalus, juos modeliuoti, parengti pramoninei gamybai sukomplektuotus modelius. PDS programose vienu metu galima naudoti daugybę tradicinių siuvėjiškų įrankių: popierių, žirkles, liniuotes, trikampių, pieštukus, kreives kartu su moderniais programiniais įrankiais. Taip pat galima naudoti bet kokias medžiagas (išskleistas, sulenktas, „vamzdines“, languotas, juostuotas); neribojamas lekalų dydžių ir modelių skaičius, išklotinių ilgiai; išklotinių sudarymas yra dinamiškas procesas, t.y. bet kada galima pridėti naujus dydžius, modelius ar atskirus lekalus; gali būti taikomas bet koks klojimo; lekalai išklotinėje gali būti sugrupuojami, o tokios grupės kopijuojamos kelis kartus; lekalai visose projektavimo stadijose išlaiko nepakitusį siūlių plotį, nežiūrint to, kaip jie yra modeliuojami, pavyzdžiui, projektuojant klostes, pernešant įsiuvus; visi projektavimo etapai, (klostės atidarymas ir uždarymas, papetės atkirpimas) yra grįžtami; pakeitimai atliekami automatiškai visiems nurodyto lekalo dydžiams, tokiu būdu gerokai sumažinant projektavimo etapų laiką. (E. Strazdienė, 2006).

Akivaizdžiausias CAD sistemos pranašumas – jos gebėjimas saugoti ir atkurti duomenis greitai, taip pat kaip ir jos gebėjimas manipuluoti dizaino detalėmis, kas gali žymiai padidinti dizaino produktyvumą. CAD sistemos gali žymiai sustiprinti dizaino lankstumą, sudaro galimybę padaryti modifikacijas greičiau.

2.2. Naujausios technologijos aprangos gamyboje

ES tekstilės ir aprangos pramonės ateities perspektyvos yra inovacijos, darbuotojų mokymas, procesų tobulinimas, pramonės įmonių bendradarbiavimas (klasteriai). (D. Mikutienė, J. Stankevičienė, 2005).

MTM (Mass Customization) – vizija. MTM gamybos procesas prasideda, kai užsakovas pardavimo vietoje, naudodamas standartinę Interneto naršyklę, išsirenka patikusį modelį iš pateiktos kolekcijos, o taip pat pasirenka norimą medžiagą iš galimų variantų. Profesionalus pardavėjas toje pačioje pardavimo vietoje atlieka užsakovo kūno matavimus. Visi šie duomenys internetu pasiunčiami į siuvimo įmonę, kuri siuva pateiktos kolekcijos drabužius. MTM užduotis gamybos vietoje: atliekami viršaus, pamušalo ir įdėklinių lekalų pakeitimai (rankovių patrupinimas, pečių pakėlimas, nugaros sutrupinimas) įvertinant užsakovo figūros ypatybes. Pakeitimai atliekami ant artimiausio dydžio lekalų komplekto ir gali skirtis kairei ir dešinei pusėms. Tokio drabužio išklotinės taip pat sudaromos atsižvelgiant į jau esamas atitinkamo dydžio lekalų išklotines.

Aprangos kūrimo strateginės kryptys:

- Gamyba pagal individualius matmenis - **Made-to-Measure** (M-T-M);
- Greitojo atsako - **Quick Response** strategija;
- Naujosios kartos virtuali prekyba - **on-line shopping**
- Erdviniai (3D) žmogaus kūno skeneriai;
- Aprangos virtualių kolekcijų kūrimo APS sistemos;
- Virtualiosios drabužių prisimatavimo ir prekybos technologijos;
- Nujos kartos magnetinės kortelės

Technologijos požiūriu žmogaus kūno skeneriai gali būti:

- šviesos spindulio, kurių veikimas pagrįstas šviesos šešėlio projekcija ant žmogaus kūno;
- lazeriniai, kuriuose naudojamas nematomas ir žmogaus kūnui nekenksmingas lazerio spindulys;
- specialiųjų technologijų, kurie veikia naujausių apsaugos technologijų pagrindu

Žmogaus kūno erdvinio skenavimo technologijų privalumai:

1. Suteikiama galimybė gauti neribotą skaičių tiesinių ir netiesinių žmogaus kūno matmenų;
2. Matmenys yra žymiai tikslesni, nei gauti fizinio kontakto su žmogumi metu;
3. Neribotas tiesinių ir netiesinių matmenų kiekis leidžia gaminti tikslesnius, t.y. labiau kūno matmenis atitinkančius drabužius;
4. Matmenys gaunami skaitmeniniame pavidale, todėl gali būti automatiškai integruojami į aprangos gamybos APS;
5. Erdvinio kūno skenavimo technologijos leidžia pereiti prie M-T-M, t.y. drabužių pagal individualius matmenis masinės gamybos srovėje (Mass Customization) strategijos.

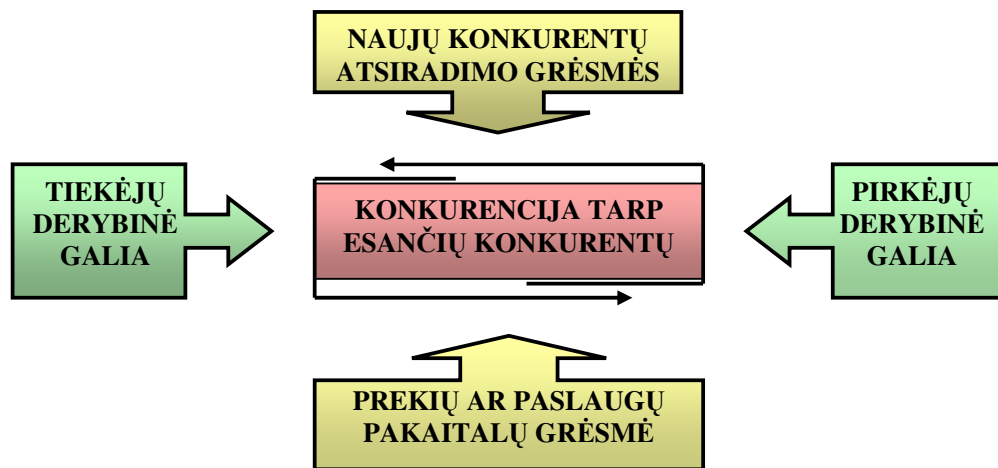
3D Visual Merchant programa (Lectra Systemes) – tai atsakas **Quick Response** strategijai. Greitas ir paprastas drabužių kolekcijų išdėstymo modeliavimas, bet kokioje realių matmenų trimatėje (3D) prekybinėje aplinkoje galimybė pasirinkti reikiamą prekybinį inventorių ir pageidaujama gaminių išdėstymą numatytoje prekybinėje erdvėje galimybė, bet kuriuo metu gauti išsamią ataskaitą apie parduotus drabužių kiekius, perkamiausius modelius, spalvas ir pan. Erdvinio kūno skenavimas yra labai svarbus kuriant virtualios prekybos pagrindus, nes, remiantis šia strategija, užsakovas turi matyti save internetinėje aplinkoje, apsivilkusį naujais drabužiais (E. Strazdienė, 2006).

Gamybinio proceso kūrimas – sunkus ir daug pastangų reikalaujantis darbas. Svarbiausia, kuriant gamybinį procesą, „nestovėti vietoje“, būti progresyviems, naudoti naujausias gamybos technologijas ir įrengimus. Pasak R. Dariulio, (1998) išliekant pramonėje pasenusioms technologijoms, esant nepalankiems kokybės standartams, galimybė persiorientuoti į pardavimą dalies pramonės produkcijos Vakarų rinkose būtų ribota.

Šiuolaikinė rūbų projektavimo ir gamybos technologija pasižymi, tokiais naujausiais mokslo ir gamybos pasiekimais: virtualusis prisimatavimas, glaudžiai susijęs su APS duomenimis; virtualių kolekcijų skenuotiems kūnams kūrimas; skenuotų kūnų formos analizė ir jų matmenų standartizavimas; kompiuterizuotas lekalų formos pritaikymas individualiems žmogaus kūno matmenims; duomenų išsaugojimas magnetinėse kortelėse yra technologijos, vedančios prie aprangos gamybos pasaulinės integracijos.

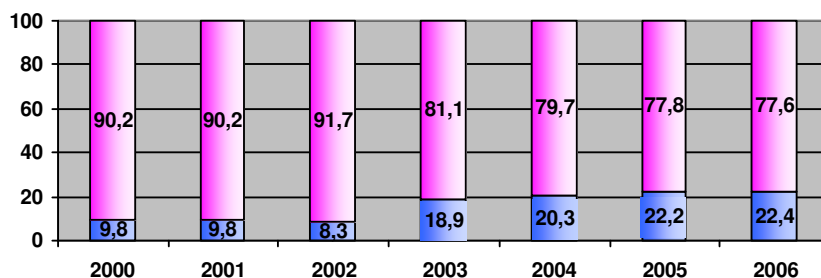
2.3. Siuvimo pramonės konkurencingumo struktūros analizė

Tekstilės ir siuvimo pramonė – pirmas pagal darbuotojų skaičių ir antras pagal parduotos produkcijos apimtį apdirbamosios pramonės sektorius, kurio prekybos balansas yra teigiamas. Šis sektorius ne vieneri metai užima eksporto lyderio pozicijas – apie 20 proc. viso šalies eksporto. (R. Glinskienė ir kt). Lietuvoje šiuo metu veikia virš 800 siuvimo įmonių. Dauguma Lietuvos siuvimo įmonių yra mažos arba vidutinės: 88,9 proc. siuvimo įmonių dirba mažiau nei 200 darbuotojų. Tačiau didžioji dalis prekių Lietuvoje kaip ir užsienyje yra pagaminama didesnėse įmonėse. Siekiant įvertinti siuvimo pramonės konkurencinius pajėgumus bei konkurencingumo didinimo galimybes yra naudojamas M. Porterio penkių jėgų modelis.

3 pav. Penkios konkurencinės jėgos, kurios apibūdina konkurenciją
Šaltinis: M. Porter, 1990

M. Porteris teigia, kad tarptautiniu mastu konkurencinga yra ta įmonė, kuri pirmiausiai yra konkurencinga vietinėje rinkoje. Įstojus į Europos Sąjungą Lietuvos vidaus rinka išsiplėtė, bet nacionalinė Lietuvos rinka dar labiau sumažėjo dėl labai suaktyvėjusios žmonių emigracijos. Lietuvos vartotojų perkamoji galia palaipsniui didėja – tai atspindi statistiniai duomenys.

4 pav. Parduotos pramonės produkcijos struktūra procentais
Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas, Pramonės statistikos skyrius

Konkurencija tarp egzistuojančių konkurentų

Konkurencinis pranašumas – pranašumas prieš konkurentus, kurį suteikia vartotojui siūloma didesnė vertė – žemesnė prekės kaina arba papildoma vertė, kuri pateisina aukštesnę prekės kainą (Kotler ir kt., 2003). Konkurencija yra daugiametis veiksnys – ji vyksta ne tik ūkio šakos lygmenyje, bet taip pat ir tarp šakų, kurios konkuruoja dėl tų pačių išteklių. Įnirtinga kova mažina pelną, nes reikalauja didesnių išlaidų konkuravimui (pvz.: reklamai, pardavimams, tyrimams), arba sumažina kainas ir tokiu būdu didesnę pelno dalį perleidžia konkurentams. Kita vertus, konkurencija yra inovacijų ir verslo varomoji jėga. Nuo 2005 m. sausio 1 d. Lietuvos drabužių pramonės įmonių konkurentais yra visų PPO šalių narių siuvimo pramonės įmonės.

Naujų konkurentų atsiradimo grėsmė

Bet kuris ūkio subjektas norėdamas laimėti konkurencinę kovą, turi nuolat tobulėti bent jau tokiais tempais, kokiais tobulėja konkurentai, o dar geriau būtų tobulėti sparčiau už konkurentus. (P. Vanagas, 2005). Naujų konkurentų atsiradimo grėsmė apriboja bendrą pramonės pelno potencialą, kadangi nauji konkurentai „įneša“ naujus pajėgumus, siekia rinkos dalies, mažina maržą. Naujų konkurentų atsiradimo grėsmė priklauso nuo įėjimo barjerų, tokių kaip lojalumas prekės ženklui, masto ekonomija ar poreikis išsiskverbti į platinimo kanalus, dydžio. Nauji konkurentai gali atsirasti, įsisteigus naujai įmonei arba liberalizavus tarptautinę prekybą atvėrus rinką užsienio konkurentams.

Drabužių platinimo kanalų struktūra atskirose šalyse ir netgi skirtinguose regionuose skiriasi, tačiau **bendrosios tendencijos** yra tokios: (A. Miškinis, G. Kasnauskienė ir kt., 2005).

- Atsiranda daug į žemą kainą orientuotų, bet madingus gaminius siūlančių spec. parduotuvių.
- Dėl didelių gyvenimo tempų ir laisvo laiko trūkumo atsiranda „vieno sustojimo“ apsipirkimui poreikis, to pasėkoje atsiranda ištisi parduotuvių rajonai ar prekybos centrai, skirti ne tik apsipirkimui, bet ir pramogoms, kurie dirba ištisus metus ir su prailgintomis darbo valandomis.
- Universalinėms parduotuvėms dirbti vis sunkiau.
- Šioje kovoje labiausiai nukenčia mažos, nepriklausomos, į tam tikras rinkos nišas orientuotos parduotuvės.

● Pirkėjai beveik nebejaučia skirtumo tarp komercinių ir dizainerio prekės ženklų, todėl jų lojalumas prekės ženklams nyksta.

● Rinkoje egzistuojantis spaudimas kainai prailgino nuolaidų sezonus, o kai kurios parduotuvės nuolaidas taiko ištisą sezoną, todėl mažmenininkai priversti pastoviai atnaujinti asortimentą.

● Pardavimai internete kol kas plinta tik tarp svarbiausių ir ne mados prekių.

Dėl šių drabužių platinimo kanalų tendencijų nyksta tradiciniai į rinką barjerai, tokie kaip lojalumas prekės ženklui ar finansinių lėšų trūkumas, norint atidaryti savo firmines parduotuves. Tačiau tai nereiškia, kad nyksta prekės ženklo atliekamos funkcijos; vartotojai vis tiek prekės ženklą sieja su padėtimi visuomenėje, galimybe išsiskirti ir kokybe. Taigi, įmonės, neturinčios savo prekės ženklo, gali daug lengviau išsikvoti rinką dirbdamos prekės ženklą turintiems platintojams, tačiau įmonės turinčios savo prekės ženklą yra daug mažiau pažeidžiamos.

Prekių ar paslaugų pakaitalų grėsmė

Siuvimo pramonės išorinių prekių ar paslaugų pakaitalų nėra, yra tik pakaitalai pačių šakų viduje. Pavyzdžiui, natūralaus pluošto audinys lengvai gali būti pakeistas dirbtinio pluošto audiniu, o siuvimas - tokiais technologijomis kaip klijavimas ar lydymas, t.y. besiūlių drabužių gamyba.

Tiekėjų ir pirkėjų derybinė galia

Tiekėjai gali sumažinti įmonės pelnus padidindami kainas arba pablogindami prekių ar teikiamų paslaugų kokybę. (S. Stoškus, 2005). Pirkėjų derybinė galia yra funkcija tokių veiksmų, kaip pirkėjų skaičius, įmonės pagaminamos produkcijos parduodama vienam pirkėjui dalis, produkto svarba. Siuvimo pramonėje kartais būna labai sunku atskirti tiekėją nuo pirkėjo, nes tai gali būti viena ir ta pati įmonė, kuri tiekia siuvimo įmonei gamybos užsakymus, t.y. tiekia žaliavas, o vėliau atsiima pagamintą produktą.

Siuvimo įmonės yra **labiausiai priklausomos nuo užsakymų**, t.y. gamybos kontraktų. Tokia veikla turi savų trūkumų ir savų privalumų. Privalumas tame, kad siuvimo įmonei nereikia rūpintis nei žaliavų pirkimu, nei gaminio realizavimu. Tačiau ji taip pat neįgyja žaliavų tiekimui reikalingų kompetencijų bei neturi jokių kontaktų su žaliavų tiekėjais. Taigi, ji yra visiškai priklausoma nuo užsakovo, ir jei kurią nors dieną ji prarastų tą užsakovą, prarastų ir pagrindą savo veiklai. Tokią riziką galima sumažinti dirbant ne vienam užsakovui, tačiau tai tik laikinai sustabdytų galimą įmonės nuosmukį.

Vyriausybės vaidmuo

Ekonominė vyriausybės politika gali daryti įtaką konkurenciniams pranašumams dėl darbo jėgos kokybės, kapitalo, iniciatyvos, technologijos ir kt. (L. Juozaitienė, 2005). Th. Hitiris (1998) teigia, kad šalies konkurenciniai pranašumai kyla ne vien tik dėl šalies išteklių, bet priklauso nuo koordinuotų verslo ir vyriausybės veiksmų.

Lietuvos tekstilės įmonių perspektyvos šiuo metu labiau susijusios su išoriniais veiksniais, iš kurių svarbiausi sparčiai didėjanti tarptautinė konkurencija, besikeičiantis jėgų santykis tarptautinėje rinkoje bei esminiai pokyčiai pagrindinių konkurencingumo veiksnių struktūroje. Lemiamą įtaką turės ir vyriausybės ekonominė politika.

2.4. Rūbų gamybos etapai mados ir technologiškumo aspektais

Viduramžiais Europoje siuvimo amato pradėdavo mokyti dar vaikystėje, ir dažniausiai šis amatas būdavo paveldimas iš tėvo. XIV –XVII a. siuvėjo amatas buvo laikomas sunkiu fiziniu darbu, todėl siūdavo paprastai tik vyrai. Merginos tuo tarpu mokėsi austi, nerti ir siuvinėti lengvus audinius. (M. Janušauskas, 2006).

Rūbų gamyba prasideda nuo projekto. Projektą kuria dizaineris. Pasak, J. Merkevičiaus (2006), labiausiai paplitusi nuomonė, kad dizaineris – žmogus, kuris rūpinasi gaminio išorės vaizdu, pavyzdžiui drabužio išvaizda. Tačiau tai yra kur kas gilesnis procesas. Pagrindiniai dizaino veikimo principai: minties generavimas, demonstravimas, preliminarus eskizas, įvertinimas ir pagerinimas, prototipas ir galutinis produktas.

M. Janušauskas teigia, kad jauni studentai dirba garsiuose mados namuose eskizuotojais, paskui dizaineris atsirenka jam patikusius dalykus, sutelkia į visumą ir taip atsiranda viena ar kita tendencija. Yra garsių dizainerių, kurie viską daro patys. (A. Buikutė, 2006).

Modeliuotojai kuria naujus drabužių modelius, konstruktoriai daro jų brėžinius, technologai sudaro gaminio pasiuvimo technologiją, siuvėjai siuva, taip teigia (V. Židonytė, 2002).

Siuvinių projektavimas – tai visuma darbų, sukuriant naujus gaminius: eskizų ir modelių sukūrimas, skaičiavimai brėžiniams atlikti, techniniai ekonominiai skaičiavimai ir jų analizė, bandomųjų pavyzdžių pasiuvimas, techninės dokumentacijos sudarymas.

Siuvinių konstravimas – pagrindinis drabužių projektavimo etapas, kuris apima kūrybinį procesą (gaminio eskizų sukūrimą ir konstravimo metodų parinkimą) bei techninį procesą (gaminio detalių ir mazgų brėžinių, techninės dokumentacijos paruošimą). (N. Lukoševičienė, 2002). Konstravimas gali būti atliekamas ir muliažiniu būdu, bet jis yra naudojamas gaminant teatrinius kostiumus, korsetinius gaminius arba aukštosios mados modelius. (R. Titas ir kt., 2003).

Projektavimo metu vartotojų reikalavimai transformuojami į konkrečius inžinerinius sprendimus. Projektavimo procesui būdingas tyrimas ir tobulinimas. Geras projektas turi įvertinti visus vartotojo reikalavimų aspektus, įskaitant kainą, gamybos būdą, saugų ir patogų naudojimą, paprastą priežiūrą. Labai svarbu projekto kokybė. Projektavimo metu padaryti sprendimai gali daryti ilgalaikę įtaką visos organizacijos veiklai. Vartotojo reikalavimai, o kartu ir projekto kokybė, turi būti išreikšti objekto specifikacijose.

3. KOKYBĖ – KONKURENCINGUMO PALAIKYMO ĮRANKIS

3.1. Kokybės sąvokos ir kokybinės charakteristikos

Vienas iš svarbiausių veiksnių, padedančių didinti prekių konkurencingumą, yra kokybė, jos stabilumas. Analizuodami kokybės žodžio prasmę suprantame, kad ji yra nevienareikšmė. Tai išryškėja lyginant šio žodžio vartojimo kontekstą. Viena, kai jis vartojamas buitinėje kalboje, visai kas kita, kai jį vartoja mokslininkai arba praktikai, gvildenantys kokybės klausimus.

Kokybė – tai filosofinė kategorija. Manoma, kad pirmasis kokybę analizavo Aristotelis III a. prieš mūsų erą, vėliau Hėgelis XIXa. ir kt. (A. Čereška, V. Pauža, 2005).

1 lentelė

Autorių požiūris į kokybę

Autorius	Kokybės formuluotė
Aristotelis (III a. pr. m. e.)	Skirtumai tarp daiktų. Diferenciacija pagal požymį, <i>geras – blogas</i>
Hėgelis (XIX a.)	Kokybė – sąvoka, susijusi su buitimi, nes kažkas tampa niekuo, kai praranda savo kokybę
Kinių versija	Heroglifas, reiškiantis kokybę, susideda iš dviejų elementų: pusiausvyra ir pinigai (Kokybė = pusiausvyra + pinigai), vadinasi, kokybė tolydi sąvokoms <i>aukštos klasės, brangus</i>
Šuchartas (1931 m.)	Kokybė turi du aspektus: 1. Objektyvios fizinės charakteristikos; 2. Subjektyvus vertinimas – kiek daiktas geras
Isikava (1950 m.)	Kokybė – savybė, realiai patenkinanti vartotojų poreikius
Dž. M. Džuranas (1979 m.)	Tinkamiausias vartoti (paskirties atitikimas) Subjektyvus vertinimas: kokybė — vartotojo patenkinimo lygis (siekdamas kokybės gamintojas turi žinoti vartotojų poreikius, kad pagamintų tokią produkciją, kuri atitiktų jų poreikius.
ГОСТ 18321 – 73 (СЭВ 1934 – 79)	Produkcijos kokybė – visuma produkcijos savybių; Produkcijos kokybė – visuma produkcijos savybių, nusakančių jos gebėjimą patenkinti nustatytus poreikius
Tarptautinis kokybės standartas ISO 9000	Kokybė – visuma produkcijos savybių ir charakteristikų arba paslaugų, kurios užtikrina galimybę patenkinti nustatytus arba numanomus poreikius Kokybė – turimųjų charakteristikų visumos atitikties reikalavimams laipsnis

Šaltinis: (A. Čereška, V. Pauža, 2005).

Šioje lentelėje autoriai pateikia kokybės formuluotes, apibrėžimus filosofine prasme. Bet be šių formuluočių yra ir daugiau kokybės apibrėžimų, kurios nagrinėja kiti autoriai.

G. Slatkevičienė (2001), atlikusi požiūrių į kokybę analizę, suklasifikavo požiūrius trimis metodais: pagal tai, kieno pozicijomis remiantis vertinama kokybė, pagal produkto kokybę sudarančius komponentus (kokybės kategorijas) ir pagal kliento požiūrį per visas objekto (produkto) gyvavimo stadijas.

Pasak V. Dikavičiaus, S. Stoškaus (2003), **kokybė** – tai kai pirkėjas sugrįžta, o prekė ne. Autoriai sako, kad egzistuoja dvi kokybės formos, todėl dvi apibrėžtys ir dvi matavimo formos:

1. objektyvi kokybė – yra proceso ar jo išėjimo atitiktis iš anksto numatytam kriterijų paketui, kuris yra esminis galutinei vertei ir kuriai jis numatytas.
2. subjektyvioji kokybė – suvoktos vertės laipsnis, išsakytas žmogaus, kuris turi naudos iš proceso ar jo išėjimo.

2 lentelė

Kokybės sąvokos

Autorius	Kokybės formuluotė
P.B. Crosby (1984), H.L.Gillmore (1985)	Gamybos kokybė: „...nėra tik reikalavimų atitikimas, tai laipsnis, iki kurio konkretus produktas atitinka planuotą ar numatytą...“ .
Vartotojo požiūris pagal Britanijos standartinį apibrėžimą.	Kokybė – produkto, paslaugos ar proceso savybių ir charakteristikų visuma, kuri grindžiama jo galimybe patenkinti tam tikrą poreikį.
W.E. Deming (2000)	Kokybė yra numatomas pastovumo ir patikimumo laipsnis, esant žemiems kaštams, ir tinkantis rinkai
P.B. Crosby (1979), cituoja J. Beckford (2002)	Kokybė – tai nėra tik reikalavimų atitikimas, tai yra laisvė, ir ne tik tai laisvė, tai yra dauguma pelningų produktų, kurios mes turime.
A. Čereška, V. Pauža (2005)	Kokybė – tai kompleksinė sąvoka. 1. Visi įmonės skyriai daugiau ar mažiau atsako už gaminio kokybę, atitinkančią projektą. 2. Visi gaminiai turi savybių kurias galima kontroliuoti, išmatuoti. Kiekvieną iš šių kokybės savybių, galima kontroliuoti, tačiau reikia įvertinti įvairius nuokrypius tarp reikalaujamų ir realių dydžių. Kokybė projektavimo procese apibrėžia techninius reikalavimus, keliamus medžiagoms, procesams ir produkcijai. Kokybė gamybos procese priklauso nuo gamybos proceso valdymo ir jo galimybių. Visais atvejais nustatomas tarpusavio ryšys tarp kokybės kontrolės gamybos procese ir gamybos proceso techninių dokumentų bei galutinio produkto.
H. Medekšas (2003)	Kokybė yra produkto savybių ir charakteristikų visuma, leidžianti patenkinti vartotojo pareikštas ar numatomas reikšmes
P. Brophy, K. Coulling, M. Melling (1993).	J. Juran‘as kokybę apibrėžia kaip „tinkamumą tikslui pasiekti“.

Sudaryta autorės: remiantis 2. lentelėje pateiktų autorių šaltiniais.

Iš pateiktų apibrėžimų galima daryti išvada, kad kokybę sunku apibrėžti. Skirtingi autoriai kokybę apibrėžia skirtingai. Taigi kokybė gali būti suvokiama kaip nuolatinis tobulėjimas ir idealo siekimas. Bendra kokybė gali būti pasiekta tik sudėjus atskirus jos elementus, kai galiausiai gaunamas kokybiškas produktas.

Kokybei apibūdinti egzistuoja įvairūs požymiai, kurios susistemino amerikiečių tyrėjas D. Garvin‘as (1988). Apibendrinęs požiūrius į kokybę, išskyrė 5 pagrindinius požiūrius:

1. Transcendentiniu požiūriu „kokybė nėra nei mintis nei materija, bet trečia objektyvi realybė. Net jeigu kokybė negali būti apibrėžta, Jūs žinote kas tai yra”(M. Robert,1974). Tai “...sąlyga tobulumo, reiškianti puikią kokybę skirtingai nuo blogos kokybės... Kokybė yra pasiekimas arba siekimas aukštesnio standarto”(W. Barbara, 1980). Šiuo požiūriu kokybiškas produktas turi „įgimtą pranašumą“ prieš kitus produktus. Geriausias, puikus. Tai daugiau filosofinis negu realus apibūdinimas, nes jis suvokiamas be stebėjimo, be komunikacijos.

2. Produkto kokybė yra tikslus ir objektyviai išmatuojamas dydis. Kokybę atspindi produkto savybių ir požymių kiekis. Šiuo požiūriu geresnės kokybės produktai brangesni, nes pagaminti produktą, turinti daugiau savybių ir požymių, yra brangiau.

Produktų kokybės kategorijos:

1. *Pasiekimai* – tai pagrindinių produkto charakteristikų kokybė;
2. *Požymiai* – tai antrinių produkto charakteristikų kokybė;
3. *Patikimumas* – tai yra tikimybė, jog produktas atliks savo funkcijas tam tikrą laikotarpį;
4. *Atitikimas* – tai yra atitikimas užsuduotiems standartams;
5. *Ilgalaikiškumas* - kaip naudos vartotojui kiekis per visą produkto gyvavimo laikotarpį;
6. *Estetiškumas* – tai produkto estetiškos savybės;
7. *Suvokta kokybė* – tai kaip klientas suvokia prekę, įvertinant įmonės prestižą, šalį bei gamintoją.

3. Kokybė vartotojui - tai vartotojo reikalavimų produktui atitikimo lygis. Šiuo atveju produkto kokybė ypač sunkiai nustatoma, dėl skirtingo vartotojų skonio, skirtingų poreikių. Šį požiūrį remia J. Juran’as, W. E. Deming’as.

4. Kokybė gamyboje apibrėžiama kaip atitikimas iš anksto numatytų parametrų, kurie išreiškiami standartais, techninėmis sąlygomis ir kitais dokumentais. Bet koks nukrypimas nuo standartų yra defektas. Kokybė gamyboje pasiekama projektuojant procesą ir taikant statistinį proceso valdymą gamybos metu, prevenciškai pastebint nukrypimus nuo standartų ir tuo būdu išvengiant defektų. Jį rėmė P. Crosby. Tačiau šiuo požiūriu ignoruojami vartotojų interesai.

5. Vertės požiūris. Šio požiūriu kokybė apibrėžiama kaštų ir kainos sąvokomis. Kokybiškas produktas yra toks, kai turi geras charakteristikas arba efektyviai eksploatuojamas priimtiniais kaštais arba kaina. Šį požiūrį sudėtinga taikyti praktikoje.

Kokybės apibrėžimai padeda geriau suvokti kokybės esmę. Išanalizavus šiuos apibrėžimus galima teigti, jog kokybė yra sunkiai suvokiamas ir įvairiapusiškai įvertinamas produktas jei nėra nustatytų konkrečių standartų. Priimtinausia kokybės samprata, orientuota į vartotojo esamus ir numanomus poreikius.

Kokybinės charakteristikos.

Drabužio ar kito objekto kokybė įvertinama jo charakteristikų (parametrų) visuma; vertinamos tik tos charakteristikos, kurios prisideda prie vartotojo reikmių tenkinimo. Šios charakteristikos gali būti suskirstytos į tris grupes: tolydines, diskretines ir dvejetaines.

Tolydinės charakteristikos gali įgauti bet kokią reikšmę nustatytame reikšmių intervale. Nors tolydinės charakteristikos gali įgauti įvairių reikšmių, tačiau jos yra objektyvios, nes gali būti tiksliai išmatuotos ir nepriklauso nuo kieno nors nuomonės.

Diskretinės charakteristikos pažymi savybes, kurioms būdingos kelios reikšmės. Pvz., drabužio išvaizda gali būti apibūdinama kaip gera, puiki, patenkinama, nepatenkinama ir t. t. Diskretinės charakteristikos yra subjektyvios, t. y. priklauso nuo vertintojo nuomonės. Tai, kas vienam atrodo puiku, kitam gali būti tik patenkinama ar net nepatenkinama.

Dvejetainės charakteristikos naudojamos pažymėti savybėms, kurias objektas turi arba neturi. Todėl šios charakteristikos gali būti žymimos dvejetainės skaičiavimo sistemos ženklais: 0 – savybės nėra, 1 – savybė yra. Pvz., drabužis turi dekoratyvinių elementų arba ne. Šios charakteristikos yra objektyvios, nes nepriklauso nuo vertintojo nuomonės (A. Čereška, V. Pauža, 2005).

Drabužio kokybė apibūdinama trimis parametrų grupėmis. Iš parametrų grupių informatyviausi yra tolydiniai. Jie yra objektyvūs, nes jų vertės nustatomos nepriklausomai matuojant. Jie gali parodyti nedidelius kokybės pokyčius. Gamintojas produkto specifikacijoje nurodo produktą apibūdinančius parametrus, kurie vadinami projektiniais parametrais.

Gaminiai yra veikiami atsitiktinių veiksnių. Jų įtaka pasireiškia gaminant ir eksploatuojant produktą tam tikromis sąlygomis. (A. Bargelis, 2002). Aplinka, kurioje gaminys gaminamas, apibūdinamas parametrais (temperatūra, oro drėgnumu, atmosferos slėgiu), kurių vertės taip pat yra atsitiktinės. Visi atsitiktiniai veiksniai, turintys įtakos darbui, vadinami atsitiktiniais įėjimo parametrais. Dėl jų poveikio pasikeičia objekto charakteristikos, kurias galima įsivaizduoti kaip išėjimo parametrus. Jeigu gaminio specifikacijoje nurodytas koks nors parametras, tai dėl kintamų charakteristikų jis gali kisti neviršydamas tam tikrą ribą. Charakteristikų verčių nuokrypiai nuo projektinių sukels vartotojo nepasitenkinimą. Pasak, W.J. Stewenson, (1990) gamintojas paprastai nurodo charakteristikų nuokrypų ribas, kurios vadinamos tolerancijos ribomis.

Vartotojui neturi patekti produktai, kurių charakteristikos išeina už ribų. Geros kokybės produktai turi labai tikslius parametrus ir mažas tolerancijas.

3.2. Kokybės matavimo aspektai

Matavimų kokybė yra savybių visuma, sudaranti sąlygas gauti reikiamo tikslumo matavimo rezultatus reikiama forma ir nustatytu laiku. Tarp matavimų kokybės ir gaminių kokybės yra tiesioginis ryšys. Be matavimų neįmanoma produkcijos gamyba ir jos kokybės valdymas. (A. Čereška, V. Pauža, 2005). Klaidinga manyti, kad kokybė yra neapčiuopiama ir todėl neišmatuojama. Faktiškai kokybė tiksliai išmatuojama seniausia ir patikimiausia matavimo priemone – grynaisiais pinigais. (H. Medekšas, 2003 pagal P. B Crosby).

Gera kokybės matavimo sistema yra gerinimo programos sėkmės garantas. Norint matuoti kokybę, reikia nustatyti matavimo kriterijus. Tai nelengvas uždavinys, nes skirtingose organizacijose ar skirtinguose kurios nors organizacijos skyriuose kokybė gali reikšti visai ką kitą. Nusistačius, ką konkrečiai reikia matuoti, būtina susikurti matavimo sistemą ir ją diegti. Įvairių verslo šakų kokybės matavimo sistema skirsis. Pvz.: gamybos įmonė pirmiausia matuos savo galutinio gaminio kokybę, kad patenkintų savo vartotojų norus. (A. Jurkauskas, 2003).

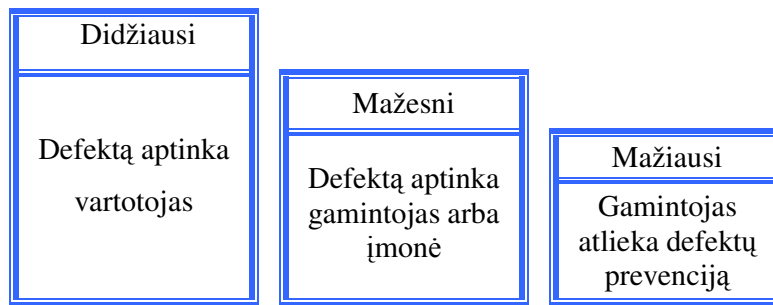
Kiekvienam vartotojui prekės kokybė visuomet buvo vienas svarbiausių faktorių. Didėjant prekių apyvartai, plečiantis mainams tarp atskirų valstybių ir kontinentų, kokybės klausimas tampa vis aktualesnis. Vartotojo apsaugai nuo nekokybiškos produkcijos kuriami valstybiniai ir tarpvalstybiniai standartai, įvairūs reikalavimai. Matavimo sistema gali būti išreikšta standartais. Pasak B. Rothery, (1996) standartas, žmonijai reiškia kokybę.

Istoriškai susiklosčiusi standarto reikšmė šiandien nebeatitinka kokybės sampratos. Kokybės pagrįsta jau ne be kokybės užtikrinimo, o nuolatinio kokybės gerinimo koncepcija. Gilinantis į kokybės vadybos dalykus, susiduriama su valdymo objekto – kokybės nustatymo problema. (L. Seniūnaitė, 2002).

Standarto paskirtis – gerinti organizacijos veiklą ir labiau patenkinti vartotojų poreikius. (V.K. Rimkevičienė, 2005).

Praktinis standartų naudojimas garantavo žmonijai pasitikėjimą gaminiais, sudarė sąlygas vystyti gamybai ir prekybai. Praktinė standarto naudojimo reikšmė buvo ir iki šiol išliko užtikrinti nustatytų ribų neperžengimą, nekintamumą. (Š. Abramavičius, 2002).

Prastos kokybės gaminiai yra nuostolingi tiek gamintojui, tiek vartotojui. Gamintojas prastos kokybės gaminius turi taisyti arba jam sunku juos parduoti. Vartotojui prastos kokybės gaminyje reikiama papildomas išlaidas tvarkymui ir laiko nuostolius dėl gaminio gedimų.

5 pav. Santykiniai gamintojo nuostoliai dėl prastos gaminio kokybės
Šaltinis: H. Medekšas, 2003

Pasak A. Jurkausko (2003), šiuolaikinėms įmonėms privalu tobulinti savo gaminių ir paslaugų kokybę, kad atsispirtų konkurencijai ir išlaikytų verslą. Neįmanoma sužinoti, ar kokybė gerėja, jei ji nėra matuojama ir analizuojama. Norint nuolat gerinti kokybę, reikia ją nuolat matuoti ir analizuoti. Matavimas yra vienas iš svarbiausių kokybės vadybos programos sudėtinių dalių. Tikslūs ir tinkami matavimai rodo, ar kokybės programa sėkminga ar nesėkminga.

Gaminio kokybės matavimas

Įmonė norėdama gauti kuo daugiau duomenų efektyviai kokybės programai susikurti, turi sudaryti tikslią matavimo sistemą. Efektyvi matavimo sistema turėtų padėti tobulinti kokybę.

Matuoti gaminio kokybę apskritai lengva, sako A. Jurkauskas (2003), nes daugumą rodiklių galima išreikšti kiekybiškai. Skaitmeninių duomenų variantus galima lengvai gretinti su iš anksto nustatytu standartu ar nagrinėti įprastiniais statistinės analizės būdais. Matavimo rezultatai gali būti apdoroti ir įvertinti, nustatyta, kokių pataisų gamybos procesui reikia. Proceso kokybę reiškia išlaidomis, reikalingomis galutiniam gaminiui ir parodančiomis efektyvumą ir našumą. Jas sudaro žaliavos, darbas, pridėtinės išlaidos, atliekų išlaidos. Kad pagerėtų prasta kokybė, reikia daugiau laiko skirti ir įvertinti klaidas, jas ištaisyti.

Darbo rezultatų kokybės rodikliai yra sąlygojami VKV esmės: visuotinės kokybės vadyba yra tokia vadybos filosofija ir metodai, kuriuos vartodama organizacija nuolat tobulėja, siekdama kuo geriau patenkinti vartotojų poreikius, gerindama produktų kokybę ir mažindama sąnaudas.

Mažiausiai nuostolių patiriama, kai gamyklos kokybės užtikrinimo sistema sudaryta, organizuota ir veikia taip, kad defektų negalėtų atsirasti. Gamintojas turi nuolatos rūpintis defektų prevencija ir gaminių kokybės gerinimu. Tik tokia gamintojo strategija, kai nuolat gerinama gaminių kokybė mažinant nuostolius ir gaminio kainą, užtikrina pergalę rinkoje, o kartu ir gamintojo išlikimą. Norint, kad produkto kokybė būtų išties gera ir vartotojai patenkinti reikia pastoviai gaminio kokybę matuoti aukščiau pateiktais būdais ir gautą informaciją panaudoti tiksliai. (B. Martinkus, 2000).

Visapusiškas kokybės gerinimas – tai vienas aktualiausių dalykų, skatinančių sėkmingą ekonominę gamybos vystymąsi. Šiuolaikinės technikos sudėtingumas, gamybinių procesų mechanizavimas ir automatizavimas, gyventojų poreikių didėjimas, kylant jų materialinei gerovei, sudaro objektyvias sąlygas planingai gerinti produkcijos kokybę. Tačiau būtina pastebėti, kad neužtenka tik kokybiško produkto, anot Ries ir kt. (2005), sėkmei būtinas ir produkto išskirtinumas.

Gaminio kokybė priklauso nuo įvairių konstrukcinių ir technologinių savybių, kurios lemia jo gamybos sąnaudas ir eksploatacijos efektyvumą. Jeigu kokybės rodiklis nusako tik vieną gaminio savybę, jis vadinamas vienetiniu, o jeigu kelias – kompleksiniu.

Pagal charakterizuojamas savybes galima išskirti keletą kokybės rodiklių grupių:

1. Technologiškumo rodikliai rodo, kiek objektas ir jo elementai atitinka šiuolaikinės gamybos sąlygas, ar racionaliai naudojamos konstrukcinės medžiagos, ar yra galimybių taikyti naujausius gamybos metodus bei tipinius technologinius procesus. Svarbiausi technologiškumo rodikliai yra renkamumo koeficientas, lyginamasis gamybos darbo imlumas.

2. Ekonomiško žaliavų ar medžiagų naudojimo rodikliai charakterizuoja medžiagų ar žaliavų sąnaudas gaminant, eksploatuojant produktą. Svarbiausi žaliavų ar medžiagų ekonomiško naudojimo rodikliai yra medžiagų naudojimo koeficientas, lyginamasis medžiagos imlumas.

3. Estetiniai kokybės rodikliai apibūdina produkto išvaizdą ir tai, ar jis atitinka šiuolaikinį stilių, kaip atskiri produkto elementai atitinka vienas kitą ir ar pats gaminys dera prie aplinkos, ar racionalios formos, ar geras spalvinis įforminimas, ar geros prekinės išvaizdos, ar atitinka madą. Jie yra pagrindiniai vertinant gatavų drabužių kokybės lygį. Charakterizuoja drabužio vertę ir gražumą.

4. Ergonominiai kokybės rodikliai nusako galimybę eksploatuoti kokybę (nusako ryšį tarp gaminio ir žmogaus).

5. Standartizacijos ir unifikacijos rodikliai rodo standartizuotų bei unifikuotų detalių, sudedamųjų dalių ir kitų elementų lyginamąjį svorį gaminyje. Gaminio standartizacijos ir unifikacijos lygį nusako tipinių matmenų naudojimo, standartizuotų ir unifikuotų detalių naudojimo, darbo imlumo bei kiti koeficientai (A. Čereška, V. Pauža, 2005).

Metodai, taikomi produkcijos kokybės rodiklių reikšmėms nustatyti, skirstomi į dvi grupes: į objektyvius (skaičiavimo, matavimo, registravimo) ir subjektyvius (sociologinis, ekspertinis, organoleptinis). Visais atvejais patartina taikyti tik objektyvius metodus ir naudotis jais remiantis gautais kokybės rodikliais. Be minėtų kokybės rodiklių grupių, produkcijos kokybei charakterizuoti gali būti naudojami kiti rodikliai, nusakantys kitas savybes, lemiančias produkcijos specifiką.

3.3. Drabužių kokybės vertinimo specifika

Šiuolaikiniame etape aštri konkurencinė kova verčia siuvimo įmones trumpinti drabužių gamybos laiką, mažinti gaminių savikainą, tuo pačiu metu išlaikant aukštą jų kokybę bei asortimento įvairovę. Visa tai pasiekama vadovaujantis specialia strategija – taip vadinama greito reagavimo į rinkos poreikius ir pokyčius sistema – QR (angl. – quick response). Ši sistema apima laikotarpį nuo drabužio modelio kūrimo iki užbaigto gaminio pardavimo.

Pasiūti modeliai vertinami pagal jų estetinį vaizdą, dėvėjimo patogumą, savikainą, analizuojami galimi gamybiniai sunkumai, prognozuojamas modelių perkamumas. Paprastai didelei daliai modelių (80-85 proc.) daromi didesni ar mažesni pakeitimai. Po to jie vėl persiuvami ir pakartotinai vertinami. Reikia pažymėti, kad pakartotinai siuvant patikslintus modelius jau naudojamos tik tos medžiagos, kurios yra atrinktos kaip tinkamos. Kartais iškyla sunkumai su naujomis to sezono medžiagomis, kurių tiekėjas nespėja pateikti. Tuomet, taupant laiką, kolekcijos modeliams parenkamos panašios praėjusių sezonų medžiagos. (V. Masteikaitė, 2001).

Gaminys bus geros kokybės tik tada, jei jo kokybė numatyta projekte. Projektuojant gaminį būtina išnagrinėti jo kokybės, patikimumo, našumo, pataisomumo ir kitas charakteristikas ir numatyti specialias priemones bei konstrukcinius sprendimus, kad šios charakteristikos atitiktų vartotojo poreikius ir viltis.

Visus drabužių defektus galima suskirstyti į tris grupes:

- Tekstilinės ydos;
- Konstrukcijos defektai;
- Apdorojimo (technologiniai) defektai.

Tekstilinės ydos yra susijusios su medžiagų, iš kurių pagamintas drabužis, kokybe. Tai – audinio išretėjimai, siūlų sustorėjimai, dėmės, nevienodi atspalviai ir kt.

Konstrukcijos defektai – tai ydos, dėl kurių drabužis ne visai tinka žmogaus figūrai, netaisyklingas jo kritimas (balansas).

Apdorojimo defektai paprastai atsiranda drabužio siuvimo procese. Dažniausiai pasitaiko tokie defektai: siūlių, peltakių, kraštų, kantelių iškreivinimas, simetrinių elementų (priekinių kraštų, atvartų kampų, apykaklės galų, įsiuvų, kišenių ir kt.) nevienodumas, nekokybiški peltakiai (praleisti arba reti dygsniai, neteisingas siūlių įtempimas ir pan.), rašto nesutapimas simetrinėse ir kai kuriose kitose detalėse, esant raštuotoms medžiagoms, drėgninio šiluminio apdorojimo defektai (blizgančios dėmės, apdegintos vietos, užlaidytos raukšlės, deformuotos erdvinės formos) ir t.t. (D. Aidietienė, 1996).

Apdorojimo defektai dažniausiai atsiranda, nesilaikant operacijų atlikimo techninių sąlygų, drėgninio šiluminio apdorojimo režimų, nerūpestingai ir neatsargiai dirbant su įrengimais. Pasiūtame drabužyje juos pašalinti yra sunku arba visai neįmanoma, todėl gamybos procese būtina

laikytis technologinės drausmės. Tikslinga yra tikrinti pagrindinių technologinių operacijų kokybę dar siuvant drabužį. Tačiau svarbiausi gaminamos produkcijos geros kokybės veiksniai yra kiekvieno atlikėjo kvalifikacija ir atsakomybė už savo darbą, pažangi technika ir technologija, tinkamos darbo sąlygos (D. Aidietienė, 1996).

Dygsnių, peltakių ir siūlių kokybės, turinčios neabejotinai didelę įtaką ir gaminio kokybei, vertinimas pagal estetinę išvaizdą yra subjektyvus, nepagrįstas instrumentiniais matavimais ar laboratoriniais bandymais, tačiau, praktiniu požiūriu, labai efektyvus ir bene svarbiausias bei lemiantis vertinant kokybę. Apžiūrint gaminių bei siūlinius sujungimus, yra nustatomas bangavimasis, raukšlėtumės, praleisti dygsniai ar nutrūkę siūlai, nepakankamas medžiagos suveržimas ir kt. (A. Petrauskas, 2002)

Gamybos kokybė. Gamybos procesuose neįmanoma išvengti paklaidų ir pašalinių veiksnių poveikio. Dėl to gaminio charakteristikos gali neatitikti reikalavimų. Tokie gaminiai neturi patekti vartotojui. Pagal požiūrį į defektus gamybos procese skiriamos dvi strateginės kryptys: defektų aptikimo strategija ir defektų prevencijos strategija:

1. Defektų aptikimo strategija

Šios strategijos tikslas – aptikti specifikacijų neatitinkančius gaminius ir jų elementus. Ši strategija įgyvendinama tikrinant ir išbandant gaminius ar jų elementus, lyginant jų charakteristikas su specifikacijomis. Didžiausias ir labai svarbus šios strategijos trūkumas yra jos nuostolingumas, nes gaišamas laikas ir eikvojamos lėšos nekokybiškai produkcijai gaminti.

2. Defektų prevencijos strategija

Šiuo atveju daugiausia dėmesio skiriama tokiam detalių ir elementų gamybos procesų valdymui, kuris užtikrina, kad jų charakteristikos būtų artimos nominaliosioms arba geriausioms. Naudojant šią strategiją, užkertamas kelias brokui, išvengiama su broku susijusių gamybos nuostolių.

Kokybės valdymas. Norint, kad gaminiai (gaminami drabužiai) būtų kokybiški ir galėtų konkuruoti ne tik Lietuvoje bet ir užsienio šalyse, būtina laikytis ir vykdyti kokybę užtikrinančius principus. Kokybės sistema turi būti įforminta ir dokumentuota, kad visi darbuotojai, o ne tik vadovai suprastų kokybės politiką ir jos uždavinius.

Kokybės valdymo srityje standartai sudaro galimybes sujungti į vieną visumą pradinių žaliavų, medžiagų, komplektuojamųjų medžiagų ir galutinės produkcijos kokybę su vartotojų, gamybos ir Respublikos ūkio interesais. Ypatingas standartizacijos dėmesys skiriamas technologiniam kokybės užtikrinimui, gamybos paruošimo laikui (periodui) mažinti. Progresyvių technologijų metodų standartizavimas, gamybos priemonių, technologinių procesų tipizavimas, technologinių operacijų unifikavimas, perduodamos technologinės įrangos komponavimas iš standartinių elementų, turi tiesioginę įtaką kokybės valdymui.

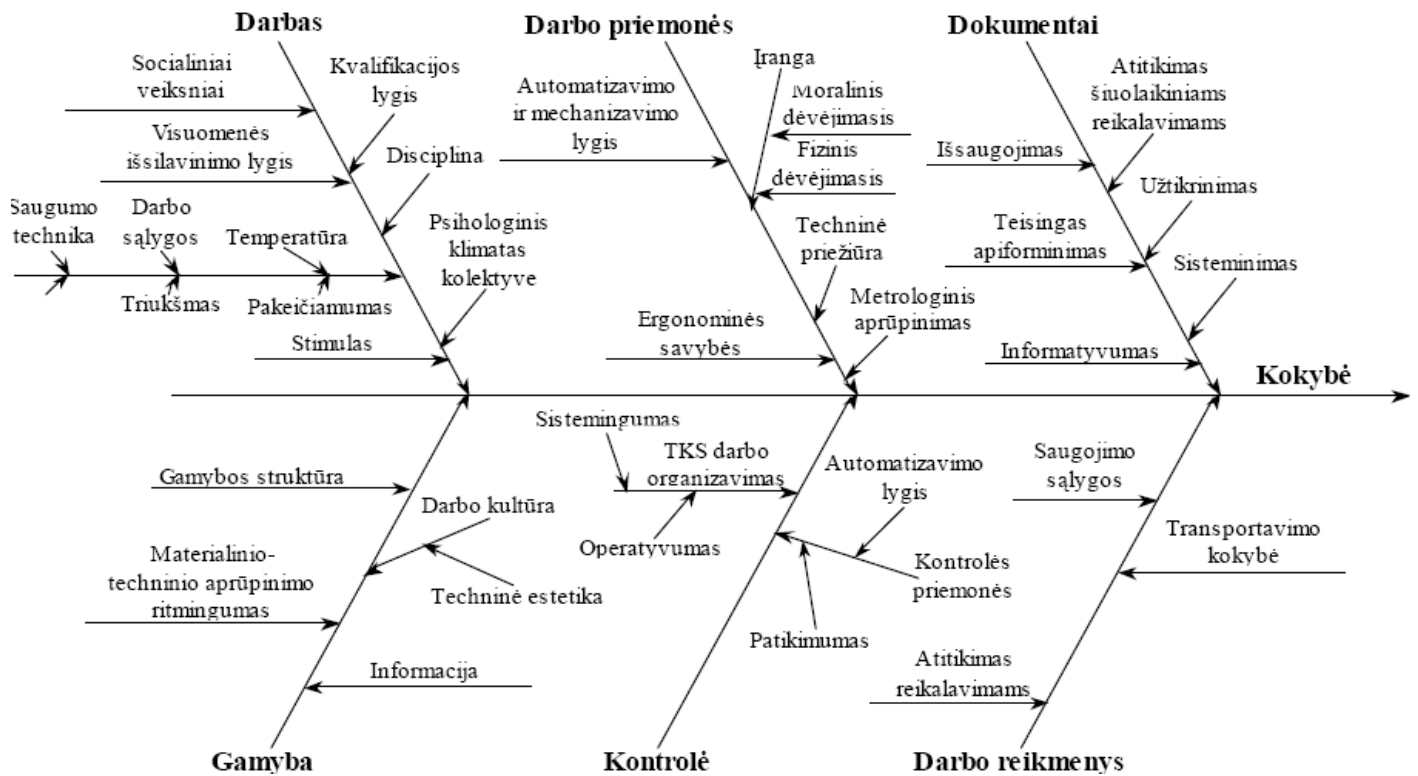
Produkcijos kokybės valdymo ideologija sukurta JAV dr. Džurono, dr. Demingo, dr. Faigenbaumo ir kt.

Dr. Džurono nuomone, tik 15 proc. produkcijos kokybės trūkumų priklauso pačiai gamybai, o 85 proc. kokybės trūkumų priklauso nuo administracijos darbo organizavimo.

Dr. Demingas suformulavo 14 postulatų, kurių turėtų laikytis įmonė, siekianti užtikrinti produkcijos kokybę: 1. Gerinti produkcijos ir paslaugų kokybę turi būti nuolatinis tikslas. Kokybė turi būti visų įmonės tarnybų ir administracijos nuolatinio dėmesio objektas. 2. Turėti tvirtą nusistatymą defektams išvengti gaminant produkciją. 3. Taikyti statistinius produkcijos kokybės kontrolės metodus. 4. Sudarant kontraktus su tiekėjais stengtis nenupirkti žemos kokybės medžiagų. 5. Nuolat tobulinti gamybą, aiškintis problemas ir jas skubiai šalinti. 6. Mokyti administracijai ir kelti darbuotojų kvalifikaciją. 7. Diegti naujus valdymo metodus. Meistrai ir kontrolieriai yra mokytojai, o ne teisėjai. 8. Skatinti dvipusius ryšius tarp darbininkų ir vadovų, kad jie efektyviai dirbtų. 9. Naikinti barjerus tarp padalinių, kad nebūtų slepiami trūkumai. 10. Nedeklaruoti teiginių, nepatvirtintų veiksmais ir priemonėmis. 11. Nesiorientuoti į kiekybinius veiklos rodiklius. 12. Kelti aukštos kvalifikacijos prestižą. 13. Skatinti mokytis ir savarankiškai kelti kvalifikaciją. 14. Aiškiai reglamentuoti aukščiausio lygio vadovų pareigas.

Dr. Faigenbaumo nuomone, kokybės valdymo pagrindiniai elementai: produkcijos iki gamybinis vertinimas atliekamas rengiant projektą; produkcijos kokybės planavimas; perkamų medžiagų planavimas ir kontrolė; gaminio ir technologinių procesų kokybės kontrolė, vertinimas gamybos procese; eksploatuojamos produkcijos kokybės informacijos rinkimas ir analizė; personalo parengimas, kvalifikacijos kėlimas; kokybės valdymo propagandos skleidimas; kokybės palaikymas eksploatuojant; kokybės valdymo veiklos vadovavimas; specialūs kokybės valdymo tyrimai.

Tokijo universiteto profesorius Isikava, žinomas kokybės valdymo specialistas, pasiūlė metodą įvairiems veiksniams, veikiantiems kai kurių procesų galutinius rezultatus, vertinti ir sisteminti pagal priežasčių pasekmių schemą. Schema vadinasi „Priežastis – rezultatas“ (6 pav.).

6 pav. Veiksniai, darantys įtaką kokybei
Šaltinis: (A. Čereška, V. Pauža, 2005).

Kad gamintojas galėtų parduoti savo pagamintą produktą vartotojui, privalo gaminiui suteikti tokias savybes, kurios kuo labiau atitiktų vartotojų poreikius. Mokslininkai tokie, kaip dr. Džuronas, dr. Demingas, dr. Faigenbaumas, Isikava ir kt. sukūrė daugumą veiksnių ar modelių, kurie įtakoja gaminio kokybei. Įmonės vadovams laikantis šių veiksnių sparčiai gerėja gaminių kokybė, mažiau laiko sugaištama defektų taisymui.

4. TYRIMO REZULTATŲ ANALIZĖ

4.1. Tyrimo metodologija

Metodika. Apklausa – plačiai paplitęs tyrimo metodas socialiniuose moksluose. G. Merkys, (1996) teigia, kad metodo neblėstantį populiarumą lemia „santykinis apklausos atlikimo paprastumas, pigumas, galimybė greitai ir lengvai surinkti daug duomenų“. Palyginamoji analizė (cross – sectional analysis), skirta palyginti dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų veiklą, kuri turi bendrą tikslą, jog drabužiai būtų madingi, kokybiški ir atitiktų vartotojų poreikius.

Pagrindiniu tyrimo metodu pasirinkti trys anoniminės uždaro tipo anketos (klausimynai) skirti drabužių dizaineriams, konstruktoriams ir siuvėjams. Anketos buvo išplatintos asmeniškai respondentui arba tarpininkaujant įmonių vadovams.

Kiekybinis anketinis tyrimas buvo atliekamas nuo 2007 metų sausio iki kovo mėn. tyrimo anketos sudarytos remiantis vadybos, kokybės, siuvimo dizaino, technologijos ir kt. mokslinės literatūros analize. Anketos (klausimyno) struktūrą sudaro: įvadinė, vadinamoji „paso duomenų“ dalis (respondentų kategorija, apklausos tikslai, pildymo instrukcija, motyvuojanti informacija) ir pagrindinė dalis, kurią sudaro uždaro tipo klausimai. Tyrimo „Moteriškų drabužių kokybinės charakteristikos mados ir technologiškumo aspektais“ (dizaineriams, konstruktoriams) klausimyne yra pateikiama po 23 uždaro tipo klausimus. Siuvėjų klausimyne pateikiama 17 uždaro tipo klausimų.

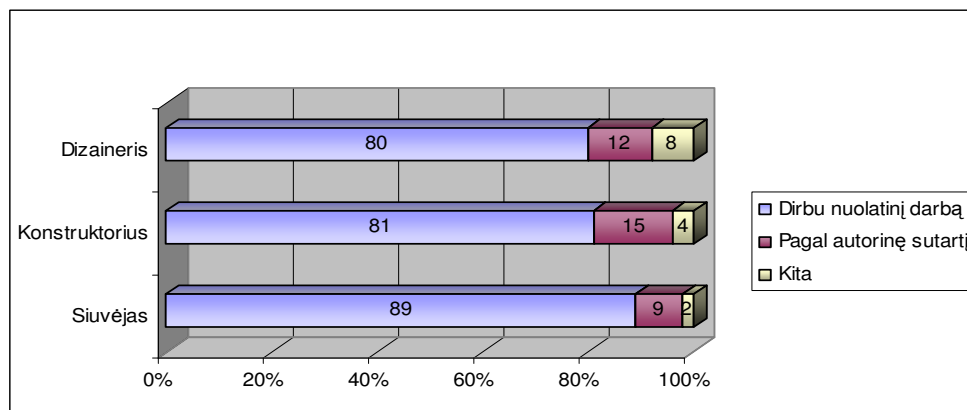
Imtis. Kiekybinės anketos buvo dalinamos siuvimo įmonių dizaineriams, konstruktoriams ir siuvėjams. Įmonės buvo atrinktos iš įmonių katalogo „Visa Lietuva“ (prieiga per internetą: http://www.visalietuva.lt/imonės/rubrika/S140?use_settings=f&di=259&pa=2). Tyrimo metu buvo apklausti Šiaulių miesto didžiųjų siuvimo įmonių UAB („Elva“, „Zonada“, „Ausnė“, „Verpstas“), mažesniųjų siuvimo įmonių UAB („Kamelė“, „Asta ir Liūtas“, „Raštų žaismas“, „Savitas stilius“, „Daivos stilius“, „Aderlita“, „4 vėjai“) dizaineriai, konstruktoriai ir siuvėjai. Taip pat buvo apklausti Vilniaus miesto siuvimo įmonių UAB „Sparta“ ir IĮ „Aptaisas“ dizaineriai, konstruktoriai ir siuvėjai.

Tyrimo metu buvo išdalinta **250** anoniminių anketų, iš jų sugrįžo 231 anketa, 10 anketų buvo atmesta dėl nepilno užpildymo. Viso tyrime dalyvavo **221** respondentas.

Duomenų analizė. Duomenys analizuojami MS Excel ir SPSS paketų pagalba. Darbe yra naudojami grafikai, diagramos, lentelės ir visi galimi būdai sutvarkyti ir pateikti duomenis.

4.2. Tyrimo duomenų analizė

Klausimyne „Moterišku drabužių kokybinės charakteristikos mados ir technologiškumo aspektais“, norint išsiaiškinti respondentų darbo pobūdį, buvo pateiktas klausimas „Jūsų darbo pobūdis“ (žr. 2, 3, 4 priedus).

7 pav. Respondentų darbo pobūdis, proc. N = 221

Iš pateikto 7 pav. galima teigti, jog respondentai daugiausia dirba nuolatinį darbą. Pagal autorinę sutartį dirbą: siuvėjų tik 9 proc., konstruktorių 15 proc., dizainerių 8 proc. Kita veikla dabartiniu metu užsiima: dizainerių 17 proc., konstruktorių 4 proc., siuvėjų 2 proc.

Siuvimo pramonėje, jei gamybininkas užsiima individualia veikla, tai vienas asmuo gali būti kartu ir dizaineris ir siuvėjas, ar technologas. Taip pat ir masinėje gamyboje dizaineris gali dirbti kartu ir konstruktorium. Siekiant išsiaiškinti, kaip dirba respondentai buvo pateiktas klausimas „Jūsų veiklos pobūdis“ (žr. 2, 3, 4 priedus).

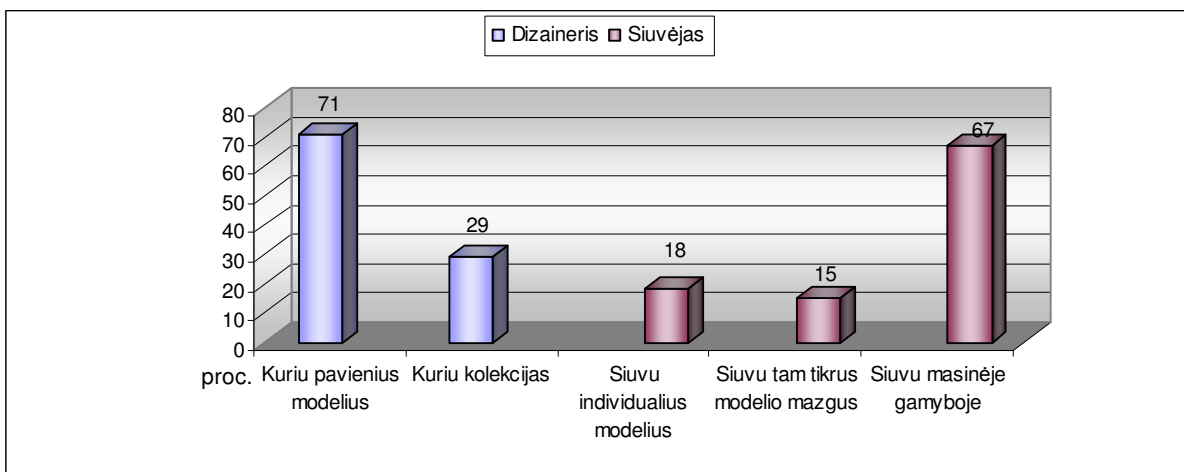
3 lentelė

Respondentų veiklos pobūdis

N = 221, %	
Dizaineris	6
Konstruktorius	7
Siuvėjas	62
Dizaineris - konstruktorius	9
Dizaineris – konstruktorius - siuvėjas	5
Siuvėjas - technologas	5
Kita	6

Šioje lentelėje pateikiama respondentų imtis procentais. Pagal pateiktus duomenis matosi, jog daugiausia apklaustų respondentų dirba siuvėjais 62 proc. Dizainerių – konstruktorių dirba 9 proc. Individualius užsakymus priima ir gamina 5 proc. respondentų, siuvėjais – technologais dirba taip pat 5 proc. Apie 6 proc. respondentų ne tik gamina drabužius, bet ir užsiima kita veikla.

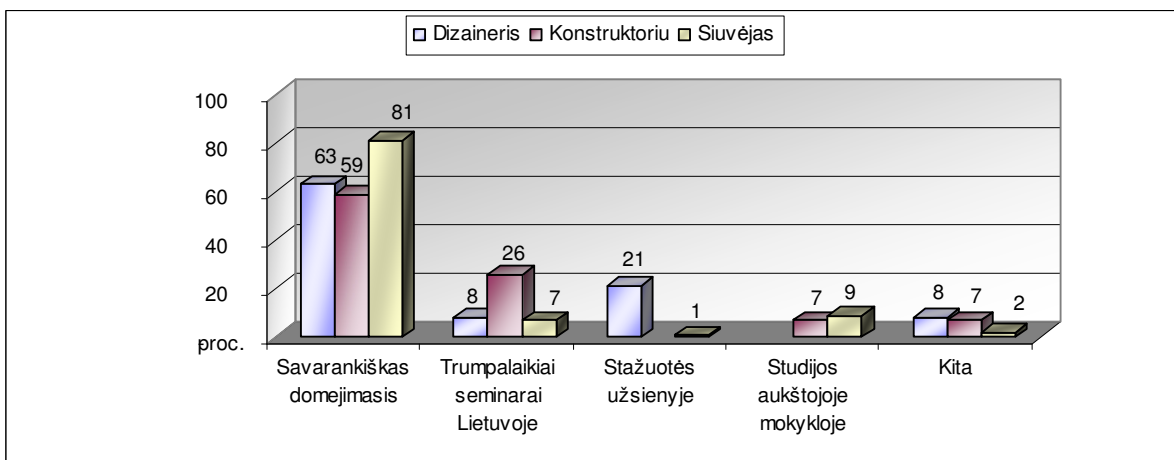
Dizaineris gali kurti pavienius modelius, bet gali kurti ir modelių kolekcijas. Siuvėjas gali siūti individualius modelius t.y. modelių siūti nuo pradžios iki galo. Taip pat gali siūti masine gamyba t.y. operacijomis. Galima siūti tik tam tikrus mazgus. Siekiant išsiaiškinti kokia veikla užsiima respondentai buvo užduotas klausimas „**Jūsų veiklos kryptis**“ (žr. 2, 4 priedus).

8 pav. Respondentų veiklos kryptis, N= 194

Pagal 8 pav. matome, jog 71 proc. respondentų dirbančių dizaineriais kuria pavienius modelius, 29 proc. kuria kolekcijas. 67 proc. respondentų dirbančių siuvėjais siuva „masinėje gamyboje“ (siuva operacijomis), 15 proc. siuva tam tikrus gaminio mazgus ir 18 proc. siuvėjų siuva individualius modelius.

Šiuo metu Lietuvoje trūksta kompetentingų, kvalifikuotų darbuotojų, siuvimo pramonėje darbuotojams mokami nedideli atlyginimai, bet dirbama daug valandų per parą. Todėl tyrimo metu buvo pateiktas klausimas „**Kvalifikacinės kompetencijos gilinimo būdai**“ siekiant išsiaiškinti darbuotojų kvalifikacijos gilinimo būdus (žr. 2, 3, 4 priedus).

9 pav. Kvalifikacinė kompetencijos gilinimo būdai, N= 221

Pagal 9 pav. pateiktus duomenis, galima pastebėti jog daugiausia apklaustų respondentų siuvimo pramonėje domisi savarankiškai. Ir džiugina tai, kad 21 proc. dizainerių vyksta į stažuotes užsienyje, konstruktoriai nesistažuoja visai ir tik 1 proc. siuvėjų taip pat važiuoja stažuotis į užsienį. 26 proc. konstruktorių kvalifikacinę kompetenciją gilinasi vykstant į trumpalaikius seminarus Lietuvoje. 9 proc. siuvėjų ir 7 proc. konstruktorių planuoja studijuoti aukštojoje mokykloje. 17 proc. respondentų užsiima kita veikla.

Į klausimą „**Kiek valandų per parą dirbate?**“ (žr. 2, 3, 4 priedus) buvo atsakyta, kad dauguma respondentų (57 proc.) dirba 8 valandas per parą, 12 valandų per parą dirba 12 proc. respondentų. „kita“ – pasirinko 10 proc. respondentų (jie įrašė, kad dirba tiek kiek nori, laisvas darbo grafikas, pagal kūrybinį potencialą iki 24 val. ir t.t.). „Darbo sutartyje numatyta 8 valandos, bet dirbu ilgiau“ – į šį teiginį atsakė 21 proc. respondentų. Tyrimo metu, pildant anketas kai kurie respondentai sakė, jog dirba viršvalandžius, bet už juos nieko nemoka. Tai nesuteikia darbuotojams motyvacijos dirbti kokybiškai. Manau, kad darbuotojai dirbdami be motyvacijos daro klaidas, kurios atsispindi gaminio kokybėje.

Automatizuotos programos, kuriomis naudojasi dizaineriai ir konstruktoriai. Sparčiai kuriant ir naudojant naujas technologijas, rinka užpildoma įvairiais produktais, o to pasekoje didėja konkurencija. Tuomet pirmenybė teikiama ne produktų kiekiui, o jų kokybei. Siekiant išsiaiškinti kiek Lietuvos siuvimo įmonės yra pažengusios technologijos srityje, buvo užduotas klausimas „**Ar naudojātės automatizuotomis programomis, jei taip tai kokiomis?**“

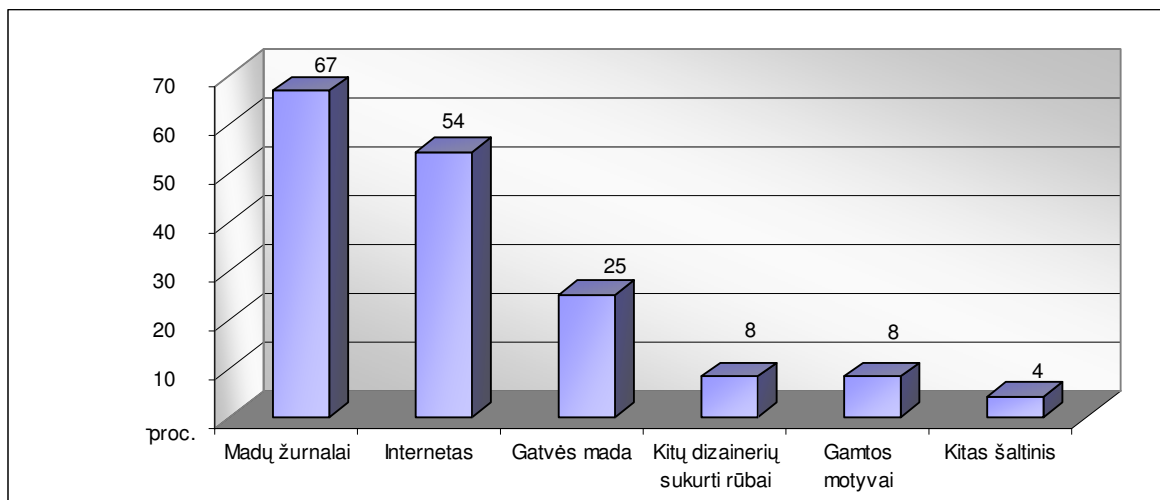
Tyrimo rezultatai parodė, jog 54 proc. dizainerių kuria eskizus rankiniu būdu, o likę 46 proc. dizainerių naudojami tokias automatizuotas programas kaip „Corel draw“, „Autocad“, „Gerber technology“. „Gerber technology“ programa naudojasi tik vienas respondentas. Taip pat vienas respondentas naudojami tokiomis automatizuotomis programomis kaip „Adobe Photoshop“, „Nencas 2000“, „3D Max“.

78 proc. Konstruktorių konstruoja rankiniu būdu, automatizuotu būdu konstruoja tik 7 proc. Respondentų, rankiniu – automatizuotu (pusautomatiu) naudojasi 15 proc. respondentų. Automatizuotomis programomis tokiomis kaip: „Gerber technoogy“ naudojasi 7 proc. (n=2) respondentų, „Investronika“ 11 proc. (n=3) ir „Assyst – Bullmer 4 proc. (n=1).

Iš aukščiau pateiktų rezultatų, galima daryti išvada, kad tik dviejuose siuvimo įmonėse iš apklaustųjų dizaineriai naudoja gerą šiuolaikinę automatizuotą programą, kitos įmonės nesinaudoja jokiais programomis ir apie 40 proc. įmonių naudojasi „Corel draw“ ir „Autocad“ programas. Konstruktorių labai mažai, kurie naudojami automatizuotomis programomis. Taigi siuvimo įmonėms reikėtų įsidiegti pažangesnes technologijas.

„Įkvėpimo“ šaltinis kuriant modelius. Dizaineriai kurdami kolekcijas ar pavienius drabužius naudojami įkvėpimo šaltiniais, tokiais kaip gamtos motyvai, praėjusių amžių mados ir kt. Siekiant

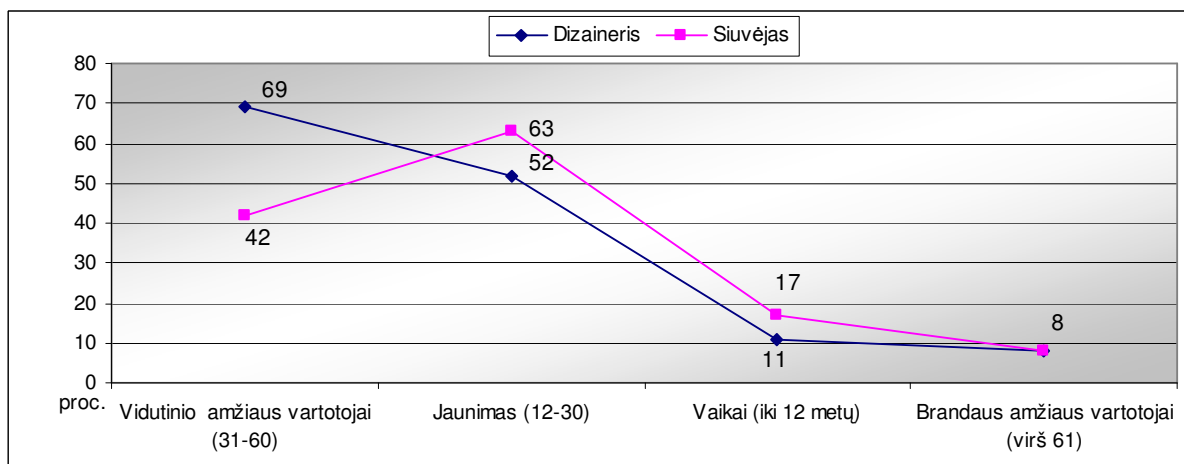
išsiaiškinti kokie šaltiniai įkvėpia mūsų dizainerius kurti, buvo pateiktas klausimas “**Kuriant eskizus Jūsų įkvėpimo šaltinis dažniausiai būna**“ (žr.2 priedą).

10 pav. Dizainerių kūrybinės minties šaltinis, N= 24

Pagal 10 pav. duomenis galima teigti, jog 67 proc. respondentų naudojami madų žurnalais, 54 proc. naudojami internetu, 25 proc. apklaustųjų dizainerių įkvėpimo šaltiniu būna „gatvės moda“, po 8 proc. įkvėpimo šaltiniu būna kitų dizainerių sukurti rūbai ir gamtos motyvai. 4 proc. respondentų naudojami kitais įkvėpimo šaltiniais, kurių neįvardijo.

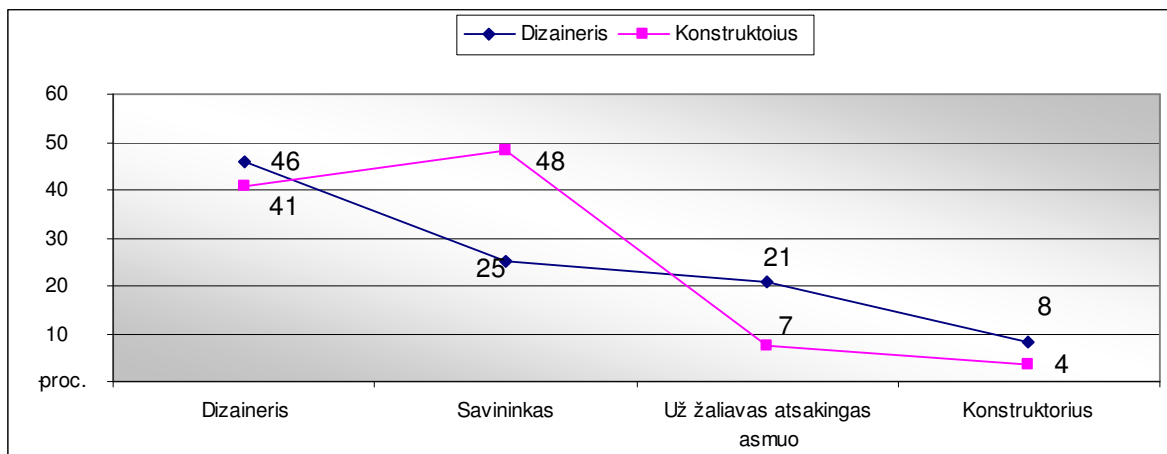
Tyrimo metu norint išsiaiškinti, į kokį segmentą dažniausiai orientuojasi dizaineriai, siuvėjai klausimyne buvo suskirstytos amžiaus grupės: vaikai (iki 12 metų), jaunimas (12 - 30 metų), vidutinio amžiaus vartotojai (31 - 60 metų), brandaus amžiaus vartotojai (virš 61).

11 pav. Segmentas į kurį orientuojasi dizaineriai ir siuvėjai, N= 194

Pagal 11 pav. pateiktus duomenis, galima pastebėti, kad tiek dizaineriai, tiek siuvėjai (apie 57 proc. Respondentų) daugiausia orientuojasi į jaunimą arba vidutinio amžiaus vartotojus (nuo 12 iki 60 metų). Kad siuva drabužius, brandaus amžiaus vartotojams, atsakė 8 proc. respondentų tiek dizainerių, tiek siuvėjų. Vaikam siuva apie 14 proc. respondentų.

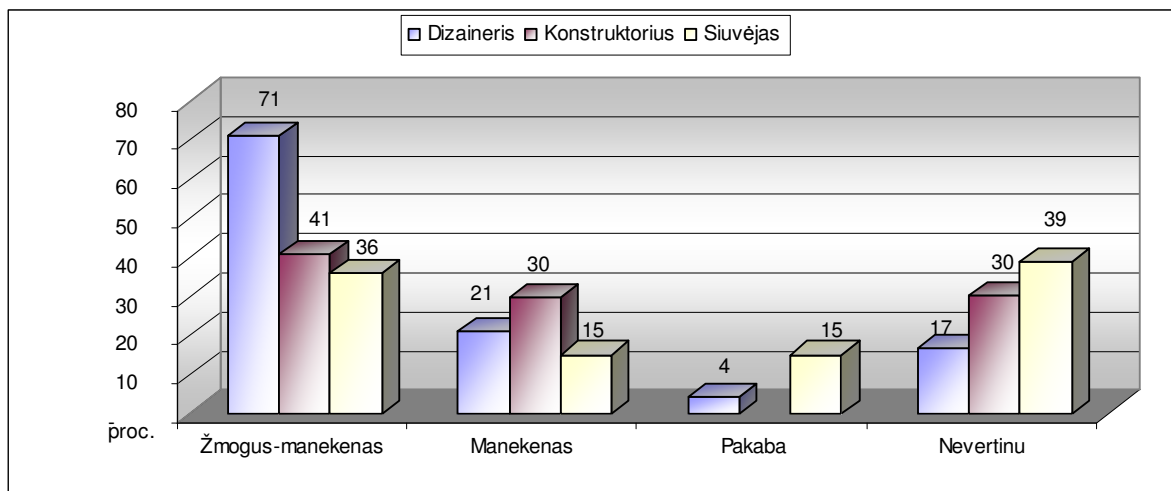
Siuvimo pramonėje labai svarbu kas parenka audinius, furnitūrą (žaliavas). Jei žaliavas parenka savininkas dizaineris turi prisitaikyti prie to kas yra ir negali turėti daugiau laisvės kūryboje. Todėl tyrime buvo siekta išsiaiškinti **kas parenka modeliui arba kolekcijai audinius, furnitūrą** (žr. 2, 3 priedus).

12 pav. Žaliavų parinkimo prioritetai dizainerio ir konstruktoriaus vertinimu, N= 51

Tiek dizaineriai, tiek konstruktoriai atsakė panašiai. Apie 46 proc. dizainerių ir apie 41 proc. konstruktorių teigia, kad žaliavas parenka dizaineriai. Kad žaliavas parenka savininkas, teigia 25 proc. dizainerių ir 48 proc. konstruktorių. Kad audinius, bei furnitūrą parenka, už žaliavas atsakingas žmogus, teigia 21 proc. dizainerių ir 7 proc. konstruktorių. Ir kad žaliavas parenka konstruktorius teigia 8 proc. dizainerių ir 4 proc. konstruktorių.

Norint išsiaiškinti gaminio kokybės nukrypimo priežastys nuo gaminio – etalono reikia žinoti ar gaminiai yra tikrinami, vertinama jų kokybė. Mokslininkai tyrinėjantys kokybę, teigia, jog norint pagaminti kokybišką produkciją, reikia, kad gaminyt būtų tikrinamas visų darbuotojų. Todėl tyrime reikėjo išsiaiškinti ar modelis - etalonas yra tikrinamas, ar vertinama jo pasiuvimo kokybė. Tiek dizaineriams, tiek konstruktoriams ir siuvėjams buvo klausimyne pateiktas teiginys „**Pasiūtą gaminį – etaloną vertinate**“ (žr. 2, 3, 4 priedus).

13 pav. Darbo kokybės vertinimo būdai modelių kūrimo, konstravimo ir siuvimo etapuose, N= 221

Pagal 13 pav. pateiktus duomenis, galima teigti jog didelis procentas respondentų visai netikrina pasiūtų gaminių: 17 proc. dizainerių, 30 proc. konstruktorių ir net 39 proc. siuvėjų atsakė, jog gaminių nevertina. Ant žmogaus – manekeno tikrina 71 proc. dizainerių, 41 proc. konstruktorių ir 36 proc. siuvėjų. Tačiau iš šių 36 proc. siuvėjų nemaža dalis siuva individualiai, todėl tikrina ant žmogaus – manekeno ir tik nedidelis procentas lieka siuvėjų, kurios tikrina siūdamos tam tikras gaminio operacijas, masinėje gamyboje. Ant manekeno gaminių tikrina 21 proc. dizainerių, 30 proc. konstruktorių ir 15 proc. siuvėjų. Ir nedidelė dalis apie 20 proc. gaminius tikrina ant pakabos.

Anksčiau rūbų stilių buvo labai nedaug: klasikinis, romantinis, retro. Tačiau dabartiniu metu stilių įvairovė didėja, kaskart vis atsiranda naujas stilius. Buvo įdomu sužinoti kokie stiliai vyrauja mūsų, Šiaulių miesto, siuvimo įmonėse. Todėl klausimyne dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų buvo klausiama, „**Kokio stiliaus drabužius dažniausiai kuriate, konstruojate ar siuvate**“? (žr. 2, 3, 4 priedus)

4 lentelė

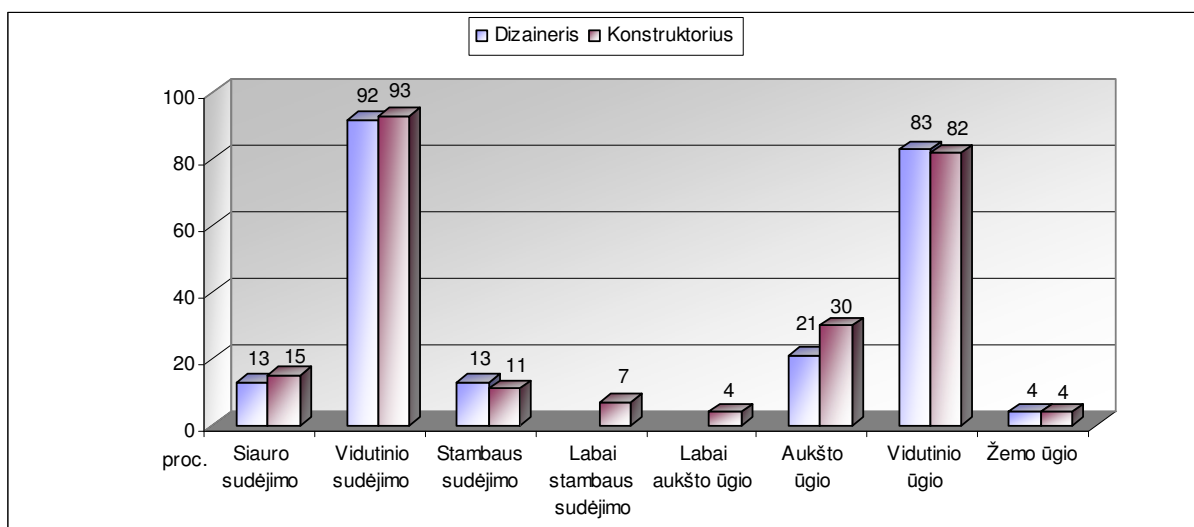
Dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų dažniausiai kuriami stiliai

Stilius	Dizaineris		Konstruktorius		Siuvėjas	
	N= 24	%	N= 27	%	N= 170	%
Klasikinis	13	54	23	85	149	88
Romantinis	4	17	7	26	25	15
Sportinis	9	38	6	22	37	22
Folklorinis	0	0	1	4	4	2
Disko	4	17	2	7	9	5
Avangardinis	0	0	6	19	6	4

Pagal 4 lentelėje pateiktus duomenis galima teigti, jog didelis procentas rūbų yra siuvasmas ir kuriamas klasikinio stiliaus: 54 proc. dizainerių, 85 proc. konstruktorių ir 88 proc. siuvėjų kuria klasikinį stilių. Romantinį stilių kuria 17 proc. dizainerių, 26 proc. ir 15 proc. siuvėjų. 38 proc.

dizainerių ir po 22 proc. konstruktorių ir siuvėjų kuria sportinį stilių. Taip pat iš lentelės duomenų matoma, kad populiarius yra disko (klubinis) stilius, jį kuria 17 proc. dizainerių, 7 proc. konstruktorių ir 5 proc. siuvėjų.

Atlikus apžiūrą, Šiaulių miesto moteriškų rūbų parduotuvėse, pastebėjau, kad nėra didelis pasirinkimas rūbų pagal dydžius ir ūgius. Dažniausiai rūbai prekiaunami standartinėms moterims, o aukštesnėms ar stambesnėms moterims sunku išsirinkti rūbą pagal savo figūrą. Ir tik vienoje moteriškų rūbų parduotuvėje UAB „Elva“ atliekamas rūbų taisymas t.y. norint galima parduotuvėje atlikti nedidelius rūbo pakeitimus (patrumpinti rankoves, atlenkti kelnių apačią ir t.t.). Todėl dizainerių ir konstruktorių klausimynuose buvo pateiktas klausimas: „**Pagal, kurios figūrų dydžius ir ūgius kuriate rūbus?**“ (žr. 2, 3 priedus).

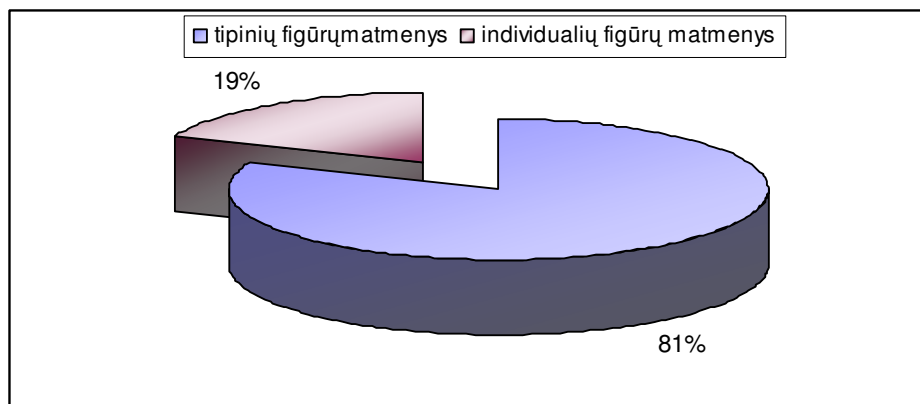

14 pav. Rūbų ūgio ir dydžio pasiskirstymas dizainerių ir konstruktorių darbe, N= 51

Pagal 14 pav. pateiktus duomenis galima teigti, jog dauguma respondentų kuria ir konstruoja drabužius vidutinio ūgio (dizaineriai 83 proc., konstruktoriai 82 proc.) ir vidutinio sudėjimo (dizaineriai 92 proc., konstruktoriai 93 proc.) vartotojams. Tiek dizainerių, tiek konstruktorių teiginiai yra labai panašūs. Siauro sudėjimo rūbus kuria ir konstruoja 13 – 15 proc. respondentų. Žemo ūgio tiek konstruktoriai, tiek dizaineriai kuria po 4 proc., labai aukšto ūgio tik 4 proc. ir labai stambaus sudėjimo 7 proc. respondentų konstruoja gaminius. Apklaustieji dizaineriai tokio ūgio ir sudėjimo visai nekuria. Taigi visai nenuostabu, kad parduotuvėse labai aukšto ūgio ir labai stambaus sudėjimo rūbų pirkti nėra, nes iš apklaustųjų dizainerių nekuria visai, o konstruktorių procentas labai nedidelis.

Konstravimo metodikos. Dar visai neseniai Lietuvoje drabužiai buvo konstruojami pagal vieningą drabužių konstravimo metodiką, skirtą buvusioms socialistinėms šalims. Šiuo metu, užmezgus glaudesnius ryšius su Vakarų valstybėmis, Lietuvos fabrikai nemažą dalį siuvimo produkcijos eksportuoja. Taigi, mūsų konstruktoriai ir technologai susiduria ne tik su skirtingomis

kitų šalių žmonių figūrų proporcijomis, bet ir skirtingomis konstravimo metodikomis. Siekiant šią problemą išsiaiškinti konstruktoriams buvo pateiktas klausimų blokas: „Pagal tipinius ar individualius matmenys konstruojate“ (žr. 3 priedą).

15 pav. Modelių konstravimas, pagal individualias ir tipines figūras, N= 27

Pagal 15 pav. galima teigti, jog dauguma respondentų konstruojant naudojami tipinių figūrų matmenys, net 81 proc. Ir 19 proc. respondentų konstruojant modelius naudojami individualių figūrų matmenys. Toliau 5 lentelėje pateikiami duomenys, pagal kurias metodikas ir pagal kurios šalies antropometrinius matmenys konstruojami modeliai. Mokslinėje literatūroje rašoma, kad Lietuvoje jau labai seniai nėra daryti antropometriniai tyrimai. Lietuvos konstruktoriai remiasi daugiausiai Lenkijos duomenimis.

5 lentelė

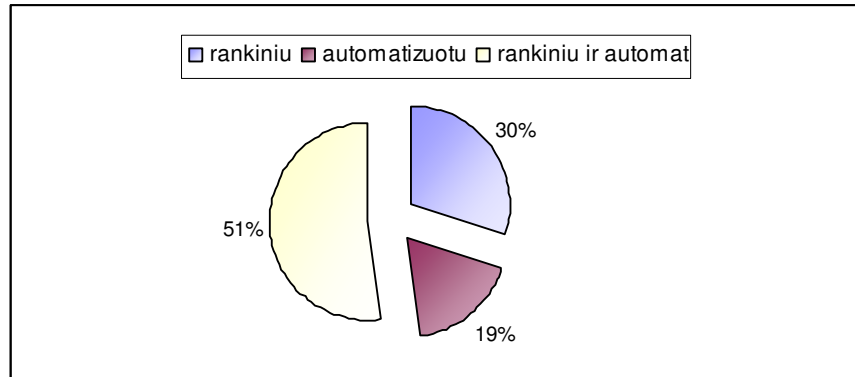
Metodikos pagal, kurias konstruojami modeliai

Metodikos pagal kurias konstruojamas modelis, %		Antropometriniai matmenys pagal kurias konstruojamas modelis, %	
Lietuvos	26	Lietuvos	52
Rusijos	11	Lenkijos	7
Vieninga Konstravimo sistema	48	Rusijos	22
Kita	15	Kita	19

Nors ir šalis integruojasi į Vakarų valstybes, tačiau pagal tyrimo rezultatus matome, kad metodika pagal „vieningą konstravimo sistemą“ išlieka populiari respondentų tarpe. Šia metodika naudojami 48 proc. apklaustųjų konstruktorių. Ir tik 15 proc. respondentų naudojami kiti metodikai.

Dauguma respondentų (52 proc.) konstruojant gaminį naudojami Lietuvos antropometriniais matmenimis. Tokie rezultatai rodo, jog beveik pusė respondentų nežino, kokia metodika naudojama arba naudoja senus duomenis. Rusijos antropometriniais duomenimis naudojasi 22 proc. respondentų. Lenkijos antropometriniais matmenimis naudojasi 7 proc. Ir kiti pasirinko 19 proc. respondentų.

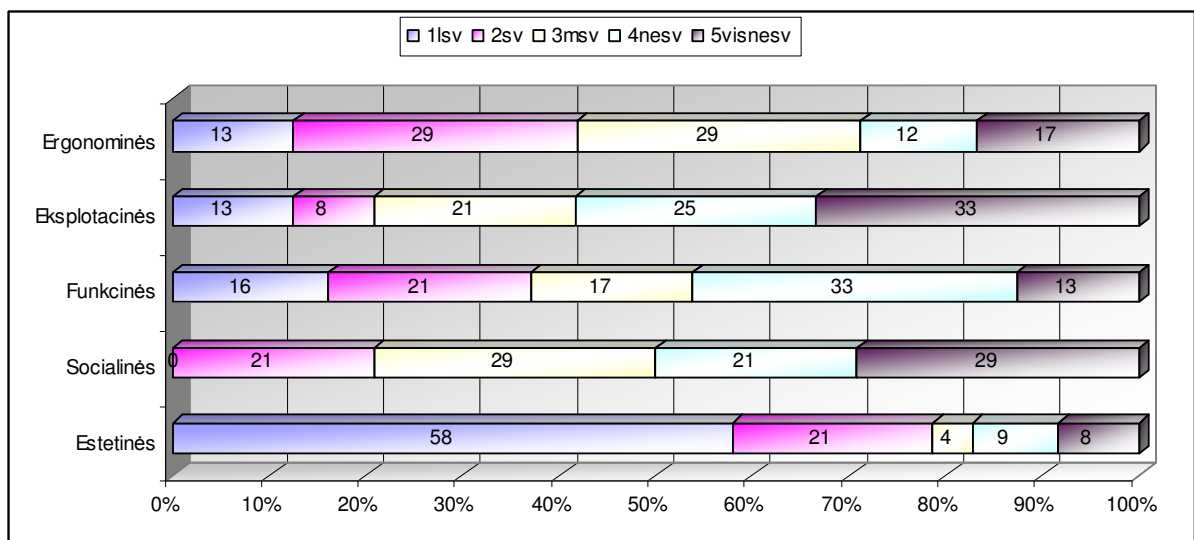
Šiuolaikinės rinkos sąlygomis, įrenginiai padeda sutrumpinti gamybos laiką. Siekiant išsiaiškinti apie naudojamus įrengimus kerpant detales buvo pateiktas klausimas: “Kokiu būdu kerpamos gaminių detalės” (žr. 3 priedą).

16 pav. Gaminių detalių ruošimo technologija, N= 27

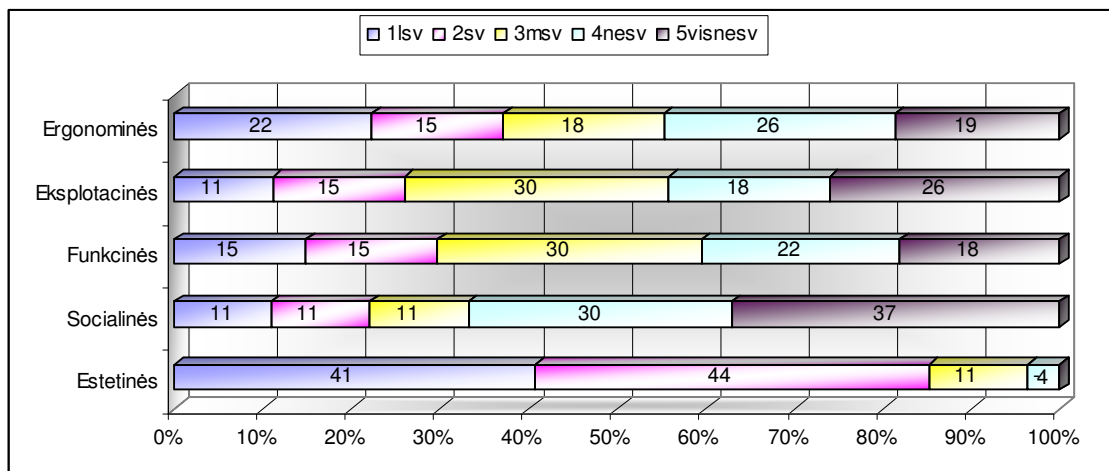
Kaip matyti 16 pav. 51 proc. respondentų teigia, jog gaminių detalės kerpamos rankiniu ir automatizuotu būdu, t.y. pusautomatiu. 30 proc. respondentų teigia, kad gaminių detalės kerpamos rankiniu būdu ir 19 proc. teigia, kad gaminių detalės kerpamos automatizuotais įrengimais.

Drabužio pagrindinės savybės. Drabužis turi penkias pagrindines savybes: estetiškes (drabužio išvaizda), socialines (drabužio naujumas ir dydžių įvairovė), funkcines (drabužio paskirtis), ergonomines (drabužio kontaktas su žmogumi), eksploatacines (drabužio atsparumas). Visos šios savybės yra svarbios gaminant gaminį. Tačiau vienos savybės yra svarbesnės, kitos mažiau svarbios. Todėl klausimyne buvo respondentų paprašyta suskirstyti savybes, nuo svarbiausios iki mažiausiai svarbios penkiabalėje sistemoje.

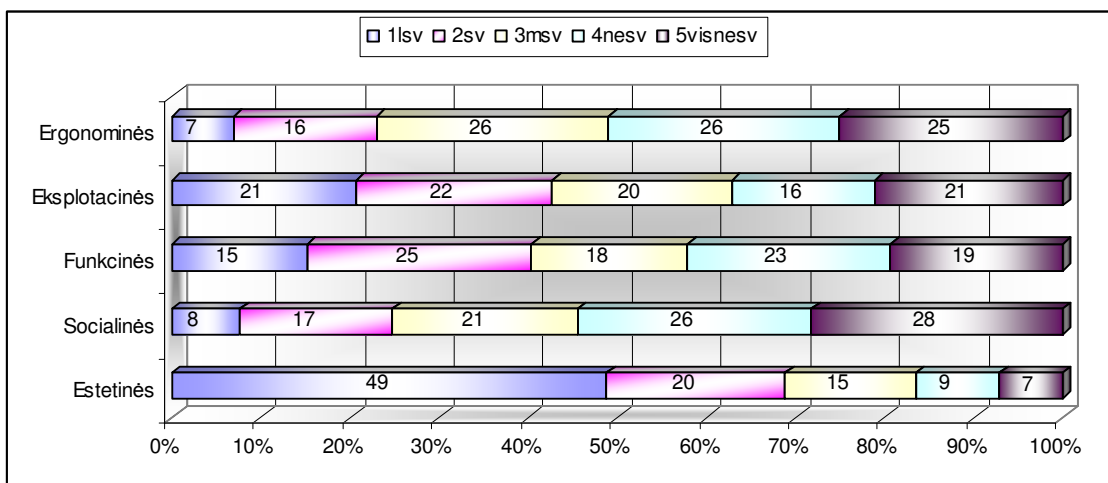
17 pav. Dizainerių požiūris į estetinių, socialinių, funkcinių, eksploatacinių ir ergonominių savybių svarbą, N= 24

Pagal 17 pav. pateiktus duomenis galima teigti, jog 58 proc. respondentų dizainerių svarbiausios yra estetiškos savybės. 21 proc. respondentų mano, jog estetiškos savybės yra antroje vietoje pagal svarbumą. 8 proc. mano, jog estetiškos savybės mažiausiai svarbios. Eksploatacinės savybės pagal dizainerių požiūrį yra trečioje vietoje. Ergonominės savybės antroje vietoje. Ir mažiausiai svarbios savybės – socialinės.

18 pav. Konstruktorių požiūris į estetinių, socialinių, funkcinų, eksploatacinių ir ergonominių savybių svarbą, N= 27

Konstruktorių nuomone, estetiškos savybės taip pat yra svarbiausios, pirmą vietą teikia 41 proc. respondentų. 22 proc. respondentų, mano, jog ergonominės savybės turėtų būti pirmoje vietoje. Mažiausiai svarbios yra socialinės savybės, taip mano 37 proc. respondentų konstruktorių.

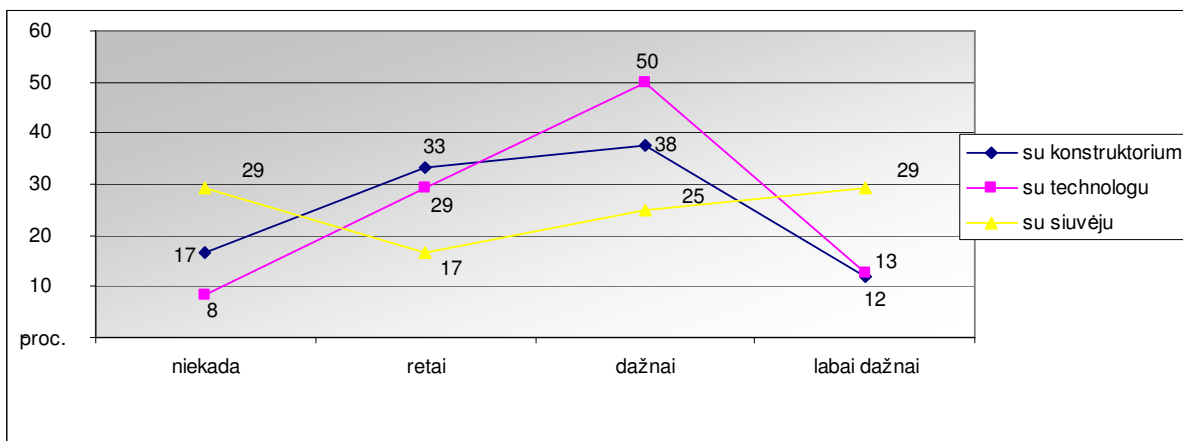
19 pav. Siuvėjų požiūris į estetines, socialines, funkcinės, eksploatacines ir ergonomines savybes, N= 170

49 proc. respondentų siuvėjų teigia, kad estetiškos savybės yra svarbiausios, 20 proc. mano, kad estetiškos savybės yra antroje vietoje pagal penkiabalę sistemą, 7 proc. mano, jog estetiškos savybės

yra mažiausiai svarbios. Ir kad socialinės savybės yra svarbiausios mano tik 8 proc. respondentų, kad mažiausiai svarbios mano 28 proc. Taigi siuvėjų požiūriu estetiškos savybės užima pirmą vietą, antrą vietą funkcinės savybės, ketvirtąją ergonominės ir paskutiniąją – socialinės.

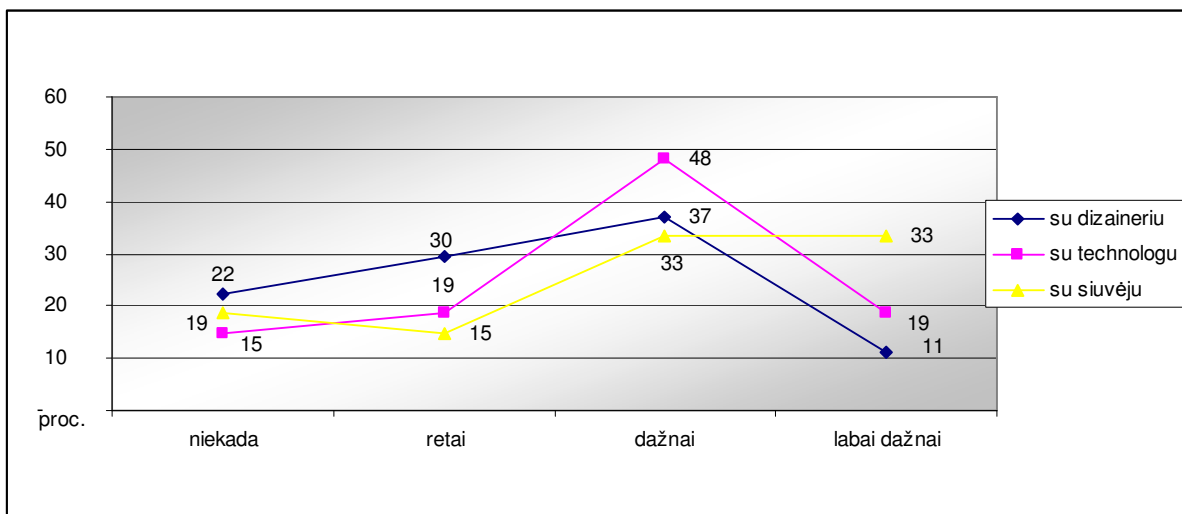
Lyginant dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų rezultatus galima teigti, jog tiek dizaineriai, tiek konstruktoriai, tiek siuvėjai estetinėms savybėms teikia pirmą vietą, jos yra svarbiausios respondentams. Mažiausiai reikšmės dizaineriai teikia eksploatacinėms savybėms 33 proc. Siuvėjai (28 proc.) ir konstruktoriai (37 proc.) mažiausiai dėmesio teikia socialinėms savybėms.

Kuriant gaminį – etaloną darbuotojų bendradarbiavimas tarpusavyje. Norint pasiekti, kad gaminami produktai (šiuo atveju drabužiai) būtų kuo geresnės kokybės ir atitiktų vartotojų reikalavimus, darbuotojai organizacijoje turi bendradarbiauti tarpusavyje ir siekti kuo geresnių rezultatų. Tuo tikslu, klausimyne buvo pateiktas klausimas „**Ar bendradarbiaujate tarpusavyje su konstruktoriais, technologais, siuvėjais?**“ (žr. 2 priedą).

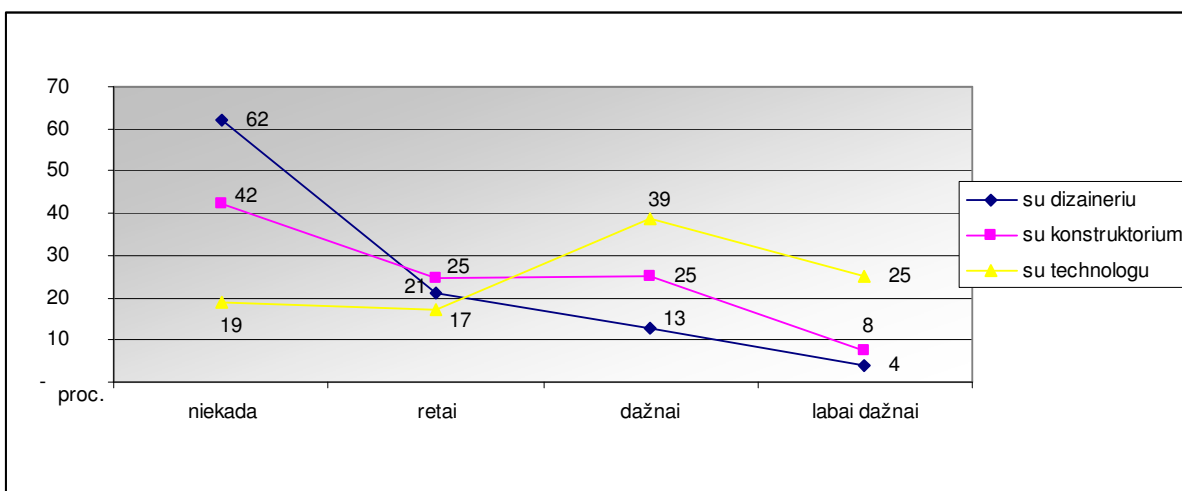
20 pav. Dizainerių bendradarbiavimo intensyvumas su konstruktoriais, technologais ir siuvėjais, N= 24

Pagal 20 pav. pateiktus duomenis, galima teigti, jog 17 proc. apklaustųjų dizainerių niekada nebendradarbiauja su konstruktoriais. 33 proc. bendradarbiauja retai, 38 proc. su konstruktoriais bendradarbiauja dažnai ir tik 12 proc. bendradarbiauja labai dažnai. Su technologais 8 proc. dizainerių nebendradarbiauja visai. Apie pusę (48 proc.) respondentų bendradarbiauja su technologais dažnai. 30 proc. respondentų dizainerių su konstruktoriais bendradarbiauja retai. Su siuvėjais dažnai arba labai dažnai bendradarbiauja 54 proc. dizainerių. Niekada nebendradarbiauja 29 proc. respondentų. 17 proc. apklaustųjų dizainerių su siuvėjais bendradarbiauja retai.

21 pav. Konstruktorių bendradarbiavimo intensyvumas su technologais ir siuvėjais, N= 27

Konstruktoriai (48 proc.) dažniau bendrauja su technologais. Su dizaineriais bendrauja apie 37 proc. respondentų konstruktorių. 56 proc. respondentų nebendrauja niekada nei su dizaineriais, nei su technologais, nei su siuvėjais. 64 proc. respondentų bendrauja retai.

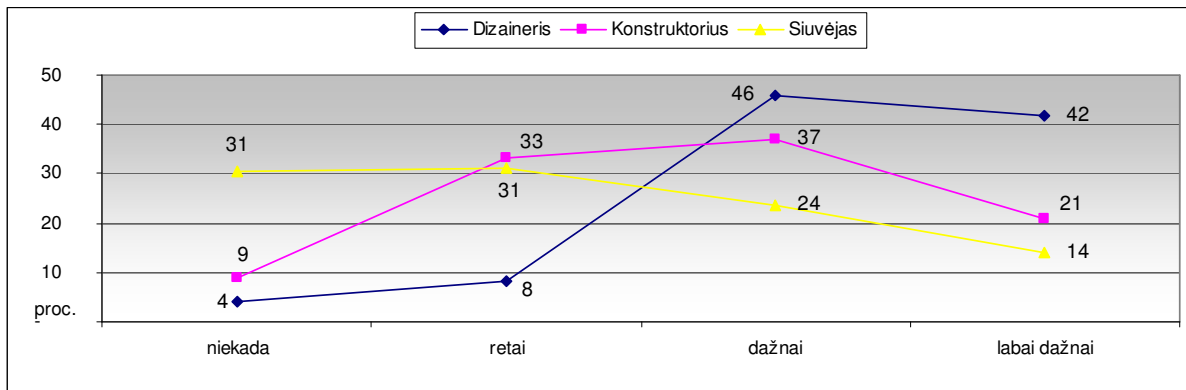
22 pav. Siuvėjų bendradarbiavimo intensyvumas su dizaineriais, konstruktoriais ir technologais, N= 170

Pagal 22 pav. pateiktus duomenis 62 proc. siuvėjų niekada nebendrauja su dizaineriais, 21 proc. bendrauja, bet retai. 13 proc. bendrauja dažnai ir tik 4 proc. siuvėjų bendrauja labai dažnai. Su konstruktorium niekada arba retai nebendrauja 67 proc. siuvėjų ir tik 33 proc. bendrauja dažnai arba labai dažnai. Su technologais siuvėjai bendrauja daugiau. 64 proc. respondentų siuvėjų bendrauja dažnai arba labai dažnai, 17 proc. retai ir 19 proc. niekada nebendrauja.

Lyginant dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų respondentų duomenis, galima teigti, jog dizaineriai su konstruktoriais nebendrauja maždaug apie 50 proc. dizaineriai su technologais

niekada arba retai bendrauja 37 proc., o dažnai arba labai dažnai bendrauja 73 proc. su siuvėjais niekada arba retai bendrauja 36 proc., o dažnai arba labai dažnai bendrauja 54 proc. Konstruktoriai su dizaineriais niekada arba retai bendrauja 52 proc., su technologais ir siuvėjais niekada arba retai bendrauja po 34 proc., o dažnai arba labai dažnai po 66 proc. Siuvėjai su dizaineriais niekada arba retai bendrauja 83 proc., o dažnai arba labai dažnai bendrauja 17 proc. Su konstruktoriais niekada arba retai 67 proc., o dažnai arba labai dažnai 33 proc. Su technologais niekada arba retai bendrauja 36 proc., dažnai arba labai dažnai 64 proc. Dizaineriai labiau bendrauja su technologais, konstruktoriai bendrauja su technologais ir siuvėjais. Siuvėjai dažniau bendrauja su technologais.

Kokybė – ...“tai laipsnis iki kurio konkretus produktas atitinka planuotą, numatytą...“ (P.B. Crosby, 1984). Kokybė yra nepaprastai plati sąvoka, kuri atsirado dėl to, kad egzistuoja žmonija – mąstančių, kuriančių ir vartojančių individų bendrija. Kokybė yra vienas iš svarbiausių veiksnių, padedančių didinti prekių konkurencingumą. Todėl labai svarbu rasti priežastis, kurios trukdo kuo kokybiškiau suprojektuoti ir pagaminti gaminį, kuris atitiktų vartotojų poreikius. Tuo tikslu respondentams buvo pateiktas klausimas ar darbuotojai tikrina siuvamo modelio – etalono kokybę, jo gamybos etape.

23 pav. Respondentų dalyvavimas modelio – etalono gamybos proceso etape, N= 221

Pagal 23 pav. pateiktus duomenis, galima teigti, jog respondentai dizaineriai dažnai arba labai dažnai (88 proc.) dalyvauja modelio – etalono gamybos procese, t.y. tikrina gaminio kokybę, nustato gaminio nukrypimo nuo projekto priežastis. 12 proc. dizainerių respondentų niekada arba retai dalyvauja gaminamo modelio – etalono procese. 42 proc. konstruktorių respondentų niekada arba retai dalyvauja modelio – etalono gamybos procese. 58 proc. konstruktorių dalyvauja dažnai arba labai dažnai. Siuvėjai dalyvauja mažiau tik 38 proc. siuvėjų respondentų dalyvauja modelio – etalono gamybos procese. 62 proc. respondentų niekada arba retai dalyvauja modelio – etalono gamybos procese.

Lyginant respondentų tyrimo rezultatus, galima teigti, jog dažniausiai modelio – etalono kokybės nukrypimo priežastis tikrina dizaineriai. Konstruktoriai dalyvauja modelio – etalono gamybos proceso etape, bet rečiau.

Kuriant ar konstruojant gaminį labai svarbu yra žinoti kokiais įrenginiais bus siuvas šis modelis. Kartais dizaineriai sukuria labai įdomų ir sudėtingą modelį, bet pasiūti yra labai sunku arba neįmanoma, kadangi trūksta pažangių, kokybiškų įrengimų. Tuo tikslu tyrime buvo pateiktas klausimas “Ar atsižvelgia dizaineriai ir konstruktoriai į esamus įrengimus konstruojant ar projektuojant gaminį”. Duomenys pateikti 6 lentelėje.

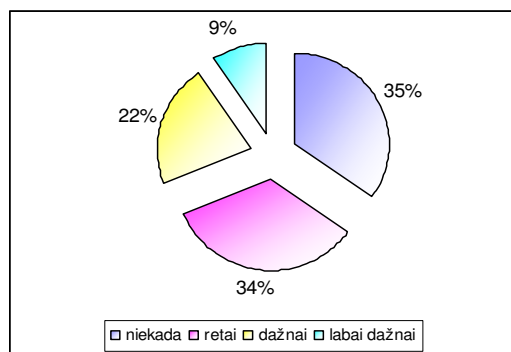
6 lentelė

Respondentų požiūris gaminant modelį - etaloną į naudojamus įrenginius, medžiagas

	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
	%			
Kuriant, konstruojant ar atsižvelgiate į įrengimų galimybes?				
Dizaineris	4	13	63	20
Konstruktorius	4	7	63	26
Konstruojant gaminį - etaloną ar atsižvelgiate į medžiagos sudėtį?				
Konstruktorius	0	7	41	52

Pagal 6 lentelėje pateiktus duomenis galima daryti išvada, jog tiek apklaustųjų dizainerių, tiek konstruktorių požiūris yra labai panašus. Po 4 proc. respondentų teigia, kad projektuojant ar konstruojant gaminį į esamus įrengimus neatsižvelgiama. Dizainerių 13 proc., o konstruktorių 7 proc. teigia, kad retai atsižvelgia į esamus įrengimus. Po 63 proc. respondentų teigia, jog dažnai atsižvelgia ir apie 46 proc. respondentų teigia, jog labai dažnai atsižvelgia į esamus įrenginius įmonėje, projektuojant ar konstruojant gaminį. 93 proc. respondentų atsižvelgia į medžiagos sudėtį konstruojant gaminį. Ir 7 proc. respondentų konstruojant gaminį neatsižvelgia į medžiagos sudėtį.

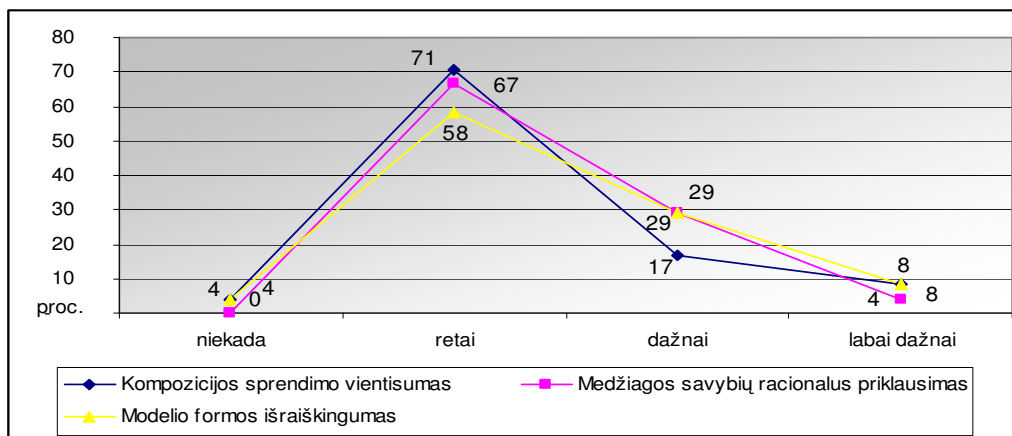
Siuvimo įmonėse modelį – etaloną siuva ne visos siuvėjos, o tikrai tos, kurios turi didesnę kvalifikaciją, didesnę siuvimo patirtį. Siekiant išsiaiškinti kiek siuvėjų ir kaip dažnai siuva modelius – etalonus, klausimyne buvo pateiktas klausimas ar siuvate modelius – etalonus. (žr. 4 priedą).

24 pav. Respondentų imtis siuvant modelį – etaloną, N= 170

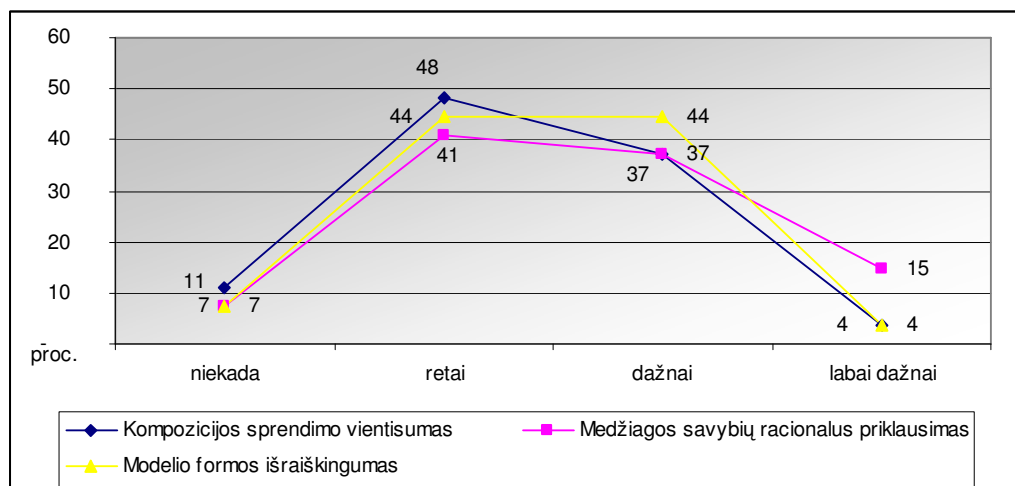
Pagal 24 pav. pateiktus duomenis 31 proc. respondentų modelius - etalonus siuva labai dažnai arba dažnai. Ir 69 proc. respondentų siuva retai arba niekada nesiuva modelių – etalonų.

Konstrukciniai kokybės rodikliai. Norint išsiaiškinti, ar dažnai pasiūtas gaminys neatitinka numatyto modelio, pagal drabužio konstrukcinius kokybės rodiklius, anketinėje apklausoje buvo pateikti teiginiai, nuo niekada iki labai dažnai, į kuriuos respondentai pasirinko po vieną atsakymą.

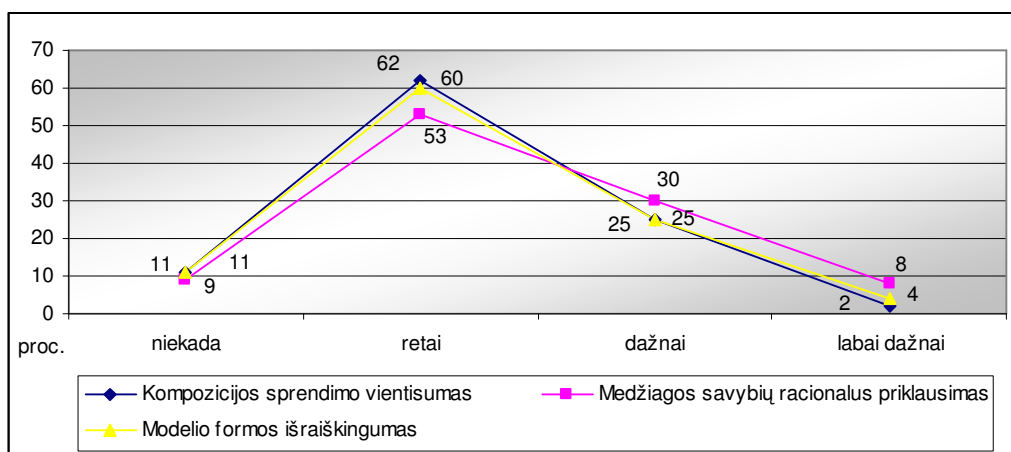
25 pav. Dizainerių požiūris į drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumą, N= 24

Apklausoje rezultatai rodo, kad tiek kompozicijos sprendimo nebuvimas, tiek medžiagos savybių racionalių priklausimų nebuvimas, tiek modelio formos išraiškingumo nebuvimas pasitaiko, bet retai. Kad dažnai pasitaiko šių kokybės trūkumų, mano apie 30 proc. respondentų. Kad niekada nepasitaiko šių kokybės trūkumų, mano apie 4 proc. respondentų. Kad pasitaiko labai dažnai, mano apie 7 proc.

26 pav. Konstruktorių požiūris į drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumą, N= 27

48 proc. konstruktorių teigia, kad kompozicijos sprendimo vientisumo nebuvimas pasitaiko retai. 39 proc. respondentų mano, jog kompozicijos sprendimo vientisumo nebuvimas pasitaiko dažnai. Ir 4 proc. respondentų mano, kad šis kokybės trūkumas pasitaiko labai dažnai. 51 proc. respondentų teigia, kad modelio išraiškingumo nebuvimas pasitaiko retai arba niekada nepasitaiko. 52 proc. respondentų teigia, kad medžiagos racionalių priklausimų nebuvimas pasitaiko dažnai arba labai dažnai.

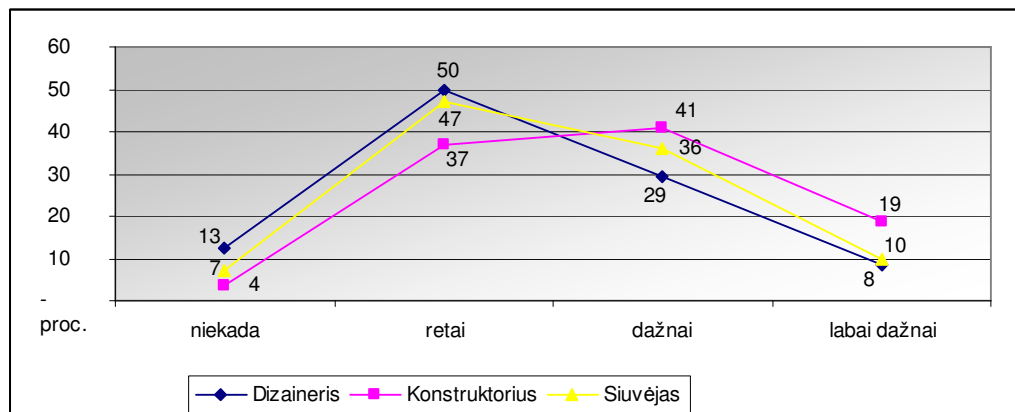
27 pav. Siuvėjų požiūris į drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumą, N= 170

73 proc. siuvėjų respondentų teigia, kad kompozicijos sprendimo vientisumas pasitaiko retai arba niekada. 38 proc. siuvėjų teigia, kad medžiagos savybių racionalaus priklausimo nebuvimas pasitaiko dažnai arba labai dažnai. 29 proc. respondentų teigia, kad modelio formos išraiškingumo nebuvimas pasitaiko dažnai arba labai dažnai.

Apibendrinant rezultatus galima teigti, jog dizainerių ir siuvėjų požiūris panašus. Respondentai mano, jog šių kokybės rodiklių nebuvimas pasitaiko, bet retai. Konstruktoriai respondentai mano,

kad šių kokybės rodiklių nebuvimas pasitaiko retai arba dažnai. Kad niekada nepasitaiko tiek dizaineriai, tiek konstruktoriai, tiek siuvėjai, (apie 10 proc. respondentų) teigia panašiai.

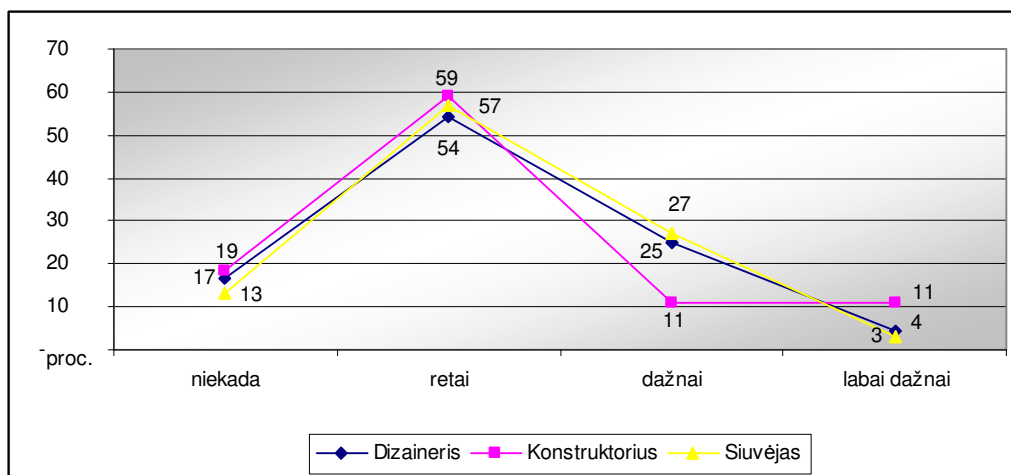
Kiti konstrukciniai kokybės rodikliai yra **drabužio formos ir žmogaus figūros atitikimas** pagal simetriškus detalių atitikimus ir įtemptas arba per laisvas klostes. Šiais teiginiais siekiama išsiaiškinti respondentų požiūrį, kaip dažnai pasitaiko tokių gaminio kokybės nukrypimų nuo reikalavimų šiam modeliui.

28 pav. Respondentų požiūris į simetriškų detalių kokybę, N= 221

28 pav. pateikti duomenys, rodo, jog respondentų nuomonė pasiskirsčiusi panašiai. 7 proc. respondentų teigia, kad nekokybiškų detalių pagal simetriją niekada nepasitaiko. 47 proc. respondentų siuvėjų mano, kad šių kokybės defektų pasitaiko retai. 36 proc. respondentų mano, kad simetriškų detalių neatitikimas pasitaiko dažnai ir 10 proc. mano, jog pasitaiko labai dažnai. Respondentai konstruktoriai, dažniau pastebi detalių simetriškumo trūkumus, nei siuvėjai ar dizaineriai. Respondentai - dizaineriai mažiausiai pastebi gaminio simetriškų detalių defektus.

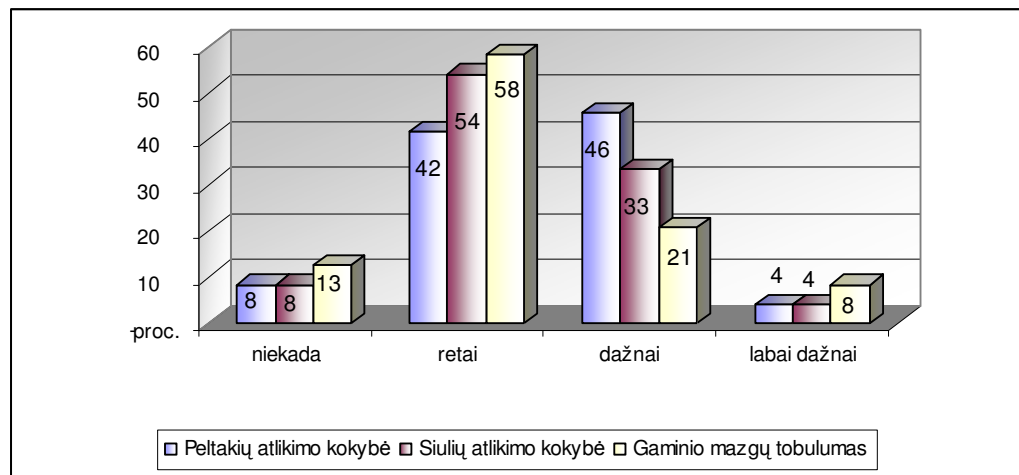
Pagal gaminio klosčių kokybės trūkumo dažnį, duomenys pateikti 29 pav.

29 pav. Respondentų požiūris į gaminio klosčių kokybę, N= 221

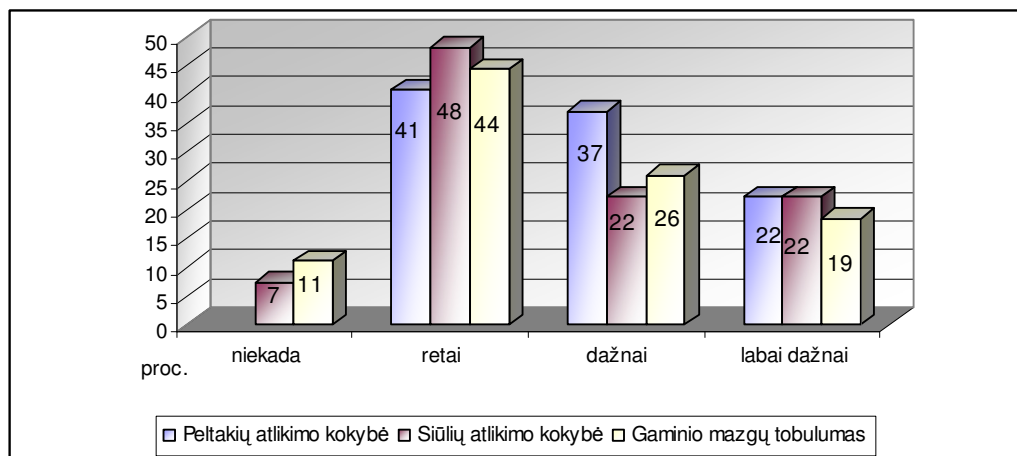
Pagal 29 pav. pateiktus duomenis galima interpretuoti, kad apie 16 proc. respondentų teigia, jog gaminio per daug įtemptų ar per laisvų klosčių nepasitaiko niekada. Apie 57 proc. respondentų mano, jog retai gaminio kokybė neatitinka numatyto modelio dėl įtemptų arba per laisvų klosčių. 21 proc. mano, jog kokybė neatitinka dažnai. Ir 6 proc. mano, jog labai dažnai gaminio kokybė neatitinka numatyto modelio dėl šių priežasčių. Šiuos trūkumus labiausiai pastebi siuvėjai ir konstruktoriai. Dizaineriai šiuos trūkumus pastebi mažiausiai.

Technologiniai kokybės rodikliai. Technologiniai rodikliai – tai drabužio pasiuvimo (peltakiai, siūlės), lyginimo rodikliai. Jie yra labai svarbūs gaminio kokybei. Apie galimus technologinius gaminio defektus plačiau aprašyta teorinėje dalyje, 3.3. skyriuje „Drabužių kokybės vertinimo specifika“ (žr. 24 psl.).

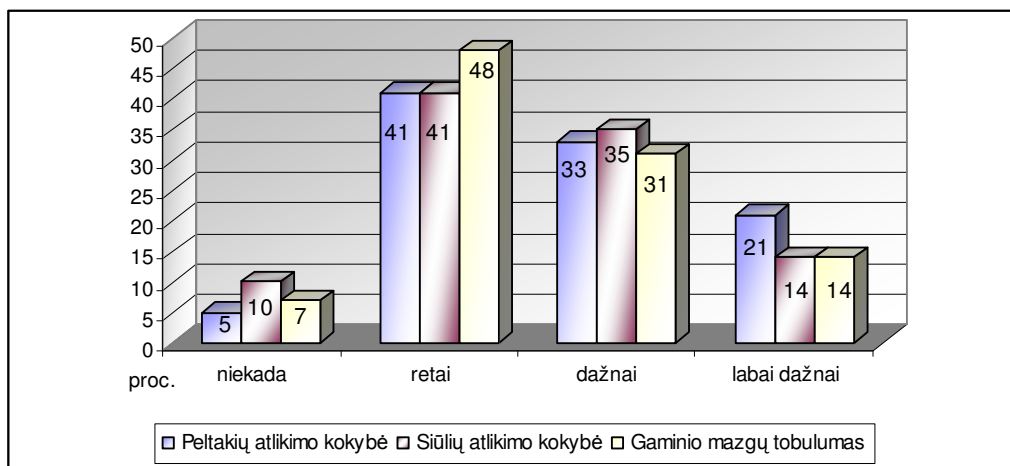
30 pav. Dizainerių požiūris į gaminio pasiuvimo kokybę, N= 24

30 pav. tyrimo duomenys rodo, kad po 50 proc. dizainerių mano, jog gaminio peltakių kokybės defektų pasitaiko dažnai arba labai dažnai. 38 proc. respondentų mano, kad gaminių kokybė neatitinka modelio – etalono, pagal siūlių susiuvimo kokybę, dažnai arba labai dažnai. 29 proc. respondentų mano, kad gaminio mazgų atlikimo kokybė neatitinka dažnai arba labai dažnai.

31 pav. Konstruktorių požiūris į gaminio pasiuvimo kokybę, N= 27

Pagal 31 pav. duomenis, galima teigti, kad 41 proc. respondentų - konstruktorių mano, jog peltakių atlikimo defektų pasitaiko retai. 37 proc. konstruktorių mano, jog peltakių atlikimo defektų pasitaiko dažnai. 22 proc. respondentų mano, jog defektų pasitaiko labai dažnai. Siūlių atlikimo defektų pasitaiko retai, šitaip teigia 48 proc. respondentų, kad pasitaiko dažnai arba labai dažnai teigia po 22 proc. respondentų. Gaminio mazgų atlikimo defektų pasitaiko dažnai arba labai dažnai, taip mano 45 proc. respondentų konstruktorių.

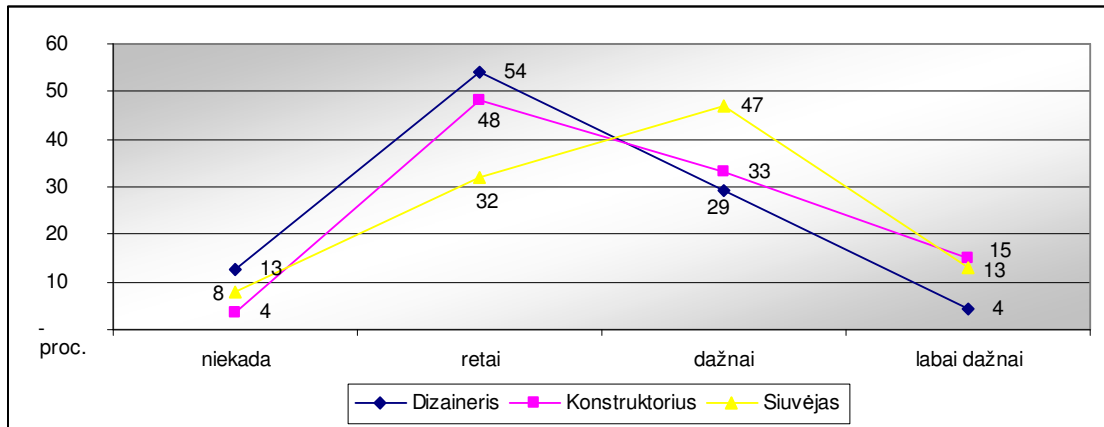

32 pav. Siuvėjų požiūris į gaminio pasiuvimo kokybę, N= 170

Pagal 32 pav. pateiktus duomenis, galima teigti, jog po 41 proc. respondentų - siuvėjų mano, kad peltakių ir siūlių atlikimo defektų pasitaiko retai, 48 proc. respondentų mano, kad gaminio mazgų atlikimo defektų pasitaiko retai. Kad peltakių atlikimo defektų pasitaiko dažnai arba labai dažnai mano 54 proc. respondentų. Siūlių atlikimo kokybės defektų pasitaiko dažnai arba labai dažnai, taip mano, 49 proc. respondentų siuvėjų. Ir kad gaminio mazgų atlikimo defektų pasitaiko dažnai arba labai dažnai mano 45 proc. siuvėjų respondentų.

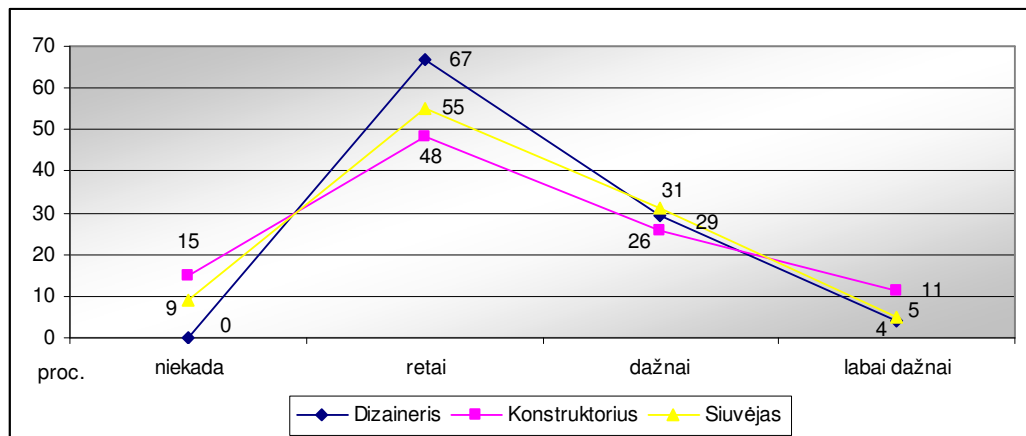
Lyginant dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų respondentų duomenis, galima daryti išvada, kad dizaineriai mažiausiai pastebi technologinių kokybės defektų, tokių kaip peltakių atlikimo kokybė, siūlių atlikimo kokybė ir gaminio mazgų tobulumą. Konstruktoriai dažniau pastebi kokybės trūkumus gaminio siuvime. Ir tik 7 proc. siuvėjų respondentų niekada nepastebi siuvamo gaminio kokybės trūkumų. 93 proc. siuvėjų pastebi vienokius ar kitokius siuvamo gaminio defektus.

Prie technologinių rodiklių yra priskiriamos lyginimo operacijos. Todėl klausimyne buvo pateiktas klausimas apie DŠA (drėgninį šiluminį apdirbimą) operacijų atlikimo kokybę ir ydas.

33 pav. Respondentų požiūris į DŠA operacijų atlikimo kokybę, N= 221

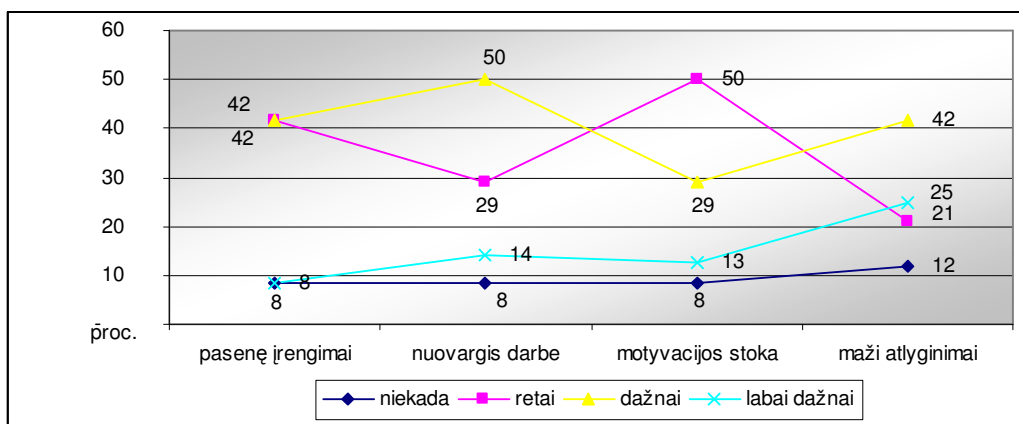
Pagal 33 pav. pateiktus duomenis galima interpretuoti, jog 8 proc. respondentų mano, kad niekada nepastebi, DŠA operacijų defektų. 45 proc. respondentų mano, jog DŠA operacijų defektų pasitaiko retai. 36 proc. respondentų mano, jog defektų pasitaiko dažnai. 11 proc. respondentų mano, jog gaminio drėgninio šiluminio apdirbimo metu defektų pasitaiko labai dažnai.

34 pav. Respondentų požiūris į ydas atliekant DŠA, N= 221

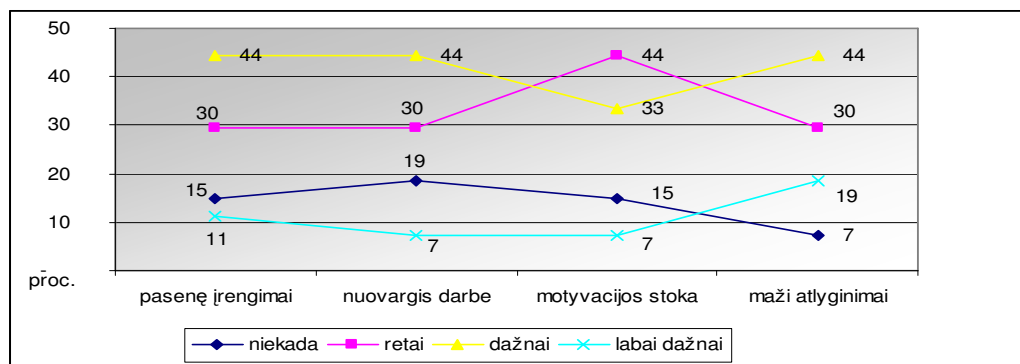
Pagal 34 pav. pateiktus duomenis, lyginant visų respondentų rezultatus, galima teigti, jog vidutiniškai 8 proc. respondentų mano, jog niekada nepastebi, jokių ydų atliekant DŠA. 56 proc. respondentų mano, jog ydų atliekant DŠA atsiranda retai, apie 29 proc. respondentų mano, jog ydų atsiranda dažnai. Vidutiniškai 7 proc. respondentų mano, jog atliekant gaminio drėgninį šiluminį apdirbimą ydų atsiranda labai dažnai.

Pasiūto gaminio nukrypimo nuo modelio – etalono priežastys. Siekiant išsiaiškinti priežastis dėl kurių pasiūtas gaminyne neatitinka modelio – etalono, klausimyne yra pateiktas klausimų blokas, kuris tyrimo metu, respondentų pagalba padės išsiaiškinti šių priežasčių atsiradimą.

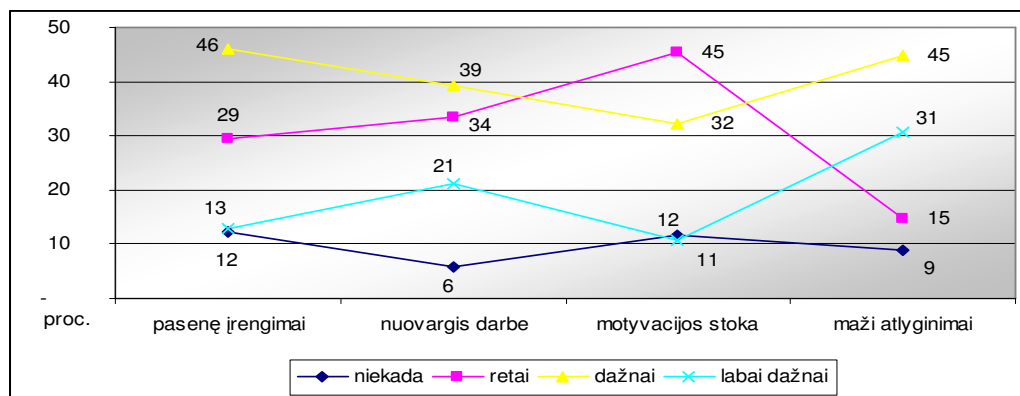
35 pav. Dizainerių požiūris į priežastis, kurios trukdo pasiekti kuo geresnę gaminių kokybę, N = 24

Pagal 35 pav. pateiktus duomenis galima teigti, kad dominuoja respondentų atsakymai, jog šios priežastys retai arba dažnai trukdo pasiekti kuo geresnę gaminių kokybę. 42 proc. respondentų dizainerių mano, jog pasenę įrengimai trukdo retai ir 42 proc. respondentų pasisako, jog pasenę įrengimai trukdo pasiekti geresnę gaminių kokybę dažnai. 50 proc. respondentų mano, jog nuovargis darbe dažnai trukdo pasiekti gerą gaminių kokybę. 29 proc. respondentų teigia, kad dažnai nėra motyvacijos dirbti kokybiškai. Ir 67 proc. respondentų mano, jog maži atlyginimai dažnai arba labai dažnai yra priežastis dėl kurios gaminiai nėra geros kokybės.

36 pav. Konstruktorių požiūris į priežastis, kurios trukdo pasiekti kuo geresnę gaminių kokybę

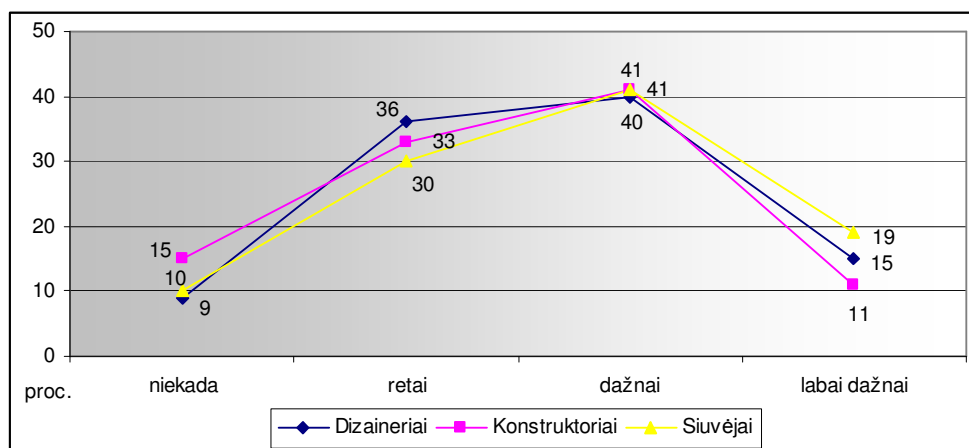
36 pav. matome, jog atsakymai dažnai arba retai taip pat šiame paveiksle dominuoja kaip ir dizainerių respondentų tyrime. 44 proc. respondentų konstruktorių teigia, jog gaminių kokybę dažnai lemia pasenę įrengimai, nuovargis darbe ir maži atlyginimai. 33 proc. respondentų mano, jog motyvacijos stoka dažnai lemia gaminių kokybę. 15 proc. respondentų mano, jog pasenę įrengimai niekada neįtakoja gaminių kokybei. Ir 19 proc. respondentų mano, jog nuovargis darbe taip pat neįtakoja gaminių kokybei. 19 proc. respondentų mano, jog maži atlyginimai labai dažnai įtakoja gaminių kokybę.

37 pav. Siuvėjų požiūris į priežastis, kurios trukdo pasiekti geresnę gaminių kokybę, N= 170

Pagal 37 pav. duomenis galima teigti, jog 46 proc. respondentų siuvėjų mano, kad pasenę įrenginiai dažnai trukdo pasiekti geresnę gaminių kokybę. 13 proc. respondentų mano, kad labai dažnai dėl pasenusių įrenginių yra sunku pasiekti, kad gaminsys būtų aukštos kokybės. 21 proc. respondentų mano, kad labai dažnai ir 39 proc. respondentų mano, kad dažnai gaminių kokybę įtakoja nuovargis darbe. 44 proc. respondentų siuvėjų mano, kad motyvacijos stoka dažnai arba labai dažnai įtakoja gaminių kokybę. Ir net 76 proc. siuvėjų respondentų mano, jog maži atlyginimai įtakoja gaminių kokybę. 6 proc. respondentų mano, jog nuovargis darbe netrukdo gaminių kokybei niekada.

Respondentų rezultatų palyginimas:

38 pav. Respondentų duomenų lyginimas, priežastys, kurios trukdo pasiekti gerą gaminių kokybę, N= 221

Pagal 38 pav. pateiktus duomenis galima teigti, jog respondentų atsakymai labai panašūs. 9 proc. respondentų dizainerių mano, jog aukščiau išvardintos priežastys (pasenę įrengimai, nuovargis darbe, motyvacijos stoka ir maži atlyginimai) niekada netrukdo gaminių kokybei. Taip pat mano, 15 proc. konstruktorių ir 10 proc. siuvėjų respondentų. 30 proc. siuvėjų, 36 proc. dizainerių ir 33 proc.

konstruktorių mano, jog šios priežastys retai trukdo pasiekti gerą gaminių kokybę. Apie 41 proc. respondentų mano, jog šios priežastys dažnai trukdo ir apie 15 proc. respondentų mano, jog šios priežastys labai dažnai trukdo pasiekti gerą gaminių kokybę.

Pasiūto gaminio nukrypimo priežastys nuo modelio – etalono, gali būti ir dėl darbuotojų kvalifikacijos lygio. Todėl tyrime analizuojami duomenys apie respondentų požiūrį į savo kolegas. Duomenys pateikti 7 lentelėje.

7 lentelė

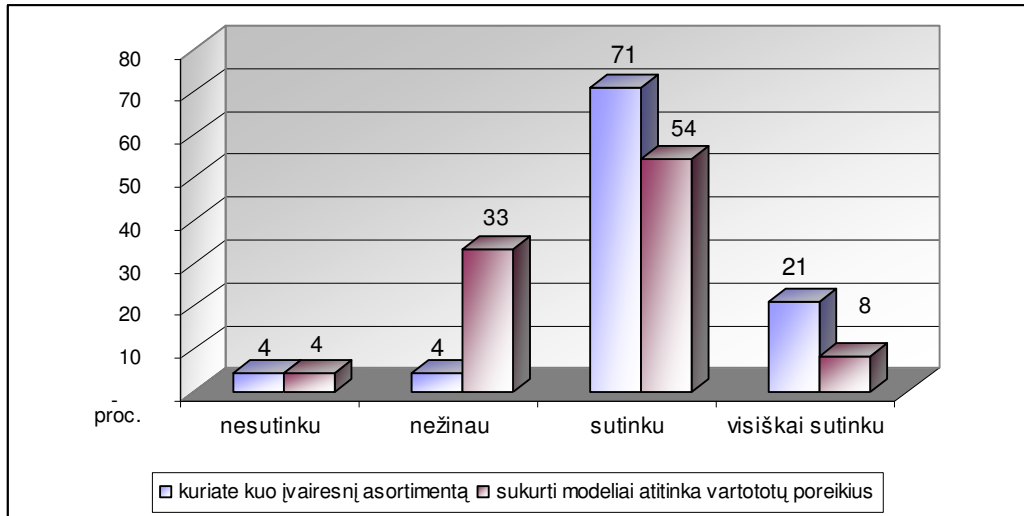
Respondentų požiūris į kolegų kvalifikacijos lygį

	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
	%			
Dizainerių požiūris				
Žema technologų kvalifikacija	21	54	25	-
Žema konstruktorių kvalifikacija	17	70	13	-
Žema siuvėjų kvalifikacija	8	29	58	4
Konstruktorių požiūris				
Žema technologų kvalifikacija	15	48	30	7
Žema konstruktorių kvalifikacija	26	41	26	7
Žema siuvėjų kvalifikacija	15	33	33	19
Siuvėjų požiūris				
Žema technologų kvalifikacija	17	44	35	4
Žema konstruktorių kvalifikacija	15	47	31	7
Žema siuvėjų kvalifikacija	8	44	40	8

Pagal 7 lentelėje pateiktus duomenis galima teigti, jog 25 proc. respondentų dizainerių mano, jog žema technologų kvalifikacija pasitaiko dažnai. Kad konstruktorių žema kvalifikacija dažnai pasitaiko, taip mano apie 13 proc. respondentų dizainerių ir 58 proc. respondentų mano, jog žemos kvalifikacijos siuvėjų pasitaiko dažnai. 4 proc. dizainerių mano, jog žema siuvėjų kvalifikacija pasitaiko labai dažnai. 37 proc. respondentų konstruktorių mano, jog siuvėjų žema kvalifikacija trukdo gaminių kokybei. 33 proc. respondentų mano, jog žema konstruktorių kvalifikacija pasitaiko dažnai arba labai dažnai. 52 proc. respondentų mano, jog siuvėjų kvalifikacija žema pasitaiko dažnai arba labai dažnai. Siuvėjų požiūris į technologų kvalifikacija: 39 proc. respondentų mano, jog technologų kvalifikacija žema pasitaiko dažnai arba labai dažnai. 38 proc. siuvėjų mano, jog konstruktoriai yra žemos kvalifikacijos dažnai arba labai dažnai. Ir 48 proc. siuvėjų mano, jog siuvėjų žemos kvalifikacijos pasitaiko dažnai arba labai dažnai.

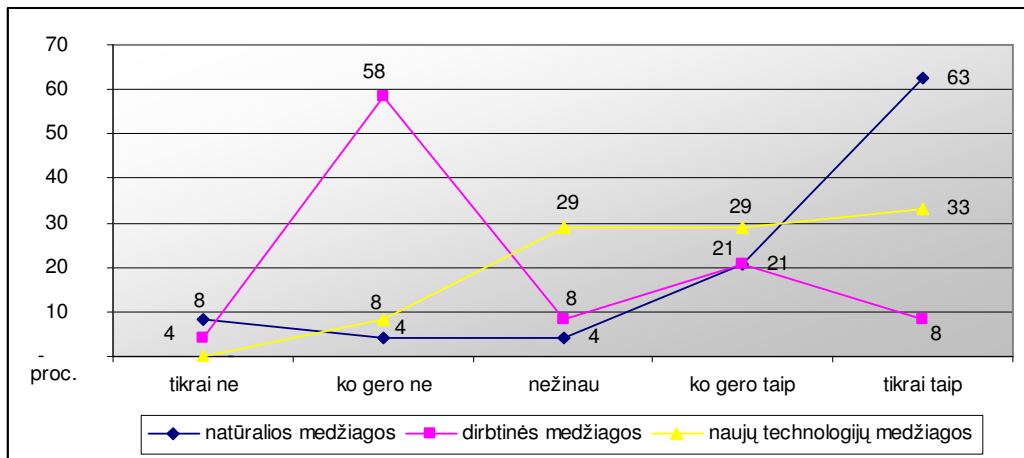
Apibendrintai galima teigti, jog dominuoja atsakymai retai ir dažnai. Visai nedidelis procentas respondentų mano, jog žemos kvalifikacijos kolegų pasitaiko labai dažnai. Taip pat mažas procentas respondentų mano, jog žemos kvalifikacijos kolegų nepasitaiko niekada.

Šiuolaikinės mados tendencijos. Mada – tai tam tikro skonio vyravimas, tam tikrą laiką. (M. Janušauskas, 2006). Žmonės nuo seno mėgo rengtis ir puoštis. Nuolat suka galvas, kuo apsirengti ir nemažai sugaišta laiko prie rūbų spintos. Šiandieninėje visuomenėje mada, įvaizdis turi labai didelę reikšmę. Nemažingai atrodantis žmogus, neturi įvaizdžio, gali būti nesuprastas visuomenėje. Šiuo tikslu respondentų – dizainerių buvo paklausta apie mados tendencijas.

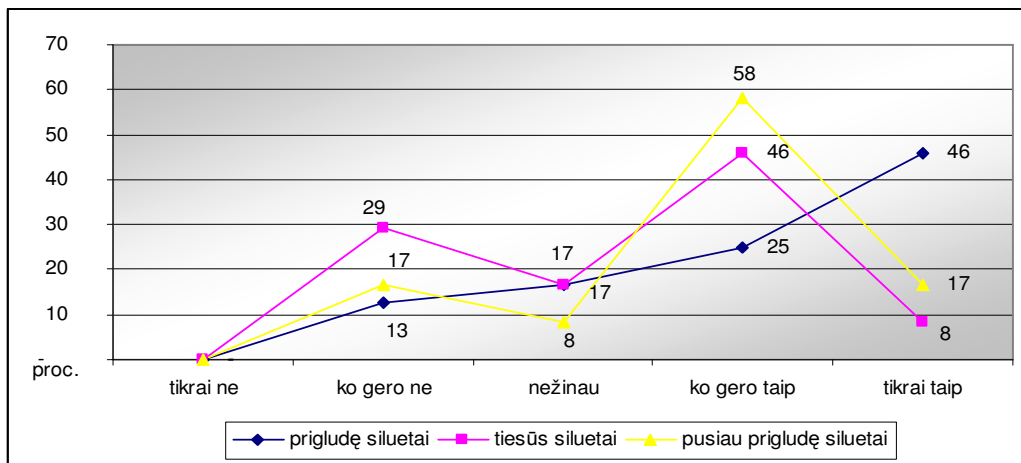
39 pav. Dizainerių požiūris į kuriamą asortimentą ir vartotojų poreikių atitikimą, N=24

Pagal 39 pav. pateiktus duomenis galima teigti, jog 92 proc. respondentų sutinka, jog kuria kuo įvairesnį drabužių asortimentą. 4 proc. respondentų – dizainerių nesutinka ir 4 proc. respondentų nežino. 62 proc. respondentų sutinka jog jų sukurti modeliai atitinka vartotojų reikalavimus, 4 proc. nesutinka ir 33 proc. respondentų – dizainerių nežino ar jų sukurti modeliai atitinka vartotojų reikalavimus.

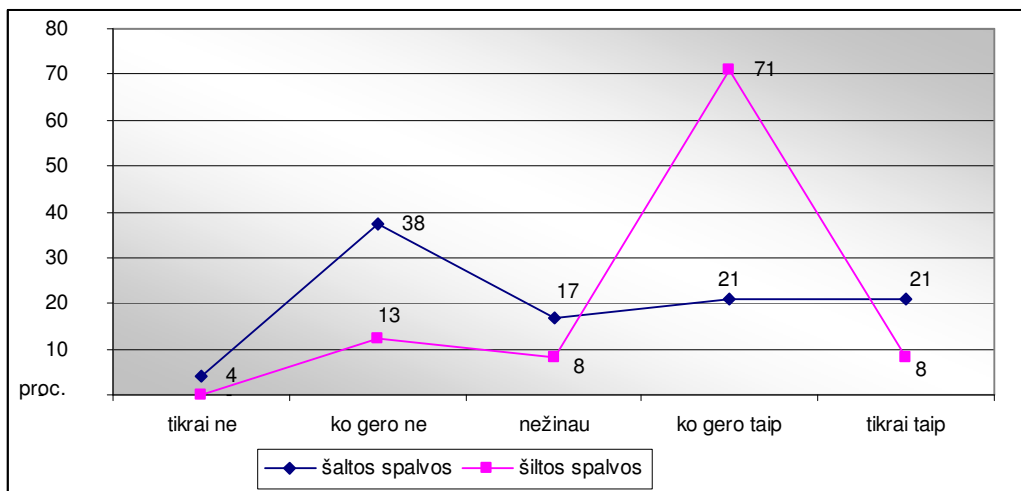
40 pav. Respondentų - dizainerių požiūris į madingų medžiagų sudėtį, N=24

63 proc. respondentų - dizainerių mano, jog natūralios medžiagos tikrai madingos. Kad tikrai madingos naujų technologijų medžiagos, mano 33 proc. respondentų. Kad tikrai madingos dirbtinės medžiagos, mano tik 8 proc. respondentų. 58 proc. respondentų mano, kad dirbtinės medžiagos ko gero nemadingos. 29 proc. respondentų teigia, jog nežino ar naujų technologijų medžiagos madingos ar ne. 8 proc. nežino ar dirbtinės medžiagos madingos ir 4 proc. nežino ar natūralios medžiagos madingos. Iš pateiktų rezultatų matome, jog apie 14 proc. respondentų – dizainerių nežino apie medžiagų mados tendencijas.

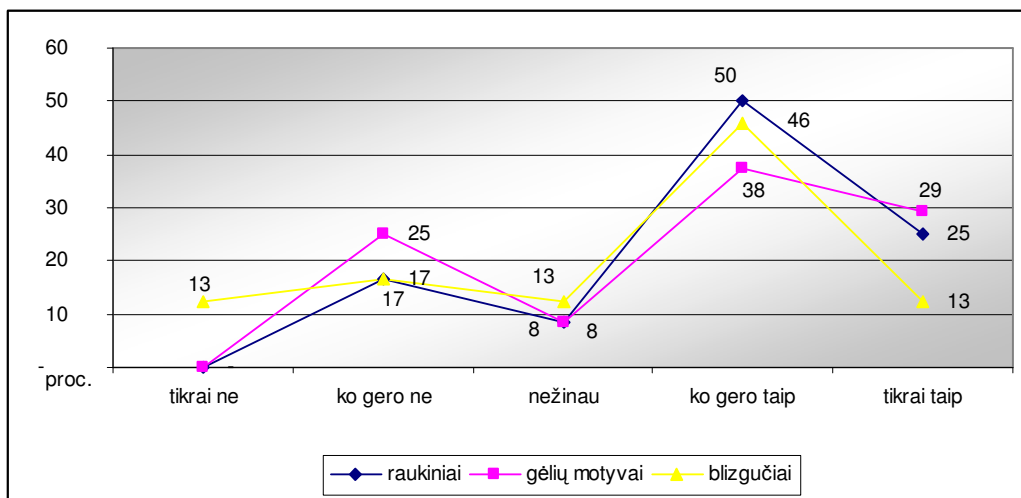
41 pav. Dizainerių požiūris į madingo rūbo siluetą, N=24

Pagal 41 pav. tyrimo rezultatus, galima teigti, jog 46 proc. respondentų mano, kad priglundę siluetai tikrai madingi. 58 proc. respondentų mano, jog pusiau priglundę siluetai ko gero madingi. Tiesūs siluetai šiais metais pasak, respondentų nemadingi. Apie 14 proc. respondentų nežino drabužio siluetai mados tendencijų.

42 pav. Respondentų požiūris į spalvų paletės madą, N=24

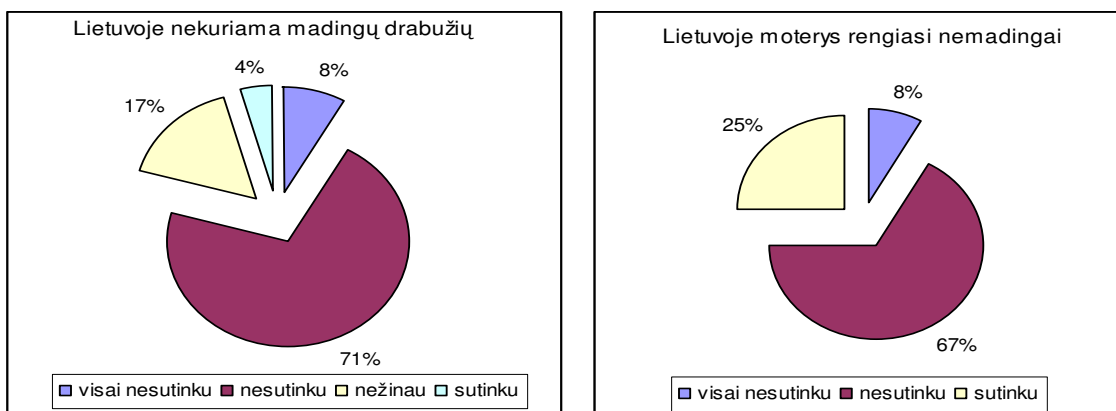
Pagal 42 pav. duomenis galima teigti, jog šiais metais madingos šiltos spalvos. 71 proc. respondentų mano, jog šiltos spalvos ko gero madingos. 8 proc. respondentų mano, jog šiltos spalvos tikrai madingos. Apie 13 proc. respondentų nežino kokios spalvos šiais metais madingos. 38 proc. respondentų teigia, kad šaltos spalvos nemadingos.

43 pav. Respondentų – dizainerių požiūris į mados tendencijas, N=24

Pagal 43 pav. tyrimo rezultatai rodo, jog šiais metais madingiausi yra raukiniai. 38 proc. respondentų – dizainerių mano, jog gėlių motyvai ko gero yra madingi, 29 proc. respondentų mano, jog gėlių motyvai tikrai yra madingi. 13 proc. respondentų mano, jog blizgučiai šiais metais tikrai nėra madingi. Apie 10 proc. respondentų nežino šių mados tendencijų.

Siekiant išsiaiškinti ar moterys rengiasi madingai ir ar Lietuvoje dizaineriai kuria madingus rūbus, klausimyne buvo pateikti teiginiai į kurios respondentai dizaineriai tyrimo metu atsakė, taip arba ne.

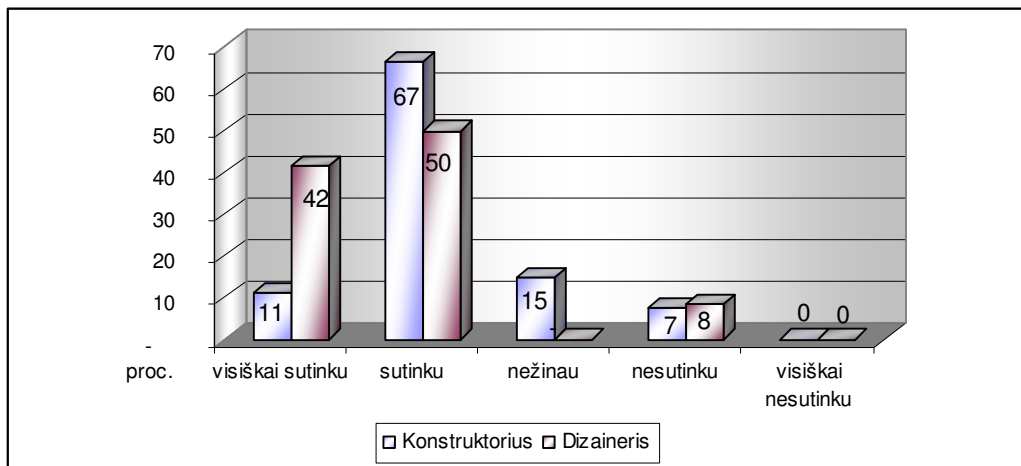

44 pav. Mada Lietuvoje, N=24

Pagal pateiktus duomenis 44 pav. galima teigti, jog 71 proc. dizainerių nesutinka, kad Lietuvoje nekuriama madingų rūbų, 17 proc. respondentų nežino. 4 proc. dizainerių mano, jog

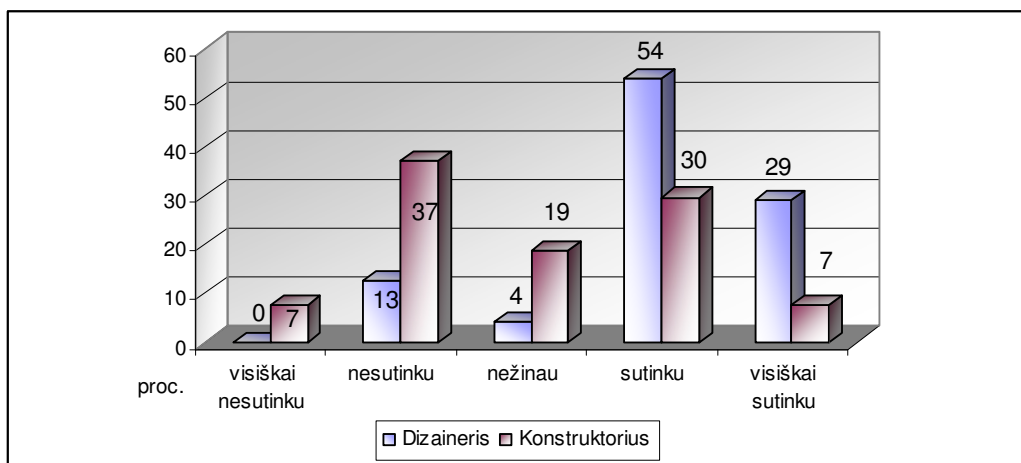
dizaineriai nekuria madingų drabužių. 67 proc. respondentų dizainerių mano, jog Lietuvoje moterys rengiasi madingai. 25 proc. dizainerių mano, jog moterys Lietuvoje rengiasi nemadingai.

Audinių įtaka gaminio kokybei. Norint, kad gaminys būtų kokybiškas neužtenka tik gerai jį pasiūti. Gaminių kokybė labai priklauso ir nuo žaliavų (audinių, furnitūros) parinkimo. Todėl klausimyne buvo pateiktas teiginys „Ar žaliavų parinkimas įtakoja gaminio kokybę?“.

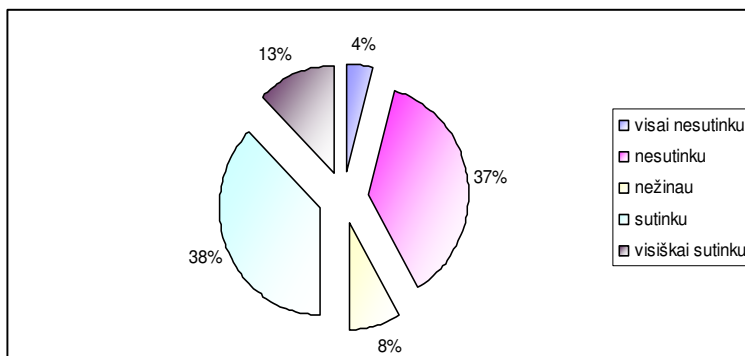
45 pav. Žaliavų parinkimo įtaka gaminio kokybei, N = 51

Kad žaliavų parinkimas įtakoja gaminio kokybę, mano 67 proc. respondentų - konstruktorių ir 50 proc. respondentų – dizainerių. Visiškai pritaria šiam teiginiui 11 proc. konstruktorių ir 42 proc. dizainerių. Neturi savo nuomonės 15 proc. respondentų. Ir nesutinka 7 proc. konstruktorių ir 8 proc. dizainerių. Taigi 78 proc. konstruktorių ir 92 proc. dizainerių pritaria, kad žaliavų parinkimas įtakoja gaminio kokybei.

46 pav. Respondentų požiūris į audinių ir furnitūros parinkimą, N = 51

Pagal 46 pav. pateiktus duomenis galima teigti, kad 54 proc. sutinka ir 29 proc. visiškai sutinka, jog žaliavas turi parinkti dizaineriai. 13 proc. dizainerių nesutinka, kad jie patys turi parinkti žaliavas. 44 proc. konstruktorių nesutinka arba visiškai nesutinka, jog jie turi parinkti žaliavas. Konstruktorių buvo klausama, ar drabužiai turi būti gaminami iš natūralių audinių? Tyrimo metu paaiškėjo, jog 4 proc. respondentų visiškai nesutinka, kad drabužiai turi būti gaminami iš natūralių audinių, 37 proc. respondentų nesutinka, kad gaminiai turi būti gaminami iš natūralių audinių. 51 proc. respondentų sutinka arba visiškai sutinka, kad drabužiai turi būti gaminami iš natūralių audinių.

47 pav. Dizainerių požiūris į natūralių audinių gamybą, N = 24

Gaminio kokybė. Tyrimo metu konstruktorių ir dizainerių buvo klausama kas turi prižiūrėti gaminį – etaloną nuo pradžių iki galo, kad būtų kuo daugiau išvengta klaidų, taip pat buvo klausama ar gaminio kokybė priklauso nuo sukurto modelio, ar galima sukurti įdomesnių modelių, bet tam nėra tinkamų įrengimų. Į visus šiuos teiginius konstruktoriai ir dizaineriai rinkosi atsakymus nuo visiškai nesutinku iki visiškai sutinku. Duomenys pateikti 8 lentelėje.

8 lentelė

Gaminių kokybė

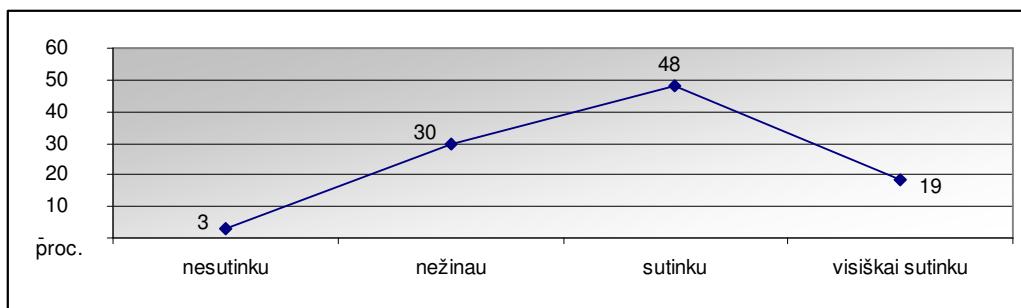
Teiginiai	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nežinau	Sutinku	Visiškai nesutinku
Dizainerio požiūris, %					
Dizaineris turi prižiūrėti modelio – etalono gamybą nuo pradžios iki pabaigos	0	17	0	45	38
Gaminio kokybė priklauso nuo sukurto modelio	8	58	8	21	5
Galima sukurti ir įdomesnių modelių, bet nėra tinkamų įrengimų, kad pasiūti gaminį	8	38	3	38	13
Konstruktoriaus požiūris, %					
Konstruktorius turi prižiūrėti modelio – etalono gamybą nuo pradžios iki pabaigos	0	19	19	44	18
Gaminio kokybė priklauso nuo sukurto modelio	7	30	15	29	19
Galima sukonstruoti ir įdomesnių modelių, bet nėra tinkamų įrengimų, pasiūti gaminį	7	44	11	31	7

Pagal 8 lentelėje pateiktus duomenis galima teigti, jog 83 proc. dizainerių – respondentų mano, kad jie turi prižiūrėti gaminio – etalono gamybą nuo pradžios iki galo, siekiant tikslo, kad būtų išvengta kuo daugiau klaidų. 17 proc. respondentų nesutinka kad jie turi prižiūrėti gaminio – etalono gamybą. Konstruktorių požiūrių 64 proc. respondentų sutinka, kad konstruktorius turi žinoti apie siuvamą modelį – etaloną ir prižiūrėti jo kokybę. 19 proc. respondentų nežino. 19 proc. respondentų nesutinka, kad jie turi prižiūrėti modelio – etalono gamybą.

Gaminio kokybė priklauso nuo sukurto modelio. 26 proc. respondentų – dizainerių sutinka su šia fraze. 66 proc. respondentų nesutinka, kad gaminio kokybė priklauso nuo sukurto modelio. 8 proc. respondentų – dizainerių neapsisprendė. Konstruktorių požiūriu 37 proc. respondentų nesutinka, kad nuo sukurto modelio gali priklausyti gaminio kokybė. 48 proc. sutinka ir 15 proc. respondentų – konstruktorių nežino.

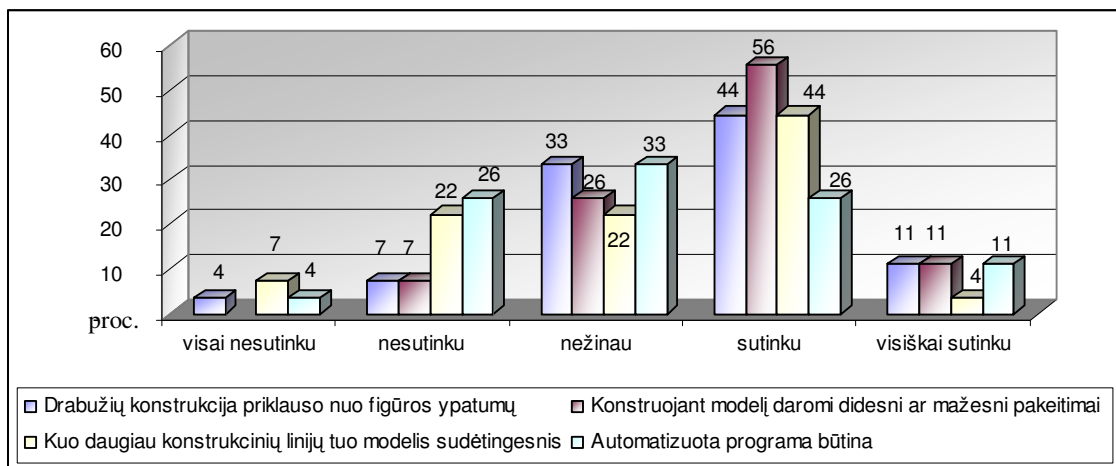
Dizainerių požiūriu, jog galima sukurti ir įdomesnių modelių, bet tam nėra įrengimų mano 51 proc. respondentų. 46 proc. respondentų nesutinka, jog tam nėra tinkamų įrengimų ir 3 proc. nežino. Konstruktorių požiūriu 38 proc. respondentų sutinka, jog įdomesniam gaminiu nėra tinkamų įrengimų. Ir 51 proc. nesutinka su šiuo teiginiu.

Norint išsiaiškinti ar tikrai vartotojų dydžiai ir ūgiai keičiasi, dėl tam tikrų sąlygų ir dėl to tipinių figūrų matmenys nebeatitinka šių dienų vartotojų. Klausimyne buvo pateiktas teiginys į kurį respondentai rinkosi atsakymus nuo visiškai sutinku iki visiškai nesutinku. Duomenys pateikti 47 pav.

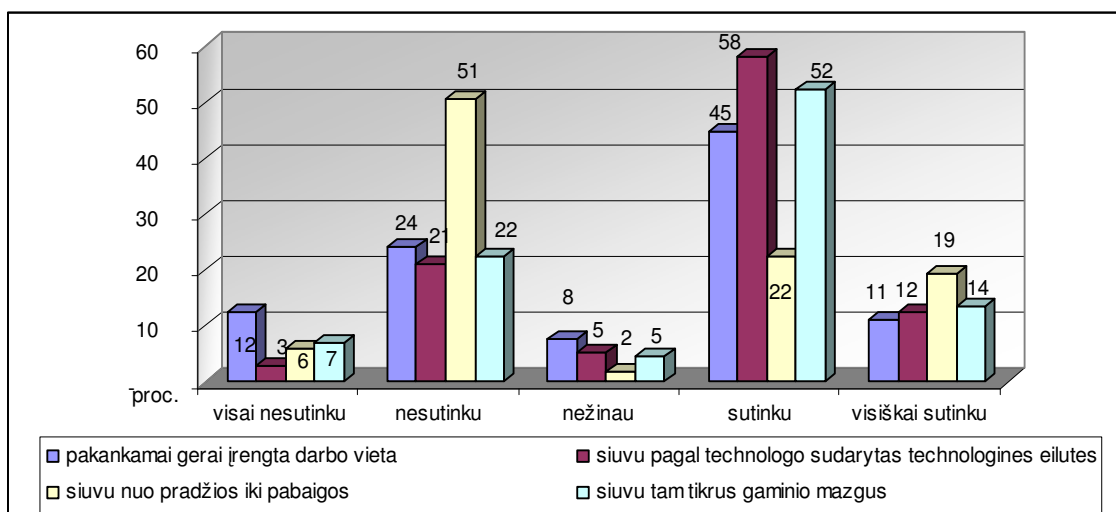
48 pav. Dydžių ir ūgių neatitikimas šių dienų vartotojų, N = 27

67 proc. respondentų – konstruktorių sutinka, jog vartotojų matmenys nebeatitinka šių dienų vartotoją, kadangi žmogaus ūgiai ir dydžiai keičiasi. 30 proc. respondentų nežino ką atsakyti į šį teiginį ir 3 proc. respondentų nesutinka, kad vartotojų matmenys nebeatitinka šių dienų vartotojo.

49 pav. Konstruktorių požiūris į gaminio kokybę, N = 27

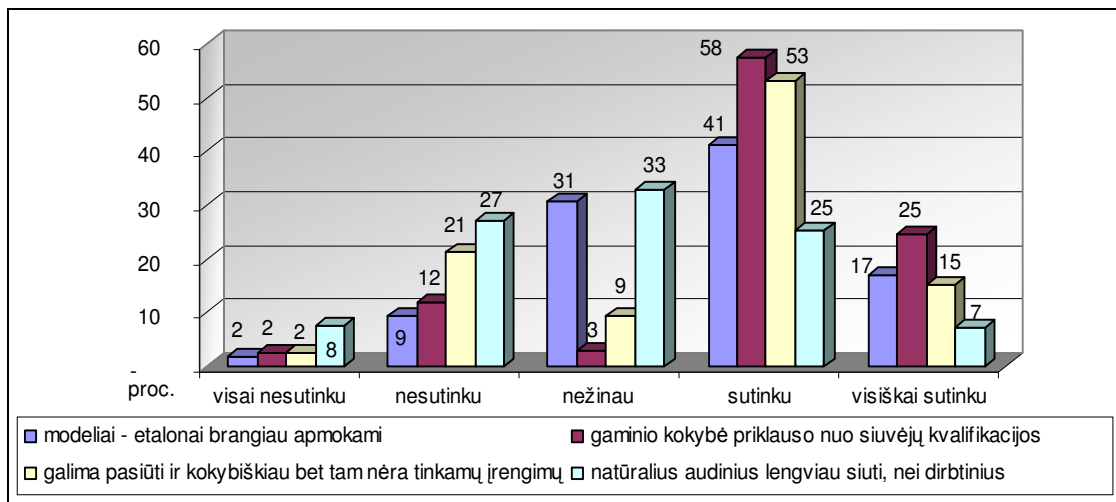
Pagal 49 pav. pateiktus duomenis galima teigti, jog respondentų atsakymai dominuoja sutinku. 56 proc. respondentų sutinka, jog konstruojant modelį daromi didesni ar mažesni pakeitimai. 44 proc. respondentų mano, jog drabužių konstrukcija priklauso nuo figūros ypatumų. 26 proc. respondentų mano, jog automatizuota programa būtina norint kuo kokybiškiau atlikti konstravimo darbus. 11 proc. respondentų nesutinka, jog drabužių konstrukcija priklauso nuo figūros ypatumų. 7 proc. visiškai nesutinka su teiginiu, kuo daugiau konstrukcinių linijų, tuo modelis sudėtingesnis. Siekiant išsiaiškinti siuvėjų darbo vietos kokybę ir darbo pobūdį klausimyne buvo pateikti teiginiai į kurias siuvėjai galėjo rinktis atsakymus nuo visiškai sutinku iki visiškai nesutinku.

50 pav. Siuvėjų darbo vietos kokybė ir darbo pobūdis, N = 170

45 proc. siuvėjų – respondentų teigia, jog jų vieta pakankamai gerai įrengta. Visiškai sutinka, jog jų darbo vieta pakankamai gerai įrengta 11 proc. siuvėjų. 36 proc. siuvėjų – respondentų nesutinka, jog jų vieta pakankamai gerai įrengta. 70 proc. siuvėjų siuva pagal technologo sudarytas

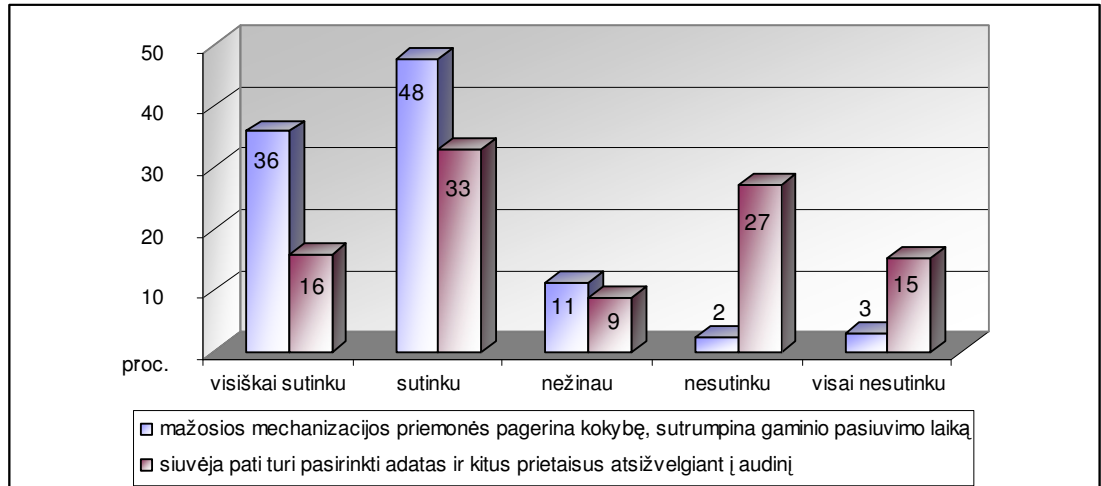
technologines eilutes, 66 proc. siuvėjų sutinka, kad siuva tam tikrus gaminio mazgus. 41 proc. siuvėjų – respondentų gaminį siuva nuo pradžios iki pabaigos.

51 pav. Siuvėjų požiūris į siuvenus modelius, N = 170

Pagal 51 pav. pateiktus duomenis galima teigti, jog 58 proc. respondentų – siuvėjų sutinka arba visiškai sutinka, kad modeliai – etalonai yra brangiau apmokami. 31 proc. respondentų nežino ar modeliai – etalonai brangiau apmokami, nes jų nesiuva. 11 proc. respondentų teigia, jog už modelio – etalono siuvimą brangiau nemoka. 68 proc. respondentų teigia, jog būtų galima gaminius pasiūti kokybiškiau bet tam nėra pažangių įrengimų. 23 proc. respondentų mano, jog pažangių įrengimų nereikia norint pasiūti gaminį kokybiškai. Kad gaminio kokybė priklauso nuo siuvėjų kvalifikacijos sutinka 83 proc. siuvėjų – respondentų. 23 proc. nesutinka, kad gaminio kokybė priklauso nuo siuvėjų kvalifikacijos.

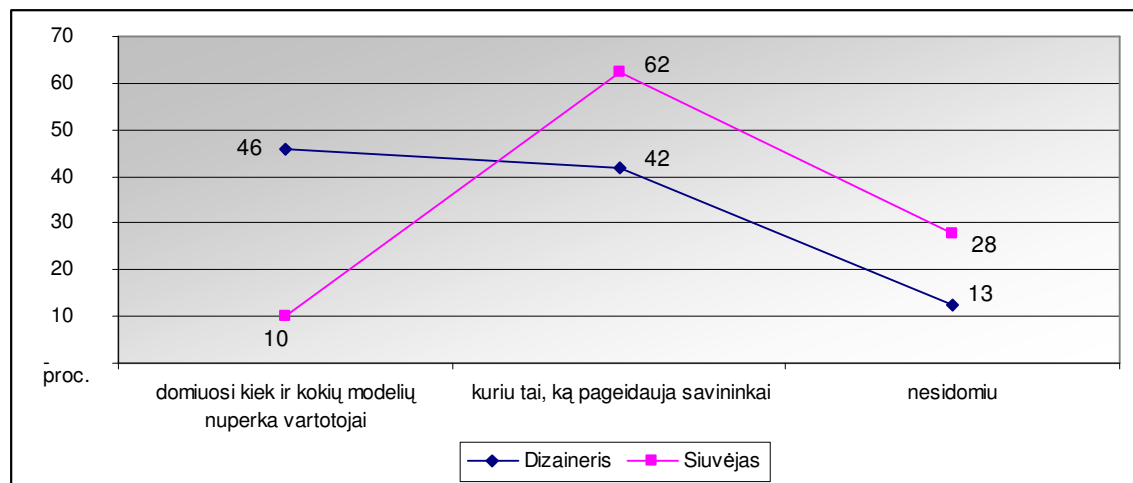
Norint išsiaiškinti siuvėjų nuomonę ar mažosios mechanizacijos priemonės prie įrenginių, pagerina gaminio pasiuvimo kokybę ir ar sutrumpina gaminio pasiuvimo laiką. Klausimyne buvo pateiktas teiginys, į kurį respondantai atsakinėjo nuo visiškai nesutinku iki visiškai sutinku. Taip pat buvo siekiama išsiaiškinti kas turi parinkti siuvimo adatas ir kitus prietaisus atsižvelgiant į audinį. Tyrimo rezultatai pateikti 52 pav.

52 pav. Siuvėjų požiūris į mažosios mechanizacijos prietaisus, N = 170

84 proc. respondentų – siuvėjų sutinka, jog mažosios mechanizacijos priemonės pagerina gaminių kokybę ir sutrumpina gaminio pasiuvimo laiką. 11 proc. respondentų neturi savo nuomonės, nežino, galbūt dėl to, kad jomis nesinaudoja. 5 proc. respondentų nesutinka, jog mažosios mechanizacijos prietaisai pagerina gaminio kokybę ir sutrumpina pasiuvimo laiką. 49 proc. siuvėjų – respondentų mano, jog siuvėja pati turi pasirinkti siuvimo adatas ir kt. priedus atsižvelgiant į audinį. 9 proc. nežino. 42 proc. siuvėjų nesutinka, jog šias priemones reikia pasirinkti pačioms. Siuvėjai teigia, kad turi būti už žaliavas atsakingas žmogus, kuris parenka adatas ir kt. atsižvelgiant į audinio struktūrą.

Tyrimo pabaigoje, buvo siekta išsiaiškinti ar respondentai domisi savo klientais, vartotojais. Ar vartotojams patinka jų sukurti ir pasiūti drabužiai. Rezultatai pateikti 53 pav.

53 pav. Respondentų supratimas apie vartotojų poreikius, N = 194

Pagal 53 pav. pateiktus duomenis, galima teigti, jog 46 proc. respondentų domisi kiek ir kokių modelių nuperka vartotojai. 42 proc. dizainerių – respondentų kuria tai ką pageidauja savininkai ir 13 proc. dizainerių visai nesidomi ar jų sukurti rūbai patinka vartotojams. 10 proc. respondentų – siuvėjų domisi kiek ir kokių rūbų nuperka vartotojai. 62 proc. respondentų siuva tai ką pageidauja savininkai. 28 proc. respondentų – siuvėjų nesidomi ką apie jų siuvenus modelius mano, vartotojai. Dizaineriai daugiau domisi kiek ir kokių modelių nuperka vartotojai. Siuvėjai daugiau siuva tai ką pasako savininkai ir apie 21 proc. respondentų nesidomi tai ką mano, apie juos vartotojai.

IŠVADOS IR REKOMENDACIJOS

Apibendrinant išnagrinėtos mokslinės ir istorinės literatūros šaltinius, suformuluotos šios pagrindinės išvados:

- Aprangos raida - sudėtinga ir įdomi. Ji atsirado jau pačiais ankstyviausiais žmonijos evoliucijos laikotarpiais. Tačiau Lietuvoje moda neturi gilių tradicijų. Dėl geografinės padėties Lietuva ėjo iš rankų į rankas ir, deja, ilgalaikės drabužių raidos tradicijos buvo vis nutraukiamos.
- XXI amžiaus pradžioje svarbiausia gamybos vystymo kryptis - vis didėjantis kompiuterinių technologijų naudojimas produktų kūrimo ir gamyboje. Aprangos projektavimo ir gamybos technologija pasižymi tokiais naujausiais mokslo pasiekimais kaip virtualusis matavimas, glaudžiai susijęs su APS duomenimis; virtualių kolekcijų skenuotiems kūnams kūrimas; skenuotų kūnų formos analizė ir jų matmenų standartizavimas; kompiuterizuotas lekalų formos pritaikymas individualiems žmogaus kūno matmenims; duomenų išsaugojimas magnetinėse kortelėse. Tai technologijos, vedančios prie aprangos gamybos pasaulinės integracijos.
- Perspektyvą turės tik tos įmonės, kurios sugebės tinkamai analizuoti ir reaguoti į vartojimo rinkoje pokyčius, susiejant gamybinius sprendimus su sumania logistika, platinimu ir aptarnavimu, t.y. sugebės maksimaliai sutrumpinti produkto sukūrimo ir pateikimo rinkai laiką ir pereiti prie lanksčios, pagal užsakymus gaminamos produkcijos, gamybos nedidelėmis partijomis, gaminių pritaikymo asmeniniams poreikiams.
- Vienas iš svarbiausių veiksnių, padedančių didinti prekių konkurencingumą, yra kokybė, jos stabilumas. Jei nėra nustatyta konkrečių standartų, kokybė yra sunkiai suvokiama ir įvairiapusė įvertinama. Pagal gaminių charakterizuojamas savybes galima išskirti keletą pagrindinių kokybės rodiklių – tai estetiniai, konstrukciniai, technologiniai.

Tyrimo metu nustatyti organizaciniai ir techniniai – technologiniai faktoriai, bloginantys kokybę atskirose gaminių kūrimo, konstravimo ir gamybos etapuose:

- Respondentų dizainerių požiūriu moteriškų švarkų kokybinės charakteristikos mados aspektais svarbiausios yra estetiškos savybės, mažiausiai svarbios – socialinės. Dizaineriai didžiausią dėmesį skiria drabužio išvaizdai.
- Gaminio kokybę įtakoja dizainerių, konstruktorių ir siuvėjų nepakankamas tarpusavio kūrybinis bendradarbiavimas. Tyrimo rezultatai parodė, kad nemaža dalis respondentų dizainerių (18 proc.), konstruktorių (18 proc.) ir siuvėjų (41 proc.) gaminių kūrimo ir gamybos proceso metu tarpusavyje nebendrauja. Todėl dizaineris sukūręs modelį nepamato pasiūto gaminių, o konstruktorius ir siuvėjas pakoreguoja jį savaip. 28 proc. siuvėjų ir 13 proc.

dizainerių nesidomi ar jų sukurti gaminiai patinka vartotojams, kas antras jų modeliuoja ir konstruoja tai, ką pasako savininkai.

- Konstruktorių (38 proc.) nuomone pasiūtas gaminys neatitinka numatyto modelio pagal drabužių konstrukcinius kokybės rodiklius dėl modelio formos išraiškingumo ir simetriškų detalių neatitikimo. Dažniausiai pasitaikantys technoliniai defektai: peltakių ir siūlių atlikimo kokybė, ydos atliekant DŠA.
- Tyrime dalyvavę respondentai teigia, kad nemažą įtaką gaminių kokybei daro nepakankama darbuotojų kvalifikacija: technologų (38 proc.), konstruktorių (28 proc.) ir siuvėjų (54 proc.) kvalifikaciniai sugebėjimai nėra pakankami. Tik 46 proc. dizainerių ir 22 proc. konstruktorių yra įvaldę kompiuterines programas. Siuvimo pramonėje vyrauja smulkios ir vidutinės įmonės, kurioms sudėtinga užtikrinti finansavimą darbuotojų kvalifikaciją kelti ir diegti naujas technologijas.
- Baigiamajame gaminio kūrimo etape – siuvime daugiausia blogėja gaminio kokybinės charakteristikos dėl pasenusios technolinės įrangos, ilgų darbo valandų, blogų darbo sąlygų ir nepakankamos siuvėjų kvalifikacijos bei motyvacijos.

Remiantis tyrimo rezultatais rekomenduojamos tokios organizacinės – techninės priemonės:

1. Siuvimo įmonėje kas mėnesį organizuoti kokybės dienas, kuriose dalyvautų dizaineriai, konstruktoriai, siuvėjai, prekybos įmonių atstovai ir aptartų kokybės, technologines ir komercines problemas.
2. Organizuoti kūrybines komandiruotes ir stažuotes dizaineriams ir konstruktoriams. Siuvėjams organizuoti kvalifikacijos kėlimo kursus neatsitraukiant nuo gamybos. Peržiūrėti siuvėjų darbo apmokėjimo sistemą, motyvuojančią gerinti gaminių kokybę.
3. Atnaujinti siuvimo įmonių technologinę įrangą, diegti e-komercijos technologijas (CAD, 3D). Šią problemą laikyti prioritetine, svarstyti ją periodiškai aukščiausiuose įmonių valdymo lygmenyse.
4. Būtina atkreipti dėmesį į nestandartinės figūros pirkėją (labai aukštą, labai žemą ir pan.). Lietuvoje yra pakankamai daug aukštaūgių ir stambių žmonių, kuriems sunku nusipirkti jiems tinkamą rūbą, todėl būtų galima pasiūlyti ne tik gaminti daugiau nestandartinių dydžių rūbų, bet ir organizuoti individualius užsakymus.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

1. Abramavičius, Š. (2002). ISO 9000:2000 šeimos standartų metodologijos neįgalumas žmogiškojo veiksnio atžvilgiu // *Ekonomika ir vadyba* - 4 knyga. Kaunas: Technologija.
2. Aidietienė, D. (1996). Viršutinių drabužių siuvimo technologija, Vilnius, p. 116
3. Bargelis, A. (2002). Gamybos plėtros strategija. Kaunas: Technologija.
4. Beckford, J. (2002). Banal discrimination: equality of respect for beliefs and worldviews in the UK in *International Perspectives on Freedom and Equality of Religious Belief*.
5. Beckford, J. (2004). *Quality* / John Beckford. London and New York : Routledge.
6. Bedeian, A.G. (1999). *Management*. Florida.
7. Bernotienė, B. (2005). *Mados istorija XX a. pirmoji pusė*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
8. Crosby, P.B. (1984). *Quality without tears: The art of hassle-free management*. New York: McGraw-Hill.
9. Cross, N. (1994). *Engineering Design Methods*. – John Wiley.
10. Čereška, A., Pauža, V. (2005). *Kokybės analizė ir valdymas*. Vilnius: Technika.
11. Deming, W.E. (2000). *The New Economics for Industry, Government, Education* - 2nd Edition. MIT Press.
12. Dikavičius, V., Stoškus, S. (2003). *Visuotinė kokybės vadyba*. Kaunas: Technologija.
13. Evans, James Robert. (2003) *Total quality : management, organization, and strategy* / James R. Evans, James W. Dean, Jr. Australia, ... : South-Western / Thomson,
14. Garvin, D.A. (1988). *Managing Quality*: NY, Free Press.
15. Gilmore, H.L. (1985). *Product Conformance Cost, Quality Progress*.
16. Guzevičiūtė, R. (2001). *Europos kostiumo tūkstantmetis (X-XX a.)* Vilnius: Vaga.
17. Hitiris, Th. (1998). *Europos Unijos Ekonomikos leidimas*. Prentice hall Europe.
18. Janušauskas, M. (2006). *Mada: istorija, mados žmonės, aktualijos*. Vilnius: Versus Aureus.
19. Jurkauskas, A. (2003). *Visuotinės kokybės vadyba*. Kaunas: Technologija.
20. Kotler, P., Armstrong, G. (2003). *Principios de Marketing*. Ed. São Paulo: PHB
21. Lukoševičienė, N. (2002). *Siuvinių konstravimas*. Kaunas: Technologija.
22. Martinkus, B. (2000). *Gamybos vadyba*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
23. Martinkus, B., Žičkienė, S. (2006). *Verslo organizavimas*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
24. Masteikaitė, V. (1998). *Siuvinių kokybės vertinimas*. Kaunas: Technologija.
25. Masteikaitė, V. (2001). *Drabužių konstravimo pagrindai*. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.

26. Matuškaitė, M. (2003). Apranga XVI – XVIII A. Lietuvoje. Vilnius: “Aidai”.
27. Medekšas, H. (2003). Gaminių kokybė ir patikimumas. Kaunas: Technologija.
28. Merkevičius, J. (2006). Gamybos technologija ir organizavimas. Vilnius: Vaga.
29. Merkys, G. (1999). Testavimas – socialinių mokslų principas. Metodologinio diskurso projekcija. Kaunas: Technologija.
30. Miškinis, A., Kasnauskienė, G. ir kt. (2005). Tekstilės importo liberalizavimo poveikio Lietuvos tekstilės ir siuvimo pramonės įmonėms bei jų konkurencingumui analizė ir pasiūlymai dėl šio sektoriaus konkurencingumo didinimo. Vilnius.
31. Paulavičienė, E. (2002). Organizacijos strategijos optimizavimas visuotinės kokybės vadyboje.
32. Petrauskas, A. (2002). Siuvimo technologijos pagrindai. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
33. Pociūtė, D., Janušauskienė, V., Vitkauskas, R. (2005). Kokybės vadyba. Vilnius: Technika.
34. Pociūtė, D. (2002). Quality Management. Vilnius: Technika.
35. Porter M.A. (1990). The Competitive Advantage of Nations. The free Press. A. Division of Macmilan.
36. Rimkevičienė, V.K. (2005). Standartai. Sertifikatai. Lietuvos aprangos ir tekstilės įmonių asociacija. Vilnius.
37. Rothery, B. (1996). Standards and certification in Europe. ISO 9000, Gower: Aldershot, second rev. edition.
38. Sakalas, A., Vanagas, P., Martinkus, B. ir kt. (2000). Pramonės įmonių vadyba. Kaunas: Technologija.
39. Seniūnaitė, L. (2002). Pasaulio tinklo informacijos kokybė: samprata ir vertinimas. Kokybės vadyba Lietuvos integracijos į ES procese.
40. Slatkevičienė G. (2001). Veiklos kompleksinio vertinimo sistema: sudarymo teorija ir metodai. Kaunas: technologija.
41. Statkevičius, J. (2006). Grožio kirtis. Vilnius: Tyto alba.
42. Stewenson, W.J. (1990). Productions Management. 3rd. ed Boston.
43. Stoškus, S. (2002). Bendrieji vadybos aspektai. Kaunas: Technologija.
44. Stoškus, S., Beržinskienė, D. (2005). Pokyčių valdymas. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
45. Strazdienė, E. (2006). Aprangos projektavimas ir gamybos automatizuotos sistemos. Šiauliai: Šiaulių universiteto leidykla.
46. Šakienė, A., Ogijienė, A. (1995). Aprangos raida nuo senovės iki XX amžiaus. Kaunas: Technologija.

47. Titas, R., Balynaitė, I., Bieliėnėnė, S. (2003). Siuvinių konstrukcijų modeliavimas. Kaunas: Technologija.
48. Trott, P. (1998). Innovation Management and New Product Development. – Pitman Publishing, London.
49. Vanagas, P. (2001). Visuotinės kokybės vadyba. Kaunas: Technologija.
50. Vanagas, P. (2005). Visuotinės kokybės vadybos įgyvendinimo metodologija. Kaunas.
51. Vijeikis, J. (2003). Rinkodara: nuo klasikinės teorijos iki šiuolaikinio pritaikymo. Vilnius.
52. Woff, I. (2000). Biznio knyga nuo A iki Ž. Vilnius: Mintis.
53. Židonytė, V. Dizainas. (2002). Kaunas: Šviesa.
54. Современная энциклопедия. Мода и стиль. Москва, 2002.
55. Такер, Е. История Моды. Москва, 2003.

STRAIPSNIAI ĮVAIRIUOSE LEIDINIUOSE:

56. Brophy, P., Coulling, K., Meeling, M. (1993). Quality management: a university approach // Aslib informatikon, no 21 (6), p.247.
57. Darulis, R. (1998). Lietuvos pramonės integracija į Europos ekonominę erdvę: struktūrinis aspektas. - Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai. Kaunas, VDU, Nr.7, p.21.
58. David P. A., Foray, D. (2002). Žinių visuomenės ekonomikos pagrindai // Pinigų studijos. – Vilnius: Lietuvos bankas.
59. Glinskienė, R., Daraškevičiūtė, B., Lipinskienė, D. (2005). Strateginių pramonės šakų vystymosi tendencijos Lietuvoje. Socialiniai mokslai.
60. Juozaitienė, L.(2005). Lietuvos tekstilės ir aprangos sektoriaus konkurencingumo veiksmų kitimo tendencijų įvertinimas. Socialiniai tyrimai, 1 (5), p.87.
61. Mikutienė, D., Stankevičienė, J. (2005). Tekstilės ir aprangos pramonės tyrimai: klasterizacijos aspektas. Socialiniai mokslai, 2 (48), p.81.

INTERNETINĖ PRIEIGA:

62. Buikutė A. Lietuviai bijo mados, bet tai praeis. [žiūrėta 2007 04 18]. Prieiga per internetą: http://www.lrytas.lt/?data=20070418&id=11419190491140371272&sk_id=&view=4&p=2
63. Dailidėnienė, L. Kosminė mados karštinė. [žiūrėta 2006 12 15]. Prieiga per internetą:
64. http://209.85.129.104/search?q=cache:4clRfvcDzkcJ:www.femina.lt/index.php%3Fsr_id%3D19%26kat_id%3D39%26n_id%3D352+praeitis+dabartyje&hl=lt&ct=clnk&cd=19&gl=lt
65. Jankevičiūtė, G. Drabužis kaip menas ir istorija. [žiūrėta 2005 11 02]. Prieiga per internetą: http://www.culture.lt/menas/index.php?leid_id=2996&kas=straipsnis&st_id=4500

66. Kučinskienė, R. Klaidos, kurių nedaro sėkmės džentelmenai. [žiūrėta 2005 12 05]. Prieiga per internetą. <http://www.sathyasai.lt/sites/dardar/article.php?sid=32>
67. Lietuvos aprangos ir tekstilės įmonių asociacija. Prieiga per internetą: www.textil.stfi.de
68. Lietuvos statistikos departamentas. Prieiga per internetą: www.std.lt.
69. Mačiulaitis, V. Darbas ar vergovė? [žiūrėta 2005 11 20]. Prieiga per internetą: <http://www.lrt.lt/subsite/subnews.php?strid=153366&id=654973>
70. Sertifikavimas ir standartizacija tekstilės ir siuvimo pramonėje. Taikomi reikalavimai ES ir Lietuvoje. Specialus leidinys
[...textil.stfi.de/download/sites/download_script.asp?filename=141_80.doc](http://www.textil.stfi.de/download/sites/download_script.asp?filename=141_80.doc) -)
71. Vietinė dokumentacija. Tarptautinė rinka: LR tekstilės ir aprangos pramonės 2003 m. veiklos rezultatai, statistika, vystimosi tendencijos, perspektyvos [žiūrėta 2005 09 19]. Prieiga per internetą: http://textil.stfi.de/download/sites/download_partners.asp?data_asso=5 .
72. Vilkas, M. Kokybės vadybos sistema ar vadybos sistemos? [žiūrėta 2005 11 20]. Prieiga per internetą: <http://www.telebaltika.lt/index.php?id=488>
73. „Visa Lietuva“. Įmonių katalogas. [žiūrėta 2007 01 09]. Prieiga per internetą. http://www.visalietuva.lt/imonos/rubrika/S140?use_settings=f&di=259&pa=2

PRIEDAI

Pagrindinės VKV sąvokos

Kokybė – tai nepaprastai plati sąvoka, atsiradusi tik dėl to kad egzistuoja žmonija maistančių, kuriančių ir vartojančių individų bendrija. Jau nuo senų laikų žmonija intuityviai siekė kokybės. Taigi kokybę būtų galima apibrėžti kaip visumą gaminio savybių, visiškai tenkinančių vartotojo specifinius poreikius duotame visuomenės vystymosi etape (V. Dikavičius, S.Stoškus, 2003).

Bet kuris ūkio subjektas, norėdamas laimėti konkurencinę kovą, turi nuolat tobulėti bent jau tokiais tempais, kokiais tobulėja konkurentai, o dar geriau būtų – tobulėti sparčiau už konkurentus. (P. Vanagas, 2001).

Kokybės planas – tai dokumentas, kuriame nustatyta, kurios procedūros ir su jomis susiję ištekliai turi būti taikomi, kas ir kada juos taiko specifiniam projektui, produktui, procesui ar sutarčiai.

Kokybės tikslas – tam tikras su kokybe susijęs siekis ar ketinimas.

Kokybės vadyba – koordinuoti veiksmai, kreipiantys ir valdantys organizacijos veiklą, susijusią su kokybe.

Kokybės vadybos sistema – vadybos sistema, skirta organizacijos veiklai, susijusiai su kokybe, nukreipti ir valdyti.

Produktas – proceso rezultatas.

Tiekėjas – organizacija ar asmuo, tiekiantys produktą.

Vadybos sistema – politikos ir tikslų nustatymo bei tikslų pasiekimo sistema.

Visuotinė vadybos sistema – priemonių sistema, nuolat palaikanti ir įgalinanti organizacijas kurti ir tobulinti savo konkurencinį pranašumą (Paulavičienė, 2002).

Kokybės reikalavimai: nustatytų poreikių išraiška arba jų pavertimas kiekybinių ir kokybinių reikalavimų rinkiniu esant tam tikroms objekto charakteristikoms, norint suteikti galimybę jas realizuoti ir tikrinti. Pastaba. Svarbu, kad kokybės reikalavimai visiškai atitiktų nustatytus ir numanomas vartotojų poreikius. Kokybės reikalavimai turi būti nusakyti pradžioje.

Patikimumas: šis terminas vartojamas pasiruošimo charakteristikai ir ją veikiantiems faktoriams aprašyti. Patikimumas gali būti apibūdinamas kaip gaminio savybė išlaikyti savo kokybę pakankamai ilgai. Pastaba. Patikimumas vartojamas aprašyti bendriems dalykams, kada nevartojami kiekybiniai terminai. Patikimumas yra vienas iš aspektų, priklausančių nuo laiko.

Suderinamumas: galimybė tam tikrus objektus naudoti kartu, įvykdant tam tikrus reikalavimus.

Pakeičiamumas: galimybė objektą be modifikacijos naudoti vietoje kito objekto, vykdant tam tikrus reikalavimus.

Saugumas: būseną, kai nuostolio rizika personalui arba nuostolis organizacijai apribotas iki leistinojo lygio. Pastaba. Saugumas yra vienas iš kokybės aspektų.

Atitikimas: nustatytų reikalavimų atitikimas.

Neatitikimas: nustatytų reikalavimų neatitikimas. Pastaba. Šis pasakymas apima vieną arba kelis kokybės trūkumus arba sistemos elementų kokybės trūkumus, arba jų nukrypimus nuo reikalavimų.

Defektas: įvykdyto nustatyto arba laukiamo reikalavimo, keliamo objektui, taip pat reikalavimo, užtikrinančio saugumą. Pastaba. Reikalavimas turi būti realus, atsižvelgiant į esamas sąlygas.

Atsakomybė už produkcijos kokybę: bendras terminas, aprašantis gamintojo arba kitų asmenų įsipareigojimus, įvykus traumai, sužeidimams, sunaikinus asmeninį turtą arba patyrus kitų nuostolių, esant blogam gaminiui. Pastaba. Kartais šiam procesui nusakyti vartojamas žodis *kvalifikacija*.

Kvalifikuotas: statusas priskiriamas objektui, įrodžius, kad jis gali atitikti keliamus reikalavimus.

Kontrolė: veikla, apimanti vienos ar kelių charakteristikų matavimus, ekspertizes, bandymus ar įvertinimus ir gautų rezultatų duomenų palyginimą su nustatytais reikalavimais; atitikties įvertinimas stebint ir priimant sprendimą, pagrįstą atitinkamu matavimu, bandymu arba lyginimu su etalonu.

Savikontrolė: atlikto darbo kontrolė, jo vykdytojui laikantis numatytų reikalavimų. Pastaba. Savikontrolės rezultatai gali būti naudojami procesui valdyti.

Patikrinimas: objektyvių įrodymų, atlikus ekspertizę, pristatymas norint įsitikinti, ar reikalavimai buvo įvykdyti. Pastaba. Projektuojant ir tobulinant patikrinimas reiškia ekspertizės atlikimą. Žodis patikrinta vartojamas statuso atitikčiai pažymėti.

Objektyvus įrodymas: informacija kuri gali būti patvirtinta remiantis faktais, gautais stebint, matuojant, bandant arba kitokiais būdais.

Gerbiamas dizaineri,

Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto vadybos katedros magistrantė, Daiva Tamošiūnienė, atlieka tyrimą, kurio tikslas įvertinti moteriškų rūbų kokybines charakteristikas.

Jūsų išreikšta nuomonė padės tiksliau suprasti priežastys, kurios trukdo kuo kokybiškiau suprojektuoti gaminį.

ANKETA

Moteriškų drabužių kokybinės charakteristikos mados ir technologiškumo aspektais

Anketa yra anoniminė. Nei vardo, nei pavardės žymėti nereikia.
Apklausoje dalyvauja rūbų dizaineriai iš visos Lietuvos

(kryžiu X pažymėkite Jus tenkinantį atsakymą)

1. Jūsų darbo pobūdis:

- ◆ dirbu įmonėje nuolatinį darbą (pagal darbo sutartį);
- ◆ teikiu dizainerio paslaugas (pagal autorines sutartis);
- ◆ sukuriu modelius, po to juos parduodu;
- ◆ kita.....

2. Jūsų veiklos pobūdis:

- ◆ dizainerė (is);
- ◆ dizainerė (is)–konstruktorė (ius);
- ◆ dizainerė (is)–konstruktorė (ius)–siuvėja (as);
- ◆ kita.....

3. Jūsų veiklos kryptis:

- ◆ kuriu pavienius modelius;
- ◆ kuriu kolekcijas;
- ◆ kita.....

4. Kvalifikacinės kompetencijos gilinimo būdai:

- ◆ stažuotės užsienyje;
- ◆ trumpalaikiai seminarai Lietuvoje;
- ◆ savarankiškas domėjimasis;
- ◆ planuoju studijas aukštojoje mokykloje;
- ◆ kita.....

5. Kiek valandų dirbate per parą?

- ◆ 8 val;
- ◆ 12 val;
- ◆ 24 val;
- ◆ darbo sutartyje numatyta 8 val., bet dirbu ilgiau;
- ◆ kita.....

6. Eskizus piešiate:

- ◆ rankiniu būdu;
- ◆ automatizuotu būdu.
- ◆ kita.....

7. Jūs naudojate automatizuotomis programomis:

◆ Corel draw;	◆ Gerber Technology (JAV);
◆ Autocad;	◆ Nesinaudoju jokiais programomis;
◆ Lectra Systems (Prancūzija);	◆ Kita.....

8. Kuriant eskizus įkvėpimo šaltinis dažniausiai būna:

◆ madų žurnalai;	◆ žmonių individualiai sukurti stiliai (gatvės mada);
◆ internetas;	◆ gamtos motyvai;
◆ kitų dizainerių sukurti rūbai;	◆ kita.....

9. Kurdami modelius į kokį segmentą orientuojate:

◆ vaikus (iki 12 metų);	◆ vidutinio amžiaus vartotojus (31-60);
◆ jaunimą (12-30 m);	◆ brandaus amžiaus vartotojus (virš 61).

10. Pagal Jūsų modelį pasiūtą gaminį - etaloną vertinate:

◆ ant žmogaus - manekeno;	◆ ant pakabos;
◆ ant manekeno;	◆ nevertinu.

11. Audinius bei furnitūrą (žaliavas) modeliui arba kolekcijai parenka:

◆ savininkas;	◆ konstruktorius;
◆ dizaineris;	◆ už žaliavas atsakingas žmogus.

12. Kokio stiliaus drabužius dažniausiai kuriate:

◆ klasikinio;	◆ folklorinio;
◆ romantinio;	◆ disko (klubiniai rūbai);
◆ sportinio;	◆ avangardinio.

13. Pagal esamus keturis moteriškų figūrų tipus (dydžius), Jūs kuriate?

◆ siauro sudėjimo;
◆ vidutinio sudėjimo;
◆ stambaus sudėjimo;
◆ labai stambaus sudėjimo.

14. Pagal esamus keturis moteriškų figūrų tipus (ūgius), Jūs kuriate?

◆ labai aukšto;
◆ aukšto;
◆ vidutinio;
◆ žemo;

15. Suskirstykite savybes, kurios pagal Jus atrodo yra svarbiausios drabužiui.

(suranguokite savybes pagal svarbą nuo „1“ (svarbiausia) iki „5“ (mažiausiai svarbu).

	Estetinės (drabužio išvaizda)
	Socialinės (drabužio naujumas ir dydžių įvairovė)
	Funkcinės (drabužio paskirtis)
	Ergonominės (drabužio kontaktas su žmogumi)
	Eksplotacinės (drabužio atsparumas)

Kiekvienoje eilutėje pažymėkite kryžiu X po vieną Jums tinkantį atsakymą.

16. Kuriant eskizus bendradarbiaujate su:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
Konstruktorium (ais)	☐	☐	☐	☐
Technologu (ais)	☐	☐	☐	☐
Siuvėju (ais)	☐	☐	☐	☐
17. Piešiant eskizus atsižvelgiate į įmonėje esančių įrengimų technines galimybes?	☐	☐	☐	☐
18. Ar dalyvaujate siuvamo gaminio - etalono proceso etape?	☐	☐	☐	☐

19. Pasiūtas gaminys neatitinka Jūsų numatyto modelio, pagal:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
Konstruktinius kokybės rodiklius:				
Drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumas				
1.kompozicijos sprendimo vientisumą	☐	☐	☐	☐
2.medžiagos savybių racionalius priklausimus modelio formai ir konstrukcijai	☐	☐	☐	☐
3.modelio formos išraiškingumą	☐	☐	☐	☐
Drabužio formos ir žmogaus figūros atitikimas				
1.simetriškų detalių atitikimus	☐	☐	☐	☐
2.įtemptas arba per laisvas klostes	☐	☐	☐	☐
Technologinius kokybės rodiklius: Pasiuvimo tobulumas				
1. peltakių atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
2. siūlių atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
3. gaminio mazgų tobulumą	☐	☐	☐	☐
DŠA tobulumas				
1. operacijų atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
2. ydas atliekant DŠA	☐	☐	☐	☐

20. Pasiūto gaminio nukrypimo nuo modelio (etalono) priežastys yra:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
1. Pasenę įrengimai	☐	☐	☐	☐
2. Žema technologo kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
3. Žema konstruktoriaus kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
4. Žema siuvėjų kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
5. Nuovargis darbe	☐	☐	☐	☐
6. Motyvacijos stoka	☐	☐	☐	☐
7. Maži atlyginimai	☐	☐	☐	☐

Kiekvienoje eilutėje pažymėkite kryžiuo X po vieną Jums tinkantį atsakymą.

21. Jūsų nuomonė šiuo metu madinga:	Tikrai taip	Ko gero taip	nežinau	Ko gero ne	Tikrai ne
šaltos spalvos	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
šiltos spalvos	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
priglundę siluetai	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
tiesūs siluetai	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
pusiau priglundę siluetai	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
natūralios medžiagos	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
dirbtinės medžiagos	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
naujų technologijų medžiagos	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
raukiniai	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
gėlių motyvai	TAIP	taip	nežinau	ne	NE
blizgučiai	TAIP	taip	nežinau	ne	NE

22. Nurodykite ar sutinkate su šiais teiginiais: (palikite žymą X Jus tenkinančio atsakymo laukelyje)

Teiginiai	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nežinau	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Kuriate kuo įvairesnį asortimentą					
2. Audinius ir furnitūrą turi parinkti dizaineris					
3. Dizaineris turi prižiūrėti gaminio - etalono gamybą nuo pradžios iki galo					
4. Gaminio kokybė priklauso nuo sukurto modelio					
5. Galima sukurti ir įdomesnių modelių, bet nėra tinkamų įrengimų, pasiūti gaminį.					
6. Žaliavų parinkimas įtakoja gaminio kokybę					
7. Drabužiai turi būti gaminami iš natūralių audinių					
8. Lietuvoje nekuriama madingų moteriškų drabužių					
9. Lietuvoje moterys rengiasi nemadingai					
10. Jūsų sukurti modeliai atitinka vartotojų poreikius					

23. Kaip sužinote ar vartotojas patenkintas Jūsų sukurtais modeliais?

- Domiuosi kiek ir kokių modelių nuperka vartotojai;
- Kuriu tai, ką pageidauja savininkai;
- Nesidomiu

DĖKOJU JUMS UŽ BENDRADARBIAVIMĄ

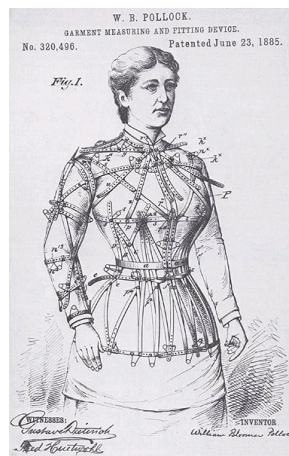
Gerbiamas konstruktoriau,

Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto vadybos katedros magistrantė, Daiva Tamošiūnienė, atlieka tyrimą, kurio tikslas įvertinti moteriškų rūbų kokybines charakteristikas.

Jūsų išreikšta nuomonė padės tiksliau suprasti priežastys, kurios trukdo kuo kokybiškiau suprojektuoti gaminį.

ANKETA

Moteriškų drabužių kokybinės charakteristikos mados ir technologiškumo aspektais

Anketa yra anoniminė. Nei vardo, nei pavardės žymėti nereikia.
Apklausoje dalyvauja rūbų konstruktoriai iš visos Lietuvos

(kryžiuuku X pažymėkite Jus tenkinanti atsakymą)

1. Jūsų darbo pobūdis:	2. Jūsų veiklos pobūdis:
<ul style="list-style-type: none">◆ dirbu įmonėje nuolatinį darbą (pagal darbo sutartį);◆ teikiu konstruktorio paslaugas (pgl. autorines sutartis);◆ kita.....	<ul style="list-style-type: none">◆ konstruktorė (ius);◆ dizainerė (is)–konstruktorė (ius);◆ dizainerė (is)–konstruktorė (ius)–siuvėja (as);◆ kita.....

3. Kvalifikacinės kompetencijos gilinimo būdai:	4. Kiek valandų dirbate per parą?
<ul style="list-style-type: none">◆ stažuotės užsienyje;◆ trumpalaikiai seminarai Lietuvoje;◆ savarankiškas domėjimasis;◆ planuoju studijas aukštojoje mokykloje;◆ kita.....	<ul style="list-style-type: none">◆ 8 val;◆ 12 val;◆ 24 val;◆ darbo sutartyje numatyta 8 val., bet dirbu ilgiau;◆ kita.....

5. Modelio konstrukcijas sudarinėjate:	6. Jūs naudojate automatizuotomis programomis:
<ul style="list-style-type: none">◆ rankiniu būdu;◆ automatizuotu būdu;◆ rankiniu kartu su automatizuotu būdu;◆ muliažiniu būdu (ant manekeno);◆ kita.....	<ul style="list-style-type: none">◆ Lectra Systems (Prancūzija);◆ Gerber Technology (JAV);◆ Investronica (Ispanija);◆ Assyst – Bullmer (Vokietija);◆ Nesinaudoju jokiais programomis;◆ Kita.....

7. Audinius bei furnitūrą (žaliavas) modeliui arba kolekcijai parenka:	8. Pasiūtą gaminį - etaloną vertinate:
<ul style="list-style-type: none">◆ savininkas;◆ dizaineris;◆ konstruktorius;◆ už žaliavas atsakingas žmogus.	<ul style="list-style-type: none">◆ ant žmogaus - manekeno;◆ ant manekeno;◆ ant pakabos;◆ nevertinu.

9. Konstruojate modelius pagal:

- ◆ individualius matmenis (Made-to-Measure (M-T-M));
- ◆ tipinių figūrų matmenis;
- ◆ kita.....

10. Gaminių detalės kerpamos:

- ◆ rankiniu būdu;
- ◆ automatizuotu būdu;
- ◆ rankiniu ir automatizuotu būdu;
- ◆ kita.....

11. Suskirstykite savybes, kurios Jums atrodo svarbiausios konstruojant modelį.

(suranguokite savybes pagal svarbą nuo „1“ (svarbiausia) iki „5“ (mažiausiai svarbu).

	Estetinės (drabužio išvaizda)
	Socialinės (drabužio naujumas ir dydžių įvairovė)
	Funkcinės (drabužio paskirtis)
	Ergonominės (drabužio kontaktas su žmogumi)
	Eksplotacinės (drabužio atsparumas)

Kiekvienoje eilutėje pažymėkite kryžiu X po vieną Jums tinkantį atsakymą.

12. Konstruojant modelį bendradarbiaujate su:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
Dizaineriu (ais)	☐	☐	☐	☐
Technologu (ais)	☐	☐	☐	☐
Siuvėju (ais)	☐	☐	☐	☐

13. Konstruojant gaminį - etaloną atsižvelgiate į įmonėje esančių įrengimų technines galimybes?	☐	☐	☐	☐
---	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

14. Konstruojant gaminį - etaloną atsižvelgiate į medžiagos sudėtį?	☐	☐	☐	☐
---	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

15. Ar dalyvaujate siuvamo gaminio – etalono proceso etape?	☐	☐	☐	☐
---	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

16. Pasiūtas gaminys <u>neatitinka</u> Jūsų numatyto modelio, pagal:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
Konstruktinius kokybės rodiklius:				
Drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumas				
1. kompozicijos sprendimo vientisumą	☐	☐	☐	☐
2. medžiagos savybių racionalius priklausimus modelio formai ir konstrukcijai	☐	☐	☐	☐
3. modelio formos išraiškumą	☐	☐	☐	☐
Drabužio formos ir žmogaus figūros atitikimas				
1. simetriškus detalių atitikimus	☐	☐	☐	☐
2. įtemptas arba per laisvas klostes	☐	☐	☐	☐
Technologinius kokybės rodiklius: Pasiuvimo tobulumas				
1. peltakių atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
2. siūlių atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
3. gaminio mazgų tobulumą	☐	☐	☐	☐
DŠA tobulumas				
1. operacijų atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
2. ydas atliekant DŠA	☐	☐	☐	☐

17. Pasiūto gaminio nukrypimo nuo modelio - etalono priežastys yra:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
1. Pasenę įrengimai	☐	☐	☐	☐
2. Žema technologo kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
3. Žema konstruktoriaus kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
4. Žema siuvėjų kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
5. Nuovargis darbe	☐	☐	☐	☐
6. Motyvacijos stoka	☐	☐	☐	☐
7. Maži atlyginimai	☐	☐	☐	☐

18. Kokio stiliaus drabužius dažniausiai konstruojate:

☐ klasikinio;	☐ folklorinio;
☐ romantinio;	☐ disko (klubiniai rūbai);
☐ sportinio;	☐ avangardinio.

19. Pagal esamus keturis moteriškų figūrų tipus (dydžius), Jūs kuriate?

☐ siauro sudėjimo;
☐ vidutinio sudėjimo;
☐ stambaus sudėjimo;
☐ labai stambaus sudėjimo.

20. Pagal esamus keturis moteriškų figūrų tipus (ūgius), Jūs kuriate?

☐ labai aukšto;
☐ aukšto;
☐ vidutinio;
☐ žemo;

21. Pagal kurias, metodikas konstruojate modelį?

☐ Lietuvos;	☐ Rusijos;
☐ Lenkijos;	☐ Vieninga konstravimo sistema
☐ Vokietijos;	☐ kita.....

22. Pagal kurios šalies antropometrinius matmenis (tipinių figūrų dydžius) konstruojate?

☐ Lietuvos;	☐ Rusijos;
☐ Lenkijos;	☐ kita.....

23. Nurodykite ar sutinkate su šiais teiginiais:

(palikite žymą X Jus tenkinančio atsakymo laukelyje)

Teiginiai	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nei sutinku, nei nesutinku	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Audinius ir furnitūrą turi parinkti konstruktorius					
2. Konstruktorius turi prižiūrėti gaminio - etalono gamybą nuo pradžios iki galo					
3. Gaminio kokybė priklauso nuo sukurto modelio					
4. Galima sukonstruoti ir įdomesnių modelių, bet nėra tinkamų įrengimų, pasiūti gaminį.					
5. Žaliavų parinkimas įtakoja gaminio kokybę					
6. Drabužio konstrukcija priklauso nuo figūros ypatumų					
7. Konstruojant modelį daromi didesni ar mažesni pakeitimai.					
8. Vartotojų dydžiai ir ūgiai keičiasi dėl tam tikrų sąlygų, todėl tipinių figūrų matmenys nebeatitinka šių dienų vartotojų matmenims					
9. Kuo daugiau konstrukcinių linijų, tuo modelis įdomesnis					
10. Automatizuota programa būtina, norint kuo kokybiškiau atlikti konstravimo darbus					

DĖKOJU JUMS UŽ BENDRADARBIAVIMĄ

Gerbiamas siuvėjau,

Šiaulių universiteto Socialinių mokslų fakulteto vadybos katedros magistrantė, Daiva Tamošiūnienė, atlieka tyrimą, kurio tikslas įvertinti moteriškų rūbų kokybines charakteristikas.

Jūsų išreikšta nuomonė padės tiksliau suprasti priežastys, kurios trukdo kuo kokybiškiau pasiūti gaminį.

ANKETA

Moteriškų drabužių kokybinės charakteristikos mados ir technologiškumo aspektais

Anketa yra anoniminė. Nei vardo, nei pavardės žymėti nereikia.
Apklausoje dalyvauja rūbų siuvėjai iš visos Lietuvos

(kryžiuku X pažymėkite Jus tenkinanti atsakymą)

1. Jūsų darbo pobūdis:

- dirbu įmonėje nuolatinį darbą (pagal darbo sutartį);
- siuvu individualiai (pagal autorines sutartis);
- kita.....

2. Jūsų veiklos pobūdis:

- siuvėja (as);
- dizainerė (is) – konstruktorė (ius) – siuvėja (as);
- siuvėja (as) – technologė (as);
- kita.....

3. Jūsų veiklos kryptis:

- siuvu individualius modelius;
- siuvu masinėje gamyboje;
- siuvu tam tikrus modelio mazgus.

4. Jei siuvate individualiai, tuo atveju lekalus:

- konstruojate pati;
- sukonstruoja konstruktorius;
- naudojotės iš žurnalų („Burda“ ir pan.)

5. Kvalifikacinės kompetencijos gilinimo būdai:	6. Kiek valandų dirbate per parą?
<ul style="list-style-type: none">☐ stažuotės užsienyje;☐ trumpalaikiai seminarai Lietuvoje;☐ savarankiškas domėjimasis;☐ planuoju studijas aukštojoje mokykloje;☐ kita.....	<ul style="list-style-type: none">☐ 8 val;☐ 12 val;☐ 24 val;☐ darbo sutartyje numatyta 8 val., bet dirbu ilgiau;☐ kita.....

7. Siuvant, modelius į kokį segmentą orientuojatės:

<ul style="list-style-type: none">☐ vaikus (iki 12 metų);☐ jaunimą (12-30 m);	<ul style="list-style-type: none">☐ vidutinio amžiaus vartotojus (31-60);☐ brandaus amžiaus vartotojus (virš 61).
--	--

8. Pasiūtą gaminį - etaloną vertinate:

<ul style="list-style-type: none">☐ ant žmogaus - manekeno;☐ ant manekeno;	<ul style="list-style-type: none">☐ ant pakabos;☐ nevertinu.
---	---

9. Kokio stiliaus drabužius dažniausiai siuvate:

<ul style="list-style-type: none">☐ klasikinio;☐ romantinio;☐ sportinio;	<ul style="list-style-type: none">☐ folklorinio;☐ disko (klubiniai rūbai);☐ avangardinio.
---	--

10. Suskirstykite savybes, kurios pagal Jus atrodo yra svarbiausios drabužiui.
(suranguokite savybes pagal svarbą nuo „1“ (svarbiausia) iki „5“ (mažiausiai svarbu).

	Estetinės (drabužio išvaizda)
	Socialinės (drabužio naujumas ir dydžių įvairovė)
	Funkcinės (drabužio paskirtis)
	Ergonominės (drabužio kontaktas su žmogumi)
	Eksploatacinės (drabužio atsparumas)

Kiekvienoje eilutėje pažymėkite kryžiu X po vieną Jums tinkantį atsakymą.

11. Siuvant modelį - etaloną bendradarbiaujate su:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
Dizaineriu (ais)	☐	☐	☐	☐
Konstruktorium (ais)	☐	☐	☐	☐
Technologu (ais)	☐	☐	☐	☐

12. Ar dalyvaujate siuvamo gaminio – etalono proceso etape?	☐	☐	☐	☐
---	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

13. Ar siuvate modelius - etalonus?	☐	☐	☐	☐
-------------------------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------	-----------------------

14. Pasiūtas gaminys <u>neatitinka</u> numatyto modelio, pagal:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
Konstruktinius kokybės rodiklius:				
Drabužio formos įkūnijimo medžiagoje tobulumas				
1.kompozicijos sprendimo vientisumą	☐	☐	☐	☐
2.medžiagos savybių racionalius priklausimus modelio formai ir konstrukcijai	☐	☐	☐	☐
3.modelio formos išraiškingumą	☐	☐	☐	☐
Drabužio formos ir žmogaus figūros atitikimas				
1.simetriškus detalių atitikimus	☐	☐	☐	☐
2. įtemptas arba per laisvas klostes	☐	☐	☐	☐
Technologinius kokybės rodiklius:				
Pasiuvimo tobulumas				
1. peltakių atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
2. siūlių atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
3. gaminio mazgų tobulumą	☐	☐	☐	☐
DŠA tobulumas				
1. operacijų atlikimo kokybę	☐	☐	☐	☐
2. ydas atliekant DŠA	☐	☐	☐	☐

15. Pasiūto gaminio nukrypimo nuo modelio - etalono priežastys yra:	Niekada	Retai	Dažnai	Labai dažnai
1. Pasenę įrengimai	☐	☐	☐	☐
2. Žema technologo kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
3. Žema konstruktoriaus kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
4. Žema siuvėjų kvalifikacija	☐	☐	☐	☐
5. Nuovargis darbe	☐	☐	☐	☐
6. Motyvacijos stoka	☐	☐	☐	☐
7. Maži atlyginimai	☐	☐	☐	☐

16. Nurodykite ar sutinkate su šiais teiginiais: (palikite žymą X Jus tenkinančio atsakymo laukelyje)

Teiginiai	Visiškai nesutinku	Nesutinku	Nežinau	Sutinku	Visiškai sutinku
1. Pakankamai gerai įrengta Jūsų darbo vieta.					
2. Siuvami modeliai - etalonai brangiau apmokami, nei kiti gaminiai					
3. Gaminio kokybė priklauso nuo siuvėjos kvalifikacijos					
4. Galima pasiūti ir kokybiškiau, bet tam nėra tinkamų įrengimų					
5. Natūralius audinius yra lengviau siūti, nei dirbtinius					
6. Siuvu pagal technologo sudarytas technologines operacijų eilutes					
7. Siuvu visą gaminį nuo pradžios iki galo.					
8. Siuvu tam tikrus gaminio mazgus.					
9. Siuvėja pati turi pasirinkti siuvimo adatas ir kitus prietaisus atsižvelgiant į audinį.					
10. Mažosios mechanizacijos priemonės, pagerina kokybę, sutrumpina gaminio pasiuvimo laiką.					

17. Kaip sužinote ar vartotojas patenkintas Jūsų pasiūtais modeliais?

- Domiuosi kiek ir kokių modelių nuperka vartotojai;
- Siuvu tai, ką pageidauja savininkai;
- Nesidomiu

DĖKOJU JUMS UŽ BENDRADARBIAVIMĄ

